

PATENT NIESPORNY

z 9. VIII. 1854 l. 208 dpp.

Rozp. ces. o ubezwłasnowolnieniu

z 28. VI. 1916 l. 207 dpp.

**Ustawy o uznaniu za zmarłego i dowodzeniu
śmierci**

i Rozp. ces. o amercyzacji dokumentów

z 31. sierpnia 1915 l. 257 dpp.

wraz z orzecznictwem b. sądów austriackich i sądów polskich, dodatkowymi ustawami i rozporządzeniami polskimi oraz okólnikami ministerjalnymi

przetłómaczył i opracował

Dr. ALFRED LANIEWSKI

podprokurator przy sądzie okręgowym lwowskim.

1928.

L W Ó W.

Nakładem księgarni Dra Maksymiljana Bodeka
ul. Batorego 16.

Z drukarni Wilhelma Braunera w Kołomyi.

POSTĘPOWANIE w sprawach niespornych.

(Patent niesporny)

i

Ustawa o ubezwłasnowolnieniu z 28. I 1916
l. 207 dpp.

wraz z orzecznictwem b. sądów austriackich
i sądów polskich, dodatkowymi ustawami
i rozporządzeniami polskimi, oraz okólnikami
ministerjalnymi.

przetłómaczył i opracował

Dr. ALFRED LANIEWSKI

pprokurator przy sądzie okręgowym lwowskim.

1928.

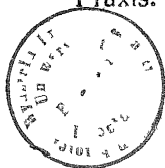
L W Ó W.

Nakładem księgarni Dra Maksymiljana Bodeka
ul. Batorego 16.

Z drukarni Wilhelma Braunera w Kołomyi.

Znaczenie użytych skrótów.

- FM Mitteilungen für den Finanzprokuratordienst.
GH Gerichtshalle.
GZ Allgemeine österreichische Gerichtszeitung.
JB Juristische Blätter.
Now Entscheidungen des Obersten Gerichtshofes
in Zivilsachen, Sammlung.
NZ Zeitschrift für Notariat.
OSP Orzecznictwo Sądów Polskich.
Rep Die Rechtsprechung des k. k. Obersten Gerichtshofes, Dr. Links-Nowak.
RZ Richterzeitung.
Slg Sammlung von Zivilrechtlichen Entscheidungen
des k. k. Obersten Gerichtshofes, Glaser-
Unger-Pfaff.
ZB Osterreichisches Zentralblatt für die juristische
Praxis.

10768

Patent Cesarski z dnia 9. sierpnia 1854.

Dział pierwszy.

Postanowienia ogólne.

Obowiązek sędziego postępowania z urzędu.

§ 1. W sprawach niespornych ma sąd z urzędu lub na wniosek stron tylko tak dalece działać, o ile to ustawy nakazują.

1. Współdziałanie sądu jest dopuszczalne przy wypowiedzeniu nie zaindebityowanego długu. O. 30/IV. 1889, L. 4858, Slg. 12.707.
2. Jako sprawę niesporną należy uważać roszczenie ojca o wydanie jegoślubnego dziecka. O. 2/V 1893, L. 5165, Slg. 14.692.
3. Niedopuszczalnym jest rekurs rewizyjny od uchwały sądu rekursowego, którą zniesiono uchwałą sądu pierwszej instancji, odrzucającą pozew z powodu niedopuszczalności drogi sporu i polecono wdrożenie postępowania procesowego. O. S. P. 1923. L. 38.

4. Roszczenie żony o przyznanie tymczasowej alimentacji w czasie trwania procesu małżeńskiego rozpatruje sąd w postępowaniu niespornem. O. S. P. 1923, L. 143.
- 5 Roszczenie żony przeciw mężowi o podwyższenie alimentacji nie może być rozpatrywane w postępowaniu niespornem. O. S. P. L. 18.
6. Nie można w drodze postępowania niespornego oddać przymusowo likwidatorowi spółki, przez sąd mianowanemu, przedsiębiorstwa handlowego spółki celem przeprowadzenia likwidacji. O. S. P. 1926, L. 212.

§ 2. Wykonując sądownictwo w sprawach niespornych, ma sąd nietylko ściśle przestrzegać ogólnych przepisów o wymogach prawnie ważnych rozpraw i zarządzeń, lecz winien nadto z urzędu dbać o osoby, stojące pod szczególną ochroną ustaw a w przypadkach bliżej w ustawie określonych, także o bezpieczeństwo innych osób.

Winien on w szczególności:

1. W postępowaniu wdrożonem przez sąd hipoteczny na skutek doniesienia o niezgodności wpisu w księdze gruntowej z katastrem podatku gruntowego, nie służy sądowi hipotecznemu prawo zmuszenia stron grzywnami do wytoczenia sporu o własność nieruchomości, której wykazana niezgodność dotyczy. O. S. P. 1923, L. 553.

2. W razie, gdy dwa ustępy testamentu pozostają ze sobą w sprzeczności, sędzia spadkowy winien odesłać strony na drogę sporu. O. S. P., 1921. L. 537.

1. Także w sprawach niespornych nie przekraczać granic swej właściwości a ewentualnie skierowywać strony do właściwego sądu.

1. Uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni mogą być zaskarżone tylko w drodze sporu. O. S. P. 1923, L. 2666
2. Orzeczenie o przerachowanie wydane przez sąd przedmiotowo niewłaściwy nieważne jest i wówczas, gdy wniosek o przerachowanie przekazany został temu sądowi przez sąd właściwy. O. S. P. 1925 L. 545.

2 Nie pozwalać osobom, które nie są uprawnione same stawać przed sądem, na dokonywanie jakichkolwiek aktów prawnych bez przybrania swych ustawowych zastępców.

3. Dokładnie badać pełnomocnictwa i dokumenty legitymacyjne osób, które nie działają we własnym imieniu i w razie potrzeby zachowywać je w aktach.

1. Zastępstwo strony przez kobietę jest niedopuszczalne, O. 21/X. 1913, R. I. 173/13. Slg. 6614.

4. Baczyć, by nie zawarto żadnego aktu prawnego bez przybrania tych których przesłuchanie lub zgoda jest do jego ważności konieczną.

5. Sąd ma z urzędu badać wszystkie okoliczności i stosunki, które mają wpływ na sędziowskie zarządzenie, przesłuchiwać w tym kierunku same strony lub inne ze sprawą obeznane osoby, w razie potrzeby także znawców, albo też w inny odpowiedni sposób zasięgać wiadomości i domagać się wszelkich dokumentów, służących do bliższego wyjaśnienia.

1. W postępowaniu niespornem słuchać się mające osoby wywiadowcze podlegają przymusowi świadczenia wedle postanowień procedury cywilnej. O. 16/III. 1909, L. R. I. 182/9, Slg. 4554.
2. Kosztów postępowania niespornego nie należy stronie przyznawać. O. 5/X. 1910, R. I. 605/10, Slg. 5197.
3. Koszta narosłe w postępowaniu niespornem nie mogą być dochodzone skargą odszkodowawczą. O. 1/VI. 1915, Rv. 285/15, NZ. 1915 : 25.

6. W sprawach niespornych jest Sąd obowiązany uwzględniać także okoliczności faktyczne, wprowadzone przez strony nie naprowadzone, lecz doszłe do jego wiadomości w inny sposób a przede wszystkim poprzednie sądowe rozprawy w tej samej sprawie.

7 O ile zarządzenia względem przedmiotów sądownictwa niespornego zależą od ustalenia spornych kwestji prawnych lub okoliczności faktycznych, które mogą być wyjaśnione tylko drogą formalnego postępowania dowodowego, sąd nie powinien przedwcześnie rozstrzygać o prawach stron, lecz albo natychmiast wdroić spór prawny, albo też odesłać interesowanych na drogę prawa a zarazem — o ile to zarządzają szczególne przepisy — dbać o to, by aż do ukończenia sporu prawnego danem zostało zabezpieczenie względnie, by stan rzeczy nie doznał zmiany.

1. Sąd spadkowy nie może z urzędu orzekać o ważności ostatniej woli rozporządzenia. O 13/VIII 1907, L. 10.507, Slg. 3874.
2. Podobnie o podziale spadku między niezgodnych dziedziców. O. 7/XII. 1910.
3. Jeżeli po wdrożeniu postępowania niespornego o przerachowanie wniesiony został pozew w przedmiocie przerachowania, nie można orzekać o przerachowaniu w postępowaniu niespornem. O. S. P. 1925. L. 497.

8. O ile odrzuca się prośbę, należy wyrazić w uchwale powody, dla których nie uczyniono zadość żądaniu, względnie udzielić niezbędnego pouczenia celem poprawienia błędów podania lub przedłożonych dokumentów.

9. O ile sąd obowiązany jest z urzędu naglić na ukończenie sprawy, musi się stronom i ich ustawowym zastępcom określić do wykonania udzielonych zleceń odpowiednie czasokresy a w razie ich bezskutecznego upływu należy zastosować ustawowe środki przymusowe (§ 19).

1. Sąd spadkowy może legatarjuszom do wkroczenia na drogę sporu w szczególności Prokuratorji Generalnej do dochodzenia legatu fundacyjnego udzielić prekluzywnego czasokresu O. 16/IV 1903, L. 4948, Slg. 2893.

Sąd winien wprowadzić:

10. Nie zaniedbywać ostrożności, koniecznej dla bezpieczeństwa swego i stron, ale nie powinien też wyrażać stronom szkody przez wyszukiwanie wątpliwości i bojaźliwość lub też przez odrzucanie podań z powodu braku nieistotnych formalności.

1. Uzasadnienie podania w postępowaniu niespornem może w toku postępowania ulegać zmianie O. 19/I 1870, L. 439, Slg. 3763.

11. Przy zawieraniu kontraktów musi się dbać o to, by zamiar stron wyrażono jasno, by nie było miejsca dla nieporozumień o prawnych skutkach umowy, by przestrzegano formy koniecznej dla jej ważności

i by zapobieżono wszelkim sporom przez dokładne i jasne ułożenie dokumentów.

§ 3. W tych krajach koronnych, w których zaprowadzoną jest ordynacja notarialna, może sąd powiatowy w swoim okręgu — o ile to wychodzi na korzyść stron — upoważnić publicznie ustanowionych notariuszów jako komisarzy sądowych do przedsięwzięcia tych czynności postępowania niespornego, które nie są zależne od poprzedniego sędziowskiego rozstrzygnięcia.

Forma podań.

§. 4. Do sądów powiatowych . . . przysługuje stronom wybór, wnosić swe podania pisemnie lub ustnie, o ile szczególne przepisy nie ustanawiają wyjątków.

Do trybunałów pierwszej instancji należy podania w zasadzie wnosić pisemnie. Tyko w uzasadnieniu godnych okolicznościach należy uczynić wyjątek i przyjmować do protokołu ustnie wnoszone podania.

Prośby pisemne muszą być napisane w jednym z języków używanych w sądzie i ułożone pod względem ogólnych wymogów formy według przepisów ustawy procesowej. Z załączników sporządzonych w innym języku należy dołączyć uwierzytelnione przekłady.

1. Podania wniesione w języku w sądzie nie używanym, należy odrzucić. O. 16/IX. 1885, L. 10.747. Slg. 10.697.

Przybieranie rzeczników.

§ 5. W sprawach niespornych nie ma nikt w zasadzie obowiązku posługiwać się adwokatem. Jednakowoż sądy mogą nakazać stronom, naprzykrzającym się wielokrotnie, błędnymi lub niedopuszczalnymi podaniami, by dały sobie sporządzać i podpisywać podania przez adwokata, o ile w siedzibie sądu przebywają adwokaci.

1. W postępowaniu niespornem nie wymagają nawet pisemnie wnoszone rekursy podpisu adwokata. O. 16/III. 1898, L. 3724, Slg. 66.
2. Narosłe w postępowaniu niespornem koszty zastępstwa adwokatów należy likwidować. C. 18/VII. 1893, L. 8294, Rsp. 3307.

Doręczanie załatwień.

§ 6. Uchwały sądowe w sprawach niespornych można doręczać także domownikom. Doręczenie do rąk własnych strony lub rzecznika, zaopatrzonego w należyte pełnomocnictwo, należy tylko w tych wypadkach zarządzić, gdzie ustawa to wyraźnie przepisuje albo

też, gdzie sędzia uznaje za wskazane stosowanie większej ostrożności ze względu na oryginalne dokumenty dołączone do rozstrzygnięcia lub do załatwionego podania albo też z innych powodów.

1. Jeżeli strona ustanowiła pełnomocnikiem adwokata, należy doręczenia skuteczniać tylko do jego rąk. O. 7/VII. 1911, R. II. 476/11, Slg. 495.

Obliczanie czasokresów.

§ 7. Przy obliczaniu czasokresów znajdując w sprawach niespornych zastosowanie przepisy istniejące dla postępowania procesowego.

Zarządzenia wydane w sprawach niespornych w dniach ferjalnych, nie mogą być z tego powodu zaczepiane jako nieważne. Sąd jest obowiązany nagle czynności przedsiębrać nawet w niedziele i święta.

1. Bieg czasu do wniesienia środków prawnych w sprawach postępowania niespornego, nieuznanych za ferjalne, doznaje przerwy na czas trwania ferji sądowych. O. S. P. 1926. L. 162.

Moc dowodowa dokumentów.

§ 8. Dokumenty prywatne, sporządzone wprawdzie w państwie, lecz poza krajem (koronnym), w którym

ma siedzibę sąd, muszą być uwierzytelnione, aby w sprawach niespornych posiadały przed sądem moc dowodową. Gdzie istnieje instytucja notariatu, może uwierzytelnienia dokonać notariusz publiczny. Pozostawia się ocenie sędziego domagać się uwierzytelnienia szczególnie ważnych dokumentów nawet wtedy, gdy zostały one sporządzone wprawdzie w tym samym kraju (koronnym), lecz poza siedzibą sądu.

Co do mocy dowodowej dokumentów wystawionych zagranicą, stosować należy istniejące w tym względzie przepisy.

Środki prawne przeciw sądowym zarządzeniom.

§ 9. Kto czuje się pokrzywdzonym zarządzeniem pierwszej instancji co do przedmiotu postępowania niespornego, temu służy wybór albo wniesć jedynie do sędziego niższego przedstawienie, wyłącznie do niego skierowane, albo też zażalenie (rekurs) albo wreszcie z przedstawieniem połączyć rekurs.

We wszystkich tych wypadkach może pierwsza instancja zmienić swe poprzednie zarządzenie, o ile na jego podstawie trzecie osoby nie nabyły praw, — i w ten sposób sama załatwić przedstawienie lub zażalenie

O ile nie sędzi się ona do tego powołaną, lub też jeżeli zmlana z powodu praw osób trzecich może nastąpić tylko przez wyższego sędziego, ma ona wniesiony rekurs skierować do sądu wyższego albo też — jeżeli wniesiono tylko przedstawienie — odesłać stronę do poprzedniego zarządzenia i zarazem pouczyć ją o powodach owego zarządzenia, o ile to jeszcze nie nastąpiło.

Przeciw tej uchwale może strona założyć rekurs, który należy wnieść również do pierwszej instancji a ta winna go przedłożyć sądowi wyższemu.

1. Rekurs dopuszczalny jest tylko przeciw rozstrzygnięciu, nie zaś przeciw wyrażonemu w uchwale zapatrywaniu prawnemu. O. 1/VII. 1908, R. I. 360/8, NZ. 1908: 33.
2. Sąd rekursowy nie może przedłożonego mu rekursu zwrócić pierwszemu sędziemu do traktowania jako przedstawienie. O. 30/IV. 1912, R. V. 415/12, Slg. 5889.
3. Przeciw udzieleniu pełnoletności zamężnej małoletniej przysługuje opiekunowi rekurs. O. 17/VII. 1906, L. 11 087, NZ. 1906: 33.
4. Od uchwały, odnoszącej się do upoważnienia kuratora osoby niewiadomej z miejsca pobytu do sprzedaży majątku nieruchomego tejże osoby, osobom trzecim nie przysługuje prawo rekursu. O S. P. 1921. L. 426.

5. W sprawach o zatwierdzenie sprzedaży nieruchomości należących do małoletnich powołanym jest do zatwierdzenia rekursu sąd apelacyjny nawet wtedy, gdy strona w rekursie wymienia uchwałę sądu powiatowego jako zaskarżoną a nie uchwałę sądu okręgowego. O. S. P. 1924. L. 209.

§ 10. Stróny nie są ograniczone w przedstawieniach i rekursach naprowadzać nowe okoliczności i środki dowodowe i wolno im także z rekursu wniesionego do pierwszej instancji skierować równocześnie odpis do drugiej instancji.

1. Sąd rekursowy ma oceniać stan prawny wedle czasu pierwszosądowej uchwały. O. 18/III. 1902, L. 4100, NZ. 1902: 17.

§ 11. Przedstawienia przeciw wydanym w postępowaniu niespornem zarządzeniom należy wnosić w ciągu czternastu dni, licząc od dnia doręczenia, zaś rekursy albo w ciągu tegoż czasokresu albo też, jeżeli wniesiono przedstawienie, w ciągu czternastu dni od chwili doręczenia na skutek tegoż zapadłej uchwały.

Pozostawia się jednak ocenie sądu uwzględniać także po upływie tego czasokresu przedstawienia i zażalenia w tych wypadkach, gdzie zarządzenie da się jeszcze zmienić bez szkody trzeciego. Z tego powodu winna pierwsza instancja rekursy w sprawach niespor-

nych przyjmować i po upływie czasokresów i przedkła-
dać je wyższej władzy.

1. Do wywiedzenia zgłoszonego rekursu nie można udzielać czasokresu. O. 27/I. 1874, L. 683, Slg. 5236.
2. „bez szkody trzeciego“ Trzecim jest każda inna od żalącego się osoba. O. 25/V. 1909, R. II. 514/9, Slg. 5299.

§ 12. Zarządzenia w sprawach niespornych mogą być natychmiast wykonane, o ile w niniejszej ustawie nie ustanowiono żadnych wyjątków (§§ 177. 191) albo też sędzia nie uzna z szczególnych powodów za wskazane wyczekiwać czasokresu do rekursu.

Po wniesionym jednak rekursie, pierwsza instancja aż do jego załatwienia nie ma więcej dać miejsca wykonaniu uchwały a tylko w przypadku nagłego niebezpieczeństwa winna wydać zarządzenia, potrzebne dla zabezpieczenia uczestników.

§ 13. Przepisy postępowania w sprawach procesowych o wydawaniu powodów rozstrzygnięcia i o uprawnieniu stron podejmowania odpisów ze sprawozdania, złożonego o rekursie, znajdują zastosowanie także w postępowaniu niespornem.

§ 14. O ile sąd wyższy zmieni zarządzenie sędziego pierwszego, nie można przeciw temu czynić

przedstawienia, skierowanego do drugiej instancji lecz jedynie wnieść rekurs do Sądu Najwyższego. I ten rekurs należy wnieść w ciągu dni czternastu do pierwszej instancji, która go ma za pośrednictwem sądu wyższego przedłożyć do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

1. Przeciw znoszącym uchwałom sądu rekursowego dopuszczalny jest rekurs rewizyjny. O. 17/VI. 1913. Pr. 366/13.
2. Przytoczone w rekursie rewizyjnym nowe okoliczności nie są uwzględniane. O. 13/I. 1903, L. 78, Slg. 2210.
3. Rekurs rewizyjny od uchwały zatwierdzającej, w postępowaniu niespornem wydanej nie może być wzięty pod rozpoznanie, jeżeli brak w nim zarzutu nieważności, niezgodności z aktami lub rzeczywistego naruszenia prawa.
Umowa zawarta w toku przewodu spadkowego winna być zatwierdzona przez sąd opiekuńczy, jeżeli spadkobiercą jest osoba nieletnia. O. S. P. 1923. L. 145.
4. Czasokres do wniesienia środków prawnych w postępowaniu spadkowym doznaj przerwy wskutek ferji sądowych. O. S. P. 192. L. 598.

§ 15. Sędzia pierwszej instancji może założyć przeciw zarządzeniu sądu wyższego rekurs, jeżeli albo nałożono na niego samego karę lub obowiązek zwrotu szkody albo też, jeżeli lęka się wyśzo-

sądowego rozporządzenia niepowetowanej szkody dla osób, które nie są zdolne same się zastępywać. Tylko w tym ostatnim wypadku wolno mu odroczyć wygotowanie i doręczenie rozporządzenia, wydanego przez sąd wyższy aż do rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

Sędzia niższy nie jest jednak odpowiedzialnym za skutki rozporządzenia sądu wyższego, choćby nawet zaniechał założenia rekursu.

Każdy rekurs pierwszej instancji winien być przy dołączeniu aktów doręczony sądowi wyższemu a przez tenże przesłany do Sądu Najwyższego.

1. Sądowi pierwszemu, jako sądowi opiekuńczemu, przysługuje rekurs tylko odnośnie do przedmiotów uregulowanych w patencie niespornym, nie zaś do takich, które należy rozstrzygnąć wedle ustawy hipotecznej. O. 27/III. 1901, L. 4005, Slg. 1349.

§. 16. Jeżeli w sprawach niespornych sąd wyższy zatwierdzi uchwałę sędziego niższego, zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje tylko w przypadku oczywistej sprzeczności uchwały z ustawą lub z aktami albo też zaszłej nieważności.

Swawolne zażalenia podlegają karze wedle przepisów ustawy procesowej.

1. Sprzeczność z ustawą istnieje tylko wtedy, gdy rozstrzygnięcie sprzeczne jest z wyraźnym i nie-

wątpliwem postarowieniem ustawy. N 29/XII. 1913, R. 1925/13, Slg. 6698.

Przywrócenie do stanu pierwotnego.

§ 17. Przepisy procedury cywilnej o przywróceniu do stanu pierwotnego z powodu omieszkania minionego czasokresu lub audjencji znajdują zastosowanie także i w sprawach niespornych, o ile z omieszkaniem czasokresu lub audjencji połączoną jest szkoda w prawach, która nie da się naprawić zażaleniem do wyższego sądu lub przez nowe podanie.

1. Niedopuszczalną jest restytucja z powodu omieszkania a czasokresu do wniesienia skargi spadkowej i z powodu nieobecności na audjencji, wyznaczonej do ukończenia pertraktacji spadkowej. O. 17/XI. 1869, L. 12.840, Slg. 3571.

Prawomocność zarządzeń sądowych.

§ 18. Nie można wszczynać sporu prawnego przeciw zarządzeniom wydanym przez sąd w sprawach niespornych bez zastrzeżenia dalszego dochodzenia sądowego. Kto czuje się tem pokrzywdzonym, że mu nie zastrzeżono drogi prawnej, musi użyć wymienionych w § 9. środków prawnych.

Postanowienia te nie znajdują jednak zastosowania w tych wypadkach, w których idzie o prawa trzecich, w rozprawie nie uczestniczących stron, albo też jeżeli ustawa przyznaje stronie własne prawo skargi.

1. Nie doręczona jeszcze uchwała może być cofnięta. O. 10/II. 1909, R. VI. 26/9, Slg. 4523.
2. Prawomocne odrzucenie oświadczenia do spadku nie stoi na przeszkodzie przyznaniu prawa dziedziczenia w drodze procesu. O. 24/X. 1900 L. 11.903. Slg. 1160.

Egzekucja.

§ 19. Przeciw stronom, które nie dają posłuchu wydanym zarządzeniom sądu, należy bez dalszego postępowania prawnego, z urzędu stosować odpowiednie środki przymusowe. O ileby nagany, kary pieniężne i aresztu nie osiągnęły skutku, należy stosownie do okoliczności ustanowić na koszt opieszłych, kuratorów do ukończenia sprawy.

Opiekunowie i kuratorowie, którzy nie stosują się do sądowych rozporządzeń mimo przynaglenia ich, mogą być także pozbawieni urzędu i uznani za odpowiedzialnych za szkodę, spowodowaną dla osoby, pieczy powierzonej.

Z prawomocnych rozstrzygnięć, wydanych w sprawach niespornych można jednak także prowadzić egze-

kucję wedle przepisów procedury cywilnej. Sąd może stosownie do okoliczności albo zarządzić egzekucję z urzędu albo ustanowić kuratora do podjęcia kroków egzekucyjnych.

Jeżeli jednak istnienie pretensji ze względu na przepis ustępu 7 § 2 jest spornem, zależy od oceny sądu, czy wstrzymać się z dalszymi krokami egzekucyjnymi aż do wyniku procesu cywilnego, czy też prowadzić takową dalej aż do zabezpieczenia,

1. Kary pieniężne można zawieszać tylko wobec stron i ich ustawowych zastępców, nie zaś wobec trzecich. O. 3/IV. 1906, L. 5224, Slg. 3371.
 2. Egzekucji uchwały, zawadłej w postępowaniu nie-spornem, należy i wtedy dozwolnić, gdy nie zakreślono czasokresu świadczenia. O. 19/XII. 1900, L. 16 858, Slg. 1703.
 3. Sądowa ugoda małżonków co do wychowania dzieci nie tworzy tytułu egzekucyjnego, mimoto winien sąd opiekuńczy wydać konieczne w interesie dziecka zarządzenia. O. 25/II. 1903, L. 2727, Slg. 2273.
 4. Zobowiązania, które współdziedzice przed sądem spadkowym przyjęli wobec trzecich, nie mogą być egzekwowane wedle § 19. O. 6/II. 1872, L. 1251, Slg. 4470.
-

Dział drugi.

O pertraktacji spadkowej.

Rozdział pierwszy.

Postanowienia ogólne.

Wypadki w pertraktacji spadkowej.

§ 20. Do pertraktacji spadkowej mają władze sądowe przystępować w wypadkach śmierci i prawomocnego uznania za zmarłego.

Blizsze przepisy o właściwości sądu.

§ 21. Sąd, do którego wedle ustawy o właściwości sądów w sprawach cywilnych należy pertraktacja spadkowa po krajowcu, ma ją przeprowadzić odnośnie do wszelkiego, gdziekolwiek znajdującego się majątku ruchomego i odnośnie do położonych w państwie Polskiem dóbr nieruchomości zmarłego.

1. Przeciw zarządzeniu, że nie wdraża się pertraktacji, nie przysłuża wierzycielowi rekurs. O. 14/XII. 1892, L. 14 574. GZ 1893 : 23.
2. Zagranicą znajdujący się ruchomy spadek tam zmarłego krajowca, należy wciągnąć do inwentarza. O. 10/VI. 1913. R II. 160/13, Slg. 6474.

W szczególności dla spadków po cudzoziemcach.

§ 22. Do sądu Polskiego, powołanego wedle ustawy o właściwości w sprawach cywilnych, należy w całej pełni pertraktacja odnośnie do dóbr nieruchomości zmarłego cudzoziemca, położonych w obrebie państwa Polskiego, o ile układami państwowymi inaczej nie postanowiono. Tenże sąd ma zatem wedle tutejszych ustaw oceniać prawa wszystkich interesowanych i dbać o umieszczenie wszelkich należytości od pertraktacji.

1. Odnośnie do położonego w kraju nieruchomego spadku cudzoziemca, jest dla sporu o prawo dziedziczenia wyłącznie właściwym sąd tutejszy. O. 20/V 1863, L. 3373, Slg. 17151.
2. Do przeprowadzenia rozprawy spadkowej po cudzoziemcach właściwymi są odnośnie do majątku nieruchomego, położonego w kraju, sądy krajowe. O. S. P. 1921. L. 361.

§ 23. Odnośnie do majątku ruchomego cudzoziemca zmarłego w państwie Polskiem lub zagranicą, — o ile zmarły należał do państwa, które się kieruje temi samemi zasadami — mają sądy polskie pozostawić właściwej władzy zagranicznej spadkodawcy tak pertraktację spadku jak i rozstrzygnięcie wszystkich

spornych pretensji do spadku i w zasadzie ograniczyć się tylko do tego, by dbać o zabezpieczenie spuścizny i pretensji tych dziedziców i legatarjuszów, którzy są Polskimi poddanymi lub obcymi, przebywającymi w państwie Polskiem a dalej o zaspokojenie tutejszo-krajowych wierzycieli, — wedle przepisów, zawartych w §§ 137—139.

Jeżeli zmarły cudzoziemiec należy do państwa, które właściwości Polskich sądów odnośnie do znajdującego się tamże spadku Polskich poddanych nie uznaje w równej mierze — o czym w razie wątpliwości władze mają zasięgnąć pouczenia Ministra Sprawiedliwości — lub też, gdy nie można stwierdzić jego sposobu postępowania, należy w pierwszym wypadku przestrzegać zasady wzajemności, w drugim zaś postępować ze znajdującym się w kraju spadkiem takiego cudzoziemca tak jak ze spadkiem krajowca.

1. Do pertraktacji po cudzoziemcu prowadzonej w kraju na skutek wzajemności, należy wyłącznie stosować prawo tutejsze. O. 16/1909, L. 295, Slg. 849.
2. Ruchomy spadek osoby należącej do nieprzyjacielskiego wojska należy w czasie wojny traktować wedle prawa tutejszego. O. 23/XII. 1914, R. I. 908/141 1915 : 4.

§ 24. Jeżeliby w wypadku, gdy wedle przytoczonego przepisu (§ 23) miałyby władza zagraniczna przeprowadzić pertraktację spadku cudzoziemca, który obrał sobie w państwie Polskiem zwyczajne miejsce zamieszkania, znajdujący się w kraju interesowani prosili o przeprowadzenie pertraktacji spadkowej przez władzę Polską, winna ta ostatnia przedsięwziąć rozprawę spadkową według ustaw Polskich, o ile także i zagraniczni interesowani, którzy zgłosili swe roszczenia do spadku, poddali się tej rozprawie na skutek wydanego poprzednio wezwania edyktalnego.

§§ 140—144 postarawiają, jak się należy w tym wypadku zachować, a w szczególności jak należy postąpić odnośnie do spadków, zmarłych w państwie Polskiem, tureckich poddanych.

1. Krewni, którzy nie podnoszą roszczeń spadkowych, nie są uprawnieni domagać się wydania spadku zagranicę. O. 15/IV. 1856, L. 1833, Slg. 188.

§ 25. Ruchomy spadek cudzoziemców, co do których nie można zbadać, do którego państwa należą albo którzy już utracili obywatelstwo państwowe w tem państwie, do którego należeli, pertraktować należy przez sądy Polskie i wedle Polskich ustaw.

Szczególne pertraktacje co do lenn, fideikomisów i majątku, obciążonego fideikomisowem podstawieniem.

§ 26. Jeżeli zmarły oprócz swego wolno-dziedzicznego majątku, posiadał także fideikomis, lenno lub majątek, obciążony fideikomisowem podstawieniem, musi się te różne masy spadkowe przy pertraktacji w zupełności oddzielić.

- 1 Mimo oddania fideikomisu następcy za życia poprzedniego posiadacza, ma miejsce po śmierci tego ostatniego pertraktacja spadkowa. O. 22/X. 1867, L. 8831, Slg. 2887.
- 2: Wniosek o wydzielenie części spadku jako masy podstawionej nie wstrzymuje pertraktacji. O. 30/X. 1877, L. 13 015 Slg. 6604.

Uprawnienia instancji pertraktującej.

§ 27. Sąd, do którego należy pertraktacja spadku, uprawniony jest wszystkim dziedzicom, legatarjuszom i innym uczestnikom, choćby oni nawet co do swej osoby podlegali innemu sądownictwu. ustanawiać w przypadkach w ustawie oznaczonych (§§ 17. 78) kuratorów do pertraktacji spadku Instancja pertraktująca ma rozstrzygać wszystkie pytania powstałe przy pertraktacji spadku także i wtedy, gdy jako dziedzice występują

nioletni lub pod pieczęią zostający, którzy nie pozostają pod jej jurysdykcją. Jeśliby jednak należało przy podziale spadku, odnośnie do objęcia dóbr nieruchomości lub też w innych ważnych punktach odstąpić od postanowień ustawy lub spadkodawcy, drogą szczególnego porozumienia albo też, gdyby należało co do wątpliwych praw zawrzeć ugodę, wtedy wymaganem jest do tego zatwierdzenie władzy opiekuńczej lub kuratelarnej.

Współdziałanie sądów powiatowych we wszystkich pertraktacjach spadkowych.

§ 28 Sporządzenie aktu zejścia i opieczętowanie spuścizny, otwarcie i ogłoszenie ostatniej woli i wszystkie konieczne, nie ulegające zwłoce zarządzenia w odniesieniu do majątku spadkowego, należą do sądu powiatowego, w którego okręgu zaszedł wypadek śmierci, w zasadzie także i wtedy, gdy pertraktację spadku wedle postanowień ustawy o właściwości sądów miałby prowadzić inny sąd powiatowy lub trybunał albo, gdyby ją należało pozostawić zagranicznej władzy sądowej (§ 23),

W wypadkach jednak, gdzie pertraktacja należy do trybunału, może tenże, skoro powziął wiadomość o wypadku śmierci, na prośbę interesowanych lub z urzędu, przeprowadzić te czynności przez swoich własnych delegatów.

Współdziałanie publicznych notariuszów.

§ 29. W tych krajach (koronnych) w których istnieje instytucja notariuszów, można publicznych notariuszów delegować nietylko do spisania aktu zejścia, sporządzania inwentarza i przedsiębrania sprzedaży, lecz — skoro sąd już odebrał oświadczenie do spadku — mogą oni sporządzać wykazy spadkowe i działy spadku oraz wszystkie do uzyskania przyznania spadku potrzebne czynności w ten sposób przygotować i sądowi do zatwierdzenia przedłożyć, by sędzia był w możności natychmiast, na podstawie tego sprawozdania notariusza, przystąpić do wydania dekretu dziedzictwa.

§ 30. Notariusze publiczni mają przy tych czynnościach przestrzegać przepisów, istniejących dla delegatów sądowych.

Współdziałanie gmin i ich naczelników.

§ 31. Osobne przepisy postanawiają, o ile gminom i ich naczelnikom przysługuje współdziałanie w sprawach pertraktacji spadkowych.

Nadzór nad należytem załatwianiem pertraktacji spadkowych.

§ 32. W trybunałach należy prowadzić dziennik każdej pertraktacji spadkowej, który musi dawać każdorazowy przegląd stanu pertraktacji i przedsięwziąć się mających zarządzeń.

§ 33 Instrukcja sądowa postanawia, jakie wykazy zawisłych pertraktacji spadkowych ma każdy sąd na końcu roku przedkładać sądowi wyższemu.

Rozdział drugi.

O akcie zejścia.

Doniesienie o każdym wypadku śmierci.

§ 34. Sądy powiatowe mają dbać o to, by miały natychmiast wiadomość o wszystkich zaszłych w ich okręgu wypadkach śmierci. Po wsiach winni naczelnicy gmin natychmiast donosić sądowi o każdym zaszłym w ich gminach wypadku śmierci.

§ 35. Krewni i domownicy zmarłego, podobnie jak i trzecie osoby, mają bezwarunkowo wstrzymać się od wszelkiego samowolnego rozporządzenia majątkiem spadkowym.

Zarządzenie spisania aktu zejścia.

§ 36. Skoro sąd powiatowy powziął wiadomość o wypadku śmierci, winien zarządzić spisanie aktu zejścia przez delegata sądowego lub notariusza publicznego. W ważnych wypadkach można do tego ustanowić dwu delegatów sądowych.

§ 37. Sąd powiatowy może także w obrębie swego okręgu udzielić publicznemu notariuszowi ogólnego upoważnienia do spisywania wszystkich, w pewnym określonym okręgu zaszłych wypadków śmierci.

Zachowanie się przy tymże.

§ 38. Delegat, któremu poruczono spisanie aktu zejścia, winien w tym celu jak najprędzej a w razie niebezpieczeństwa skutkiem zwłoki, natychmiast, udać się do mieszkania zmarłego i tam za przybraniem dwu domowników, a w braku tychże dwu innych świadków, przedsiębrać zbadanie tych stosunków, które mają wpływ na pertraktację spadku a w razie potrzeby przedsiębrać też opieczętowanie spadku.

§ 39. Przy tem należy w szczególności

1. wywiedzieć się o imię i nazwisko, stan lub zatrudnienie, wiek i wyznanie religijne zmarłego ;

2. o dzień i miejsce śmierci, o ostatnie zwyczajne miejsce zamieszkania spadkodawcy i wszystkie stosunki, które uzasadniają właściwość sądu;

3. o imię i miejsce pobytu ewentualnie pozostałego małżonka i

4. o imię, stan, wiek i miejsce pobytu pełnoletnich i małoletnich dzieci zmarłego. Jeżeli

5. porządek dziedziczenia lub opieka nad dziećmi dotyczy najbliższych krewnych, należy wy badać ich nazwisko, stan, wiek i miejsce pobytu a jeżeli w czasie pierwszych dochodzeń wiadomym jest dzie dzic testamentowy, także jego miejsce zamieszkania.

Delegat sądowy winien :

6. Na razie starać się wywiedzieć ogólnie, czy spadek przedstawia jakieś znaczenie, czy i jakie należą do niego dobra nieruchome i czy możliwie istnieje jakiś poważny dług, przewyższający majątek. O ile

7. sąd nie ma skądinąd wiadomości o ostatniej woli rozporządzeniach spadkodawcy, należy z największą starannością śledzić, czy istnieje ostatnia wola, kontrakt dziedziczenia, darowizna na wypadek śmierci lub umowy małżeńskie albo też, czy nie znajdują się one w innym jakimś miejscu, w sądzie lub u notariusza publicznego.

8. Należy zasięgnąć wiadomości o tem, jakie opieki i kuratele sprawował zmarły; czy już zamiano-

wano dla jego dzieci i dziedziców opiekunów lub kuratorów i kogo zamyśla pozostała przy życiu wdowa zaproponować na współopiekuna; następnie

9. czy zmarły prowadził rachunki z pieniędzy urzędowych, czy pobierał płacę, pensję, fundację lub alimentację z kas publicznych, wreszcie

10. czy w spadku nie znajdują się przedmioty, które wedle niżej (§§ 90 i 91) przytoczonych przepisów wymagają szczególnego doniesienia.

§ 40. Co do przytoczonych szczegółów winien delegat sądowy przesłuchać domowników i krewnych spadkodawcy oraz jego inne, obeznane z jego stosunkami osoby.

W razie potrzeby należy otworzyć i przejrzeć szafy i schowki spadkodawcy, w których mogłoby być przechowane ostatniej woli rozporządzenie lub inne ważne dla pertraktacji spadkowej papiery. Należy przystępować do rzeczy z należnem poszanowaniem. Jednakże mogą delegaci, gdy im się w tym kierunku czyni przeszkody, użyć odpowiednich środków przymusowych, a w szczególności, gdy skutkiem zwłoki grozi niebezpieczeństwo, nawet bez poprzedniego zezwolenia sądu.

§ 41. Jeżeli znaleziono otwarte ostatniej woli rozporządzenie, winien delegat sądowy natychmiast ogłosić

Je przez odczytanie w obecności dwu świadków i innych, ewentualnie obecnych osób. Opieczętowne ostatniej woli rozporządzenie musi się oddać celem otwarcia i ogłoszenia do sądu, chyba, że akt zejścia sporządza sam naczelnik sądu. Tylko gdyby treść, w razie ogłoszenia jej w sądzie, nie mogłaby być dość wcześniej znaną, jest delegat sądowy upoważniony, te dokumenty sam natychmiast otworzyć i ogłosić. Przy ogłaszaniu ostatniej woli ma on zawsze postępować wedle przepisu §§ 61—64.

§ 42. Jeżeli spadkodawca swą ostatnią wolę oświadczył ustnie, należy — o ile już nie istnieje pisemny zarząd tejże, sporządzony przez świadków, który tę sprawę wyjaśnia, — podać w aktach zejścia ich imię, stan i miejsce zamieszkania.

Przyłożenie pieczęci.

§ 43. Jeżeli wiadomi albo domniemani dziedzice są zdolni sami zawiadywać swym majątkiem, należy w zasadzie masę spadkową, bez przykładania pieczęci sądowej, oddać w opiekę im lub ich w należyte pełnomocnictwo zaopatrzonym pełnomocnikom albo też osobom w tym celu przez spadkodawcę wymienionym. Jednak i w tym wypadku należy baczyć na przepisane

zabezpieczenie należytości spadkowych. Jeżeli natomiast dziedzice nie są zdolni do zawiadywania swym majątkiem, są nieobecni lub wogóle nieznani, jeżeli należy przewidywać długi, przewyższające majątek albo też jeżeli inne okoliczności wymagają szczególnej ostrożności, należy masę spadkową natychmiast opieczetować.

§ 44. Także wtedy, gdy na prośbę wierzyciela spadku, legatarjusza lub dziedzica koniecznego, sąd dozwala wedle § 812 ustawy cywilnej na oddzielenie spadku od majątku dziedzica, musi się przedsięwziąć natychmiast opieczetowanie majątku spadkowego.

§ 45 W razie opieczetowania, ma delegat sądowy gotówkę, przedmioty złote i srebrne, kosztowności, publiczne i prywatne zapisy długu oraz inne ważne dokumenty złożyć w sądzie, inne zaś pisma, dotyczące spadku, ruchomości i sprzęty, o ile to jest możliwe i dla zabezpieczenia interesowanych potrzebne, ostrożnie zamknąć w jednym lub więcej pokojach lub w innem stosownem miejscu i przez przyłożenie pieczęci sądowej na drzwiach, schowkach i szafach ze wszystkich stron i w ten sposób przechować, by niczego nie można usunąć bez naruszenia pieczęci i widocznego użycia siły.

§ 46 Zarazem winien delegat sądowy powierzyć nadzór nad masą spadkową i prowadzenie gospodarstwa domowego, tymczasowo aż do dalszego zarządzenia sądu, domownikowi spadkodawcy lub innej odpowiedniej osobie. Należy jej także zaliczyć na pokrycie kosztów pogrzebu i innych ważnych wydatków oraz na opędzenie gospodarstwa potrzebne kwoty z pieniędzy spadkowych i oddać jej te ruchomości, które z powodu swej właściwości nie mogą być zamknięte, podlegają zepsuciu lub są niezbędne do prowadzenia gospodarstwa lub przemysłu, albo co do których nie należy obawiać się niebezpieczeństwa.

§. 47 Jeżeli przyszły opiekun lub kurator dzieciów jest dokładnie znany, można także jemu, stosownie do okoliczności, oddać bez opieczętowania w przechowanie wszystkie przedmioty spadkowe, których się nie składa w sądzie.

§ 48. Zawsze jednak należy wszystkie niezamknięte ruchomości wedle możności spisać.

Również należy zaraz sporządzić spis pieniędzy, kosztowności i dokumentów, otrzymanych przez delegata sądowego, zaopatrzyć jego podpisem i oddać dzieciom lub tej osobie, której powierzono nadzór nad spadkiem.

§ 49. Jeżeli tylko część dziedziców jest niezdolna do zawiadywania swym majątkiem lub nieobecna albo, jeżeli te okoliczności zachodzą tylko co do zachowkowców i legatarjuszów, może się sąd zadowolić sądownym złożeniem części nadających się do tego przedmiotów spadkowych, wystarczającej na pokrycie tych roszczeń. Można jednak i tego złożenia zaniechać, gdy istnieje realność spadkowa, dając zabezpieczenie.

Sprawozdanie o akcie zejścia.

§ 50. O zbadanych wedle § 39, przy sporządzaniu aktu zejścia, okolicznościach, o wydanych zarządzeniach a w szczególności o przedsięwziętem ewentualnie opieczętowaniu majątku i o ogłoszeniu ostatniej woli rozporządzenia, należy bezzwłocznie złożyć sądowi sprawozdanie.

Te sprawozdania, do których można użyć drukowanych, wedle wzoru Nr. I. sporządzonych formularzy, winien własnoręcznie podpisać delegat sądowy, obecni dwaj świadkowie i te osoby, które wzięły spadek w opiekę i nadzór, otrzymały zaliczki albo złożyły wiążące oświadczenia.

Złożone w sądzie pieniądze, kosztowności i dokumenty, o ile nie zostały dostarczone zapomocą podania podpisanego przez świadków, należy wymienić

albo w sprawozdaniu o wypadku śmierci albo w osobnym spisie, zaopatrzonym w podpisy świadków albo wreszcie w protokole.

§ 51. Sprawozdanie a akcie zejścia należy i wtedy przedłożyć, o ile zmarły był zupełnie biednym. Sporządzenia aktu zejścia można zaniechać tylko co do małoletnich, którzy w chwili śmierci pozostawali pod władzą ojcowską i nie posiadali żadnego majątku, o ile rodzice i inni interesowani nie domagają się spisania aktu zejścia.

§. 52. Jeżeli spadek jest zbyt małym, by co do niego wdrażać sądowe postępowanie, należy to zaznaczyć w akcie zejścia a zarazem poczynić potrzebną wzmiankę, jeżeli ktoś trzeci ofiaruje gotowość objęcia całego spadku na pokrycie swych pretensji lub w zamian za zaspokojenie długów i wydatków.

Szczególne zarządzenia :

a) odnośnie do pism urzędowych, pieniędzy urzędowych i kluczy kasowych.

§ 53. Jeżeli jest wiadomem lub należy się domniemywać, że zmarły posiadał w swem mieszkaniu pisma urzędowe, pieniądze urzędowe albo klucze do

kas publicznych, winna władza, której był członkiem lub podwładnym, natychmiast wysłać komisarza, który ma się udać z delegatem sądowym do mieszkania spadkodawcy i te przedmioty urzędowe odebrać za pokwitowaniem. Jeżeli sąd nie może odroczyć swych czynności urzędowych aż do przybycia komisarza lub też jeżeli pisma urzędowe, pieniądze urzędowe lub klucze zostały się u osoby, u której ich nie przewidywano, wysłać delegat sądowy, który przy tej sposobności ma wstrzymać się od wszelkiego nieprzysługującego mu wglądu w te papiery urzędowe, postarać się o ich pewne przechowanie i jak najprędzej oddać właściwej władzy.

§ 54. Jeżeli spadkodawca był urzędnikiem właśnie tego sądu, który ma sporządzić akt zejścia, delegat sądowy sam odbiera pisma, pieniądze i klucze, sporządza z nich spis i oddaje sądowi.

§ 55. Przepisy § 53. należy stosować i w wypadkach śmierci osób wojskowych, po których pertraktację prowadzą tedy cywilne, jeżeli w spadku znaleziono przedmioty, odnoszące się do służby wojskowej.

Również wszelkie ręcznie rysowane plany lub zarysy krajowych i zagranicznych twierdz albo warownych miejsc, wszystkie ręcznie zdjęte okolice i pola bitew,

wszystkie pisemne uwagi, wyciągi, zarysy i projekty, które dotyczą służby wojskowej, muszą być przesłane Ministerstwu Spraw Wojskowych celem osądzenia, co z tego należy wydać dziedzicom.

b) odnośnie do pism, tyczących się
duszpasterstwa :

§ 56. Pozostałe po duszpasterzach i kapłanach dokumenty i księgi, odnoszące się do ich czynności urzędowych jakoto : księgi chrztów, ślubów i zmarłych, protokoły o sprawach kościelnych i duchownych czynnościach urzędowych, dokumenty należące do kościoła lub parafji, dalej pisma prywatne, które dotyczą spraw sumienia i dyscyplinarnych, należy już przy sporządzaniu aktu zejścia oddzielić od majątku spadkowego, wciągnąć do osobnego spisu i wręczyć za pokwitowaniem wydelegowanemu do ich podjęcia duchownemu komisarzowi.

Komisarza tego należy albo przybrać już do pierwszych dochodzeń w mieszkaniu spadkodawcy albo też następnie jak najprędzej spowodować oddanie mu pism. Co do mianowania go, winien sąd w razie potrzeby zwrócić się do konsystorza biskupiego, zaś co do niekatolickich, chrześcijańskich duszpasterzy do ich duchownych zwierzchników a ewentualnie do władzy politycznej.

Gdzie księgi urodzin, ślubów i zmarłych Izraelitów prowadzone są przez ich nauczycieli religii lub przez członków gminy, winien sąd zarządzić co potrzeba, celem pewnego przechowania i oddania tych ksiąg.

c) W wypadkach śmierci wyższego duchowieństwa ;

§ 57 Szczegółowe przepisy postanawiają, o ile w niektórych krajach (koronnych), przy spadkach członków wyższego duchowieństwa, należy do aktu zejścia przybrać także zastępców Skarbu Państwa lub publicznych funduszów albo delegatów władz publicznych.

d) W wypadkach śmierci publicznych notarjuszów ;

§ 58 Gdy w krajach (koronnych), w których zaprowadzoną jest instytucja notarjatu, umiera wykonujący swój zawód publiczny notarjusz, należy stosownie do przepisów ordynacji notarjalnej, przybrać delegata archiwum notarjalnego (Izby notarjalnej), któremu winno się wydać wszystkie księgi, dotyczące notarjatu i akta wraz z pieczęcią notarjalną.

Gdy takie przybranie jest niemożliwe, winien delegat sądowy tymczasem posłać je do sądu do przechowania wymienionych dokumentów.

e) odnośnie do przedmiotów, które należy przesłać innym władzom ;

§ 59. Gdy w spadku znajdują się przedmioty, które wedle przepisu §§ 87, 90 i 91 sąd musi przesłać innym władzom, winien delegat sądowy takowe odebrać zaraz przy akcie zejścia i przedłożyć sądowi do dalszego zarządzenia ;

f) w wypadkach śmierci w szpitalach, zakładach kontumacyjnych i zaopatrzenia ;

§ 60. Istniejące szczegółowe przepisy o spisywaniu wypadków śmierci osób, które ziały w publicznych szpitalach, zakładach zaopatrzenia lub zakładach kontumacyjnych, należy i w przyszłości stosować.

Rozdział trzeci

o ogłoszeniu ostatniej woli.

Czyżby ogłoszenie pisemnych rozporządzeń ostatniej woli.

§ 61 Pisemne testamenty i kodycyle muszą być natychmiast otwarte i ogłoszone, o ile śmierć spadkodawcy nie ulega wątpliwości, chociażby nawet wykazywały brak jakiegoś ustawowego wymogu. Należy je wręczyć naczelnikowi władzy sądowej, do której należy spisanie aktu zejścia.

O ile ogłoszenie nie nastąpiło już przy sporządzeniu aktu zejścia (§ 41), winien ten ostatni w obecności dwu świadków, z których jednym może być oddawca, — otworzyć je bez naruszenia pieczęci i świadkom odczytać albo kazać odczytać urzędnikowi sądowemu.

Jeżeli spadkodawca zostawił więcej rozporządzeń ostatniej woli, ogłasza się wszystkie, zatem i te, które zdają się być cofniętymi lub zmienionymi.

1. Również i takie ostatniej woli oświadczenia, z których wycięto podpisy, muszą być ogłoszone. O. 31/VII. 1883, L. 8999.
2. Woisane w księgę handlową rozporządzenia na wypadek śmierci należy ogłosić. O. 31/VII, 1888, L. 8977, 1888 : 52.

§ 62. Ogłoszenie ostatniej woli następuje bez wezwania interesowanych. Wolno im jednak i bez wezwania jawić się przytem.

§ 63. Z ogłoszenia ostatniej woli musi sporządzić się protokół i w nim zamieścić :

1. ilość i datę znalezionych ostatniej woli rozporządzeń,

2. kto je doręczył sądowi,

3. jacy świadkowie obecni byli przy otwarciu i ogłoszeniu i

4. czy dokumenty doręczono otwarte czy zapieczętowane.

5. Jeżeli przy otwarciu dostrzeżono naruszenie pieczęci lub też na samym dokumencie jakieś wycieranie, poprawki lub coś innego podejrzanego, należy i o tem uczynić wzmiankę.

Protokół winien podpisać sędzia i przybrani świadkowie.

§ 64. Na samem ostatniej woli rozporządzeniu należy zaznaczyć tak dzień ogłoszenia jak i ilość i datę innych — choćby w innym czasie — znalezionych testamentów i kodycyli i wzmiankę tę winien sędzia podpisać.

Jeżeli znaleziono ostatnią wolę już po załatwieniu aktu zejścia, należy po ogłoszeniu przestrzegać zarządzeń, przepisanych w §§ 75, 76, 80 i 84.

Ogłaszanie ustnych rozporządzeń.

§ 65. O ile dojdzie do wiadomości sądu, że spadkodawca swą ostatnią wolę oświadczył ustnie i jeżeli co do tego istnieje odpowiednio ułożony, przez wszystkich świadków własnoręcznie podpisany zarys, należy z jego ogłoszeniem postąpić tak samo jak przy pisemnym testamencie. Poza tym wypadkiem winien sąd wszystkich świadków zawiadzić z urzędu, każdego z osobna, na razie bez zaprzysiężenia (§ 123) przesłuchać na jego nazwisko, stan i wiek, dalej na treść ostatniej woli rozporządzenia i na okoliczności, od których zależy jego ważność oraz na czas i miejsce złożonego przez spadkodawcę oświadczenia, a sporządzony protokół ogłosić.

1. Wymienione jako świadkowie ustnego ostatniej woli rozporządzenia kobiety, należy również przesłuchać. O. 6/VII. 1886, L. 7030, Slg. 11955.
2. Przesłuchanie świadków ustnego rozporządzenia ostatniej woli przez notariusza jako komisarza sądowego, nie powoduje nieważności rozporządzenia ostatniej woli, gdyż notariusz jako komisarz sądowy jest uprawniony do przedsięwzięcia wszystkich

czynności w sprawach niespornych które nie zależą od poprzedniego rozstrzygnięcia sądu O S P. 1926, L. 262.

§ 66. Jeżeli jednak strona, stosownie do § 536. ustawy cywilnej, żąda przesłuchania pod przysięgą świadków, przybranych do sporządzenia ustnego ostatniej woli rozporządzenia, winien sędzia bez poprzedniego prawnego postępowania wezwać proszącego, świadków a gdy nie grozi niebezpieczeństwo skutkiem zwłoki, także i pozostałe strony, które z prawem dziedziczenia zgłosiły się już do spadku, świadków zaprzysiędz i następnie, stosownie do przepisów ustawy procesowej, każdego z nich z osobna w nieobecności innych przesłuchać do protokołu na pytania ogólne, na sporządzoną ostatnią wolę i na wspomniane wyżej (§ 65) okoliczności. W razie potrzeby można przy tem świadkom odczytać określony zarys o ostatniej woli. Wolno także wezwanym stronom, przed lub podczas audjencji proponować pytania, które sędzia ma uwzględnić przy przesłuchaniu świadków, jeżeli się okazują celowymi.

Prośbę o przesłuchanie świadków, którzy podlegają innemu sądowi, ma władza pertraktująca tamże skierować. Chociaż nie wniesiono prośby o zaprzysiężenie świadków, jednakże z treści ich zeznań wynika udział osób, nad których prawami z urzędu czuwać

należy, ma sąd, gdy grozi niebezpieczeństwo skutkiem zwłoki i zastępca wspomnianych osób nie może na czas w ich imieniu wystąpić, ustanowić kuratora z poleceniem, by on w imieniu tych interesowanych prosił o zaprzysiężenie świadków.

1. Nawet po przyznaniu spadku należy przesłuchać świadków wyszłego na jaw ostatniej woli rozporządzenia. O. 1 /V. 1908, L. R. VI. 157/8, Slg. 4288.
2. Mimo wiszącego sporu o prawo dziedziczenia należy dopuścić do zaprzysiężonego przesłuchania świadków. O. 5/V. 1868, L. 4260, Slg. 3055.
3. Na żądanie spadkobierców należy wszystkich świadków ustnego rozporządzenia ostatniej woli przesłuchać pod przysięgą.

Bezwyznaniowi obowiązani są do składania przysięgi w rotę ogólnie przepisaną. O. S. P. 1921. L. 591.

4. Nie można orzekać o ważności rozporządzenia ostatniej woli, jako rozporządzenia ustnego, dopóki świadkowie tego rozporządzenia nie zostali przesłuchani w postępowaniu spadkowym. O. S. P. 1926. L. 365.

§ 67. Zaprzysiężone w ten sposób potwierdzenie ustnego ostatniej woli rozporządzenia posiada moc dowodową nie tylko wobec tych, którzy o to prosili lub zresztą do przesłuchania zostali wezwani, lecz wobec wszystkich w spadku zainteresowanych osób. Wolno

jednak każdej stronie zaczepić w drodze prawnego postępowania ważność złożonego świadectwa lub rozporządzenia przez dowód zaistniałych a przy przesłuchaniu świadków nie ujawnionych braków lub okoliczności przeciwnych.

1. Zaprzysiężone przez sąd pertraktujący spadek przesłuchanie świadków ustnego ostatniej woli rozporządzenia, może być w razie sporu prawnego powtórzonym przez sędziego procesowego. O I/XII. 1905, L. 16.058, Slg. 3240.

Przechowywanie dokumentów

§ 68. Oryginały dokumentów, sporządzonych co do ostatniej woli rozporządzenia, winny być ściśle przechowane w registraturze, sposobem, przepisany w instrukcji sądowej. Na żądanie winien je urzędnik registratury okazać w registraturze lub w biurze sądowym urzędnikom sądowym lub stronom, którym na tem zależy.

Z każdego takiego dokumentu należy natychmiast po ogłoszeniu sporządzić wierzytelny odpis i dołączyć do aktów petraktacji.

Umowy dziedziczenia.

§ 69. Przepisy §§ 61, 64 i 68 znajdują zastosowanie także do umów dziedziczenia między małżonkami.

Ogłaszanie rozporządzeń ostatniej woli sporządzonych przez notariuszów.

§ 70. Ordynacja notarialna postanawia, jak sąd ma postępować przy ogłaszaniu ostatniej woli rozporządzeń, sporządzonych przez notariuszów i gdzie przechowywać ich oryginały.

Rozdział czwarty.

O zarządzeniach sądu odnośnie do aktów zejścia i ostatniej woli rozporządzenia.

§ 71. Sąd powiatowy, o ile jest zarazem władzą pertraktującą, ma po uprzednim zbadaniu i w razie potrzeby uzupełnieniu aktu zejścia, takowy sam załatwić wedle następujących przepisów; w przeciwnym zaś razie przesłać go do załatwienia właściwym władzom pertraktacyjnym. Władze pertraktujące winny w szczególności zaraz postanowić czy i jakie należy jeszcze wydać zarządzenia celem zabezpieczenia i zarządu spadku i do kogo skierować zawiadomienia.

Zarządzenia:

a) w braku majątku;

§ 72. Jeżeli z aktu zejścia wynika, że zmarły nie pozostawił żadnego majątku, sprawozdanie o akcie

zejścia załatwia władza pertraktująca w ten sposób, że dla braku majątku nie odbędzie się pertraktacja spadkowa.

1. Pertraktacja odpada w razie darowizny na wypadek śmierci, która wyczerpuje spadek. O. 18/VII. 1889, L. 7224. Now. IV. 149.
2. Wierzycielom spadkodawcy nie przysługuje rekurs z powodu niewdrożenia pertraktacji na skutek ubóstwa. O. 30/IV. 1902. L. 5986, Slg. 1879.

b) przy przeważającym stanie dłużnym;

§ 73. Jeżeli spadek jest nieznaczny i z okoliczności należy się domniemywać, że tylko najpilniejsze długi będą mogły być spłacone, winien sąd przesłuchać strony na jakość i wartość spadku, dalej na kwotę kosztów choroby i pogrzebu oraz innych pretensji, obdarzonych szczególnem prawem pierwszeństwa i w ten sposób wyczerpany majątek pozostawić wierzycielom w miejsce zapłaty. W uchwale, którą się w ten sposób kończy pertraktację, muszą być jednak dokładnie zapodane poszczególne pretensje wierzycieli, na których pokrycie nastąpiło pozostawienie spadku w miejsce zapłaty.

1. Pretensje, które były uprzywilejowane w konkursie mają i tu prawo pierwszeństwa. O. 21/I. 1908, L. R. I. 13/8, Slg. 4087.
2. Koszta żywienia szpitalnego należy traktować jako koszta choroby. O. 25/VIII 1908, R. I. 557/8.

§ 74. Ordynacja konkursowa postanawia, w których wypadkach należy wdrożyć otwarcie konkursu z powodu długów, przewyższających spadek.

c) Zawiadomienie dziedziców ;

§ 75. Poza przytoczonymi wypadkami (§§ 72—74) ma sąd domniemanych dziedziców zawiadomić w sposób, oznaczony w §§ 115 i 116 o przypadku dziedzictwie, z wezwaniem, by złożyli oświadczenie do spadku, aby można prowadzić pertraktację spadku.

Stosownie do tego, czy ma miejsce porządek dziedziczenia z ustawy, czy z testamentu, czy wreszcie z umowy, za domniemanych dziedziców należy uważać tych, którzy są powołani do jednego lub drugiego.

1. Do oświadczenia do spadku należy wezwać dziedzica testamentowego, nawet jeżeli testament wydaje się być nieważnym. O. 20/VIII. 1869, L. 9238. Slg. 3494.
2. Zaniechanie zawiadomienia powoduje nieważność dalszego postępowania. O. 12/IX. 1871, L. 11.179, Slg. 4261.

3. Ustanowienie kuratora dla zakonnika celem oświadczenia do spadku jest niedopuszczalnem. O. 5/IV. 1887, L. 3913, Slg. 11.532

§ 76. Jeżeli dziedzice są pełnoletni i zdolni sami zawiadywać swym majątkiem, należy do nich samych skierować wezwanie do złożenia oświadczenia do spadku.

O spadkach, przypadłych małoletnim lub pieczy powierzonym, należy zawiadamiać ich opiekunów lub kuratorów z poleceniem złożenia oświadczenia do spadku. Jeżeliby jeszcze nie ustanowiono dla nich opiekunów i kuratorów, należy postarać się o ich ustawowe ustanowienie.

Jeżeli pupile lub pieczy powierzeni podlegają innemu sądownictwu, winna instancja pertraktująca zawiadomić o spadku ich właściwy sąd celem złożenia oświadczenia i udzielić mu potrzebnego wyjaśnienia o treści istniejącego ewentualnie ostatniej woli rozporządzenia.

1. Do deklaracji spadkowej za pupila należy i wtedy wezwać opiekuna, jeżeli w testamencie poruczono zarząd spadku kuratorowi. O 9/IX. 1880, I. 10.289, Slg. 13.975.

§ 77. Władza pertraktująca ma z urzędu ustanowić kuratorów do pertraktacji spadku:

1. dla małoletnich lub pod pieczą pozostających dziedziców, których ustawowym zastępcom zakazane jest występowanie przy pertraktacji z powodu, że albo pozostaje w sprzeczności ich własny interes z interesem ich pupilów albo interesy zastępywanych przez nich pupilów pomiędzy sobą (§ 271 i 272);

2. dla domniemyanych dziedziców i współdziedziców, których miejsce pobytu jest n'eznane lub tak daleko oddalone, że nie są w stanie w należyтым czasie sami zastępywać swych praw;

3. dla nieurodzonego jeszcze potomstwa, powołanego bezpośrednio do dziedziczenia na podstawie rodzinnego fideikomisu, fideikomisowego podstawienia lub wogóle ostatniej woli rozporządzenia,

4. dla tych fundacyj i publicznych zakładów, dla których jeszcze nie ustanowiono zastępcy Skarbu Państwa i do czasu, kiedy władza wyda w tym kierunku zarządzenie.

1. W razie testamentowego rozporządzenia całym spadkiem nie należy dla ustawowych dziedziców ustanawiać kuratora. O. 22/XII. 1913, R. I. 908/13, Slg. 6686.
2. Jeżeli dziedzica zobowiązano, by spadek pozostawił swym dzieciom względnie ich potomkom, należy ustanowić kuratora substytucji. O. 30/V. 1911, R. II. 475/11. Slg. 5491.

3. Kurator może mieszkać poza siedzibą władzy pertraktującej. O. 19/II. 1895, K. 2162, NZ 1894: 20.
4. Oświadczenie do spadku imieniem kościoła musi być wniesione przez Prokuratorję Skarbu. O. 10/XI. 1896, L. 13.108, Slg. 15 900.

§. 78. Do zarządu spadkami, których dziedzice są zupełnie rieżnani albo, jakkolwiek znani, nie czynią, mimo zawiadomienia ich, użytku ze swego prawa dziedziczenia, należy ustanowić kuratora, o czym bliżej postanawiają §§ 128 i 129.

§ 79. Poza wyżej przytoczonymi i zresztą w ustawie określonymi wypadkami (§§ 690. 811, 812 ustawy cywilnej) nie może sąd ani pełnoletnim dziedzicom ani opiekunom małoletnich wbrew ich woli narzucać kuratorów.

Urząd kuratora, ustanowionego dla nieobecnych, nieznanych albo niepewnych dziedziców ustaje z chwilą, gdy dziedzic stanie się znanym i albo sam staje przed sądem albo ustanawia w tym celu pełnomocnika.

1. Powód nie potrzebuje uzasadniać warunków kurateli, lecz jest obowiązkiem kuratora wysledzić swego kuranda. O. ź/IX. 1892, L. 10.585, JB. 1802: 48.
2. Edyktalne ogłoszenie ustanowienia kurateli celem prowadzenia procesu nie jest wymagane. O. 23/IX. 1880, L. 10.135, Slg. §108.

3. Jeżeli na skutek skargi przeciw spadkowi, sąd spadkowy ustanowił kuratora spadku, nie przysługuje mu roszczenie o zwrot kosztów przeciw powdowi. O. 17/IX. 1909, R. II. 1011/9, Slg 4793.
4. Z chwilą prawomocnego uchylecia kurateli traci kurator prawo rekursu. O. 18/IV. 1893, L. 4220, Rsp 3190.

Do zastępowania spadku przeciw roszczeniu dziedziców jako wierzycieli należy ustanowić kuratora O. 30/XI. 1886, L. 13.871, Slg. 11.278.

d) Zawiadomienie wykonawcy testamentu ;

§ 80. Jeżeli w ostatniej woli zamianowano wykonawcę testamentu, sąd winien go o tem zarządzeniu spadkodawcy zawiadomić. W wyżej wymienionych wypadkach (§§ 77—79) można mu także powierzyć kuratelę, jeżeli jest zdolny i chętny do jej przyjęcia.

e) Zarządzenia co do inwentarza ;

§ 81. Jeżeli już z aktu zejścia wynika, że będzie się musiało sporządzić inwentarz albo wygotować edyktalne wezwanie dziedziców (§§ 92, 128, 131), należy co do tego zarządzić co potrzeba równocześnie z ułatwieniem aktu zejścia.

f) Zawiadomienie władzy celem wymiaru
należytości;

§ 82. O każdym akcie zejścia i jego załatwieniu należy stosownie do istniejącej ustawy należytościowej, zawiadomić urząd ustanowiony do wymiaru należytości spadkowych.

Szczególne doniesienia:

g) o zapisach na rzecz małoletnich lub
pieczy powierzonych;

§ 83. O zapisach, przeznaczonych dla małoletnich lub pieczy powierzonych należy z urzędu zawiadomić opiekunów lub kuratorów, w sposób ustanowiony w § 76.

h) o pobożnych dziedzictwach i zapisach;

§ 84. O spadkach i znacznych zapisach, przypadłych z ustawy lub ostatniej woli kasom państwowym lub publicznym zakładom, gminie, kościołowi, szkole, ubogim lub pobożnej fundacji winien sąd natychmiast zawiadomić wojewodę.

Tam też należy przysyłać z końcem każdego półrocza spis wszystkich drobniejszych zapisów wspomnianego rodzaju

i) w wypadkach śmierci urzędników, zobowiązanych do składania rachunków ;

§ 85. O wypadkach śmierci tych urzędników lub służ, o których jest wiadomem lub można się choćby domniemywać, że mieli złożyć rachunek z pieniędzy urzędowych, winien sąd donieść tej władzy, której urzędnik podlegał a gdyby ta nie była znaną, naczelnikowi kraju. O wypadku śmierci kolektanta loteryjnego należy zawiadomić Dyрекcję loterji.

O śmierci publicznego urzędnika, który nie miał rozliczać żadnych pieniędzy urzędowych, należy donieść władzy, której podlegał tylko wtedy, gdy nie znajduje się ona w tem samym miejscu, gdzie wypadek śmierci nastąpił.

k) w wypadkach śmierci osób wojskowych ;

§ 86. (został zniesiony ustawą z 20. maja 1869).

l) w wypadkach śmierci osób, które pobierają pobory z kas publicznych ;

§ 87. O wypadkach śmierci wszystkich osób, które z kas publicznych albo z fundacyj, stojących pod nadzorem publicznym lub też z funduszów ubogich, z jakiegokolwiek tytułu pobierały pensje, prowizje, pobory

osób kwjeskowanych, zapomogi, udziały fundacyjne, prebendy, beneficja, gratyfikacje albo podobne stałe wypłaty, należy przy dołączeniu arkusza płatniczego lub innego istniejącego dokumentu przekazującego, lub gdyby takowego nie znaleziono, przy dokładnem podaniu nazwiska i stanu zmarłego, rodzaju i kwoty pobieranego użytku, donieść bezpośrednio do tej władzy, której dotycząca kasa, fundacja lub fundusz podlega.

m) w wypadkach śmierci książęcych wasali;

§ 88. O wypadkach śmierci książęcych wasali należy zawiadomić książęcy dwór wasali, jeżeli spadkodawca posiadał dobro choćby w części lenne.

U w a g a: Ustawa z 17/12 1862. Nr. 103 dz. u. p. zostały wszystkie lenna zniesione.

n) wypadkach śmierci adwokatów
i notariuszów;

§ 89. Jeżeli umiera adwokat lub publiczny notariusz, należy o śmierci w pierwszym wypadku zawiadomić Izbę adwokacką, w drugim notarialną.

o) w państwach śmierci osób które posiadały odznaczenia ;

§ 90. Ordery, krzyże honorowe, medale i podobne odznaczenia muszą być różniczne, o ile wedle istniejących w tym względzie przepisów nie mają pozostać dla dziedziców lub członków rodziny zmarłego albo też nie były prywatną własnością spadkodawcy.

Ordery zagraniczne należy przesyłać bezpośrednio Ministerstwu Spraw Zagranicznych, ordery zaś krajowe kancelarii orderowej. Inne krajowe odznaczenia należy przesyłać do dalszego zarządzenia krajowej władzy wojskowej, — jeżeli są wojskowemi — zresztą zaś Województwu, w którego okręgu zaszedł wypadek śmierci.

p) wypadkach śmierci inwalidów patentowych, urlopowanych żołnierzy i domokrążców ;

§ 91. Gdy umiera inwalida patentowy, urlopowany żołnierz lub domokrążca, należy dokument patentowy lub kartę urlopową przesłać najbliższemu dowództwu wojskowemu z paszport domokrążcy uczynić niezdającym do użytku.

Rozdział piąty.

O inwentarzu i zastępującem miejsce zaprzysiężenia zezna- niu majątku.

I. Inwentarz Wypadki jego sporządzenia.

§ 92. Inwentarz spadku należy sporządzić, gdy złożono warunkowe oświadczenie do spadku, gdy osoba, uprawniona do tego wedle ustawy cywilnej o jego sporządzenie prosi albo też, gdy żądzano oddzielenia spadku od majątku dziedzica (§§ 802, 804, 812 ust. cyw.).

Z urzędu ma sędzia sporządzić inwentarz, jeżeli

1. dziedzic lub jego miejsce pobytu jest nieznanne, jeżeli on pozostaje pod opieką lub kuratelą albo też ustanowiono dla niego kuratora do pertraktacji spadkowej albo wreszcie, jeżeli choćby tylko co do jednego z pomiędzy więcej współdziedziców zaistniały tego rodzaju stosunki,

2. jeżeli spadek albo część spadku przypada ubogim, fundacji, gminie, kościołowi, publicznemu zakładowi lub państwu,

3. jeżeli spadkodawca nakłada na dziedzica zobowiązanie pozostawienia spadku lub tegoż stosunkowej części trzecim osobom. Wreszcie należy

4) sporządzić odrębny inwentarz fideikomisów i len, ilekroć one przechodzą z jednego dziedzica na drugiego bez względu na stosunki, zaistniałe przy wolno-dziedzicznym majątku spadkodawcy.

1. Kto do spadku oświadczył się bezwarunkowo, nie może żądać sporządzenia inwentarza. O. 28/III. 1888, L 3521, Slg 12.121.
2. Jeżeli miejsce pobytu zachowkowcy nie jest znane, należy inwentarz sporządzić z urzędu O 26 X 1909, R. VI. 289/9, Slg 4764

Ustanowienie w tym celu delegatów sądowych.

§ 93. Do sporządzenia inwentarza ma sąd przeznaczyć jednego lub w szczególnie ważnych wypadkach dwu delegatów sądowych albo też zlecić takowe publicznemu notariuszowi (§ 29). Trybunały mają poza miejscem, gdzie się znajdują, w miarę możności unikać delegowania własnych urzędników i posługiwać się pomocą sądów powiatowych lub znajdującego się w pobliżu notariusza swego okręgu.

§ 94. Jeżeli majątek znajduje się poza okręgiem instancji pertraktującej lub też podlega innej instancji rzeczowej, winna władza pertraktująca zwrócić się do

właściwego sądu, by tenże kazał sporządzić inwentarz przez swych delegatów sądowych lub przezraczył do tego notariusza.

Wezwanie stron i rzeczoznawców.

§ 95. Do sporządzenia inwentarza winien komisarz inwentarzowy obok wymaganych rzeczoznawców zawsze przybrać dwu domowników spadkodawcy lub innych wiarygodnych mężów jako świadków. Z urzędu należy wezwać znanych dziedziców, którzy są obecni w miejscu sporządzania inwentarza lub znajdują się w takiej bliskości, że ich wezwanie może nastąpić bez zwłoki, ustanowionego ewentualnie kuratora spadku, wykonawcę ostatniej woli, jeżeli takowego ustanowiono i tych wierzycieli, którym dozwolono na oddzielenie spadku od majątku dziedzica.

Przy lennachs, fideikomisachs i substytucjach należy przybrać oprócz bezpośredniego następcy, także obecnych przyszłych najbliższych dziedziców, . . . kuratorów fideikomisów i substytucji oraz domniemanych dziedziców wolno dziedzicznego majątku spadkodawcy lub ich ustawowych zastępców.

Jeżeli wezwani nie jawią się w oznaczonej godzinie, można sporządzić inwentarz także w ich nieobecności. Komisarz inwentarzowy ma jednak poprze-

dnio przekonac się o nalezytem doręczeniu wezwań i o tem uczynić wzmiankę w inwentarzu.

1. Dziedzica koniecznego należy pod nieważnością wezwać do inwentarza i ocenienia. O. 4/XII 1888, L. 13.910, Slg. 12.466.

Sporządzanie takowego przy akcie zejścia.

§ 96. Przy mniej znacznych spadkach należy inwentarz sporządzić natychmiast przy akcie zejścia, jeżeli się go sporządzić musi z urzędu, albo któryś z dziedziców tego żąda.

Cel inwentarza.

Inwentarz musi zawierać dokładny i zupełny spis całego ruchomego i nieruchomego majątku, w którego posiadaniu znajdował się spadkodawca w chwili śmierci i jasno wykazywać ówczesną jego wartość i ilość.

Poszczególne części składowe majątku należy uporządkować wedle rubryk a na końcu inwentarza powtórzyć i zliczyć sumy wynikowe wszystkich rubryk.

Należy w nim zaznaczyć, w jakim czasie i w czyjej obecności inwentarz został sporządzony.

1. Suma ubezpieczona przez spadkodawcę na swe życie na rzecz dziedziców lub następców pra-

- wnych nie tworzy majątku spadkowego. O 15/V. 1907, L. 6-91. GH. 1907.
2. Chyba, że spadkodawca sumą zabezpieczeniową rozporządził w ostatniej woli. O. 19/V. 1897. L. 5961. Slg. 16 042.
 3. Ubezpieczenie opiewające na przeżycie trzeciego na rzecz spadkodawcy, stanowi majątek spadkowy. O 9/4 1899 L. 4070. Slg. 12.669
 4. Nie należy wciągać do inwentarza przedmiotu umownej darowizny na wypadek śmierci. O. 27/7. 189L. L. 8037. N. Z. 1892:38.
 5. Wciągnięcie książeczki wkładek do inwentarza spadkowego nie może nastąpić, jeżeli książeczka nie znajdowała się w chwili śmierci w posiadaniu spadkodawcy, a własność jej jest zakwestjonowana. O. S. P. 1921. L. 112.

Zachowanie się delegatów sądowych przy sporządzaniu.

§ 98. Delegaci sądowi mają sobie stworzyć zupełny obraz stanu majątkowego zapomocą badania pism spadkowych i znalezionych dokumentów, przez naoczny przegląd dóbr i ruchomości, przez przesłuchanie dziedziców, krewnych i domowników, użycie ksiąg publicznych i aktów sądowych oraz zapomocą innych stosownych środków.

Winni oni czem rychlej ukończyć i przedłożyć inwentarz, wstrzymać się pod ciężką odpowiedzialnością

od wszelkiego samowolnego rozporządzania przedmiotami, należącymi do spadku i nawet najmniejszej diobnostki nie nabyć dla siebie, choćby drogą kupna.

1. Delegat sądowy jest uprawnionym, pod zagroźeniem przybrania ślusarza domagać się otwarcia schowków i czynić w nich poszukiwania za kosztownymi przedmiotami O. 10/7. 1888. L. 8298, Slg. 12 254.
2. Dopuszczalnem jest polecenie Kasie Oszczędności, by zawiadomiła o ewentualnych wkładkach spadkodawcy. O 18/10 1910 Slg. 5210.

Wciągnięcie papierów wartościowych;

§ 99. Należące do spadku papiery wartościowe należy dokładnie przytoczyć wedle ich rodzaju, liczby, dnia wystawienia i stopy procentowej. Zarazem należy podać kwotę zaległych do dnia śmierci odsetek. Tego rodzaju papiery należy w inwentarzu tymczasem przytoczyć jedynie wedle ich wartości nominalnej, zaś właściwe oznaczenie ich wartości pozostawić petraktacji.

Innych wierzytelności;

§ 100. Przy innych wierzytelnościach spadkodawcy należy podać nazwisko dłużnika, dzień wystawienia zapisu długu i należących do tego dokumentów, stopę

procentową, kwotę długu głównego i zapadłych do dnia śmierci odsetek; oraz zaznaczyć, czy i w jaki sposób kapitał został zabezpieczony.

Jeżeli co do pewnej pozycji brak dokumentów, musi się w inwentarzu podać, na czym opiera się zapodanie o tej pretensji.

Dokumenty, rachunki i pisma, które mogą mieć znaczenie dla uczestników, a które nie odnoszą się do poszczególnych pozycji długów, należy w końcu inwentarza krótko naprowadzić.

1. Również sporne pretensje przeciw jednemu z współdziedziców należy wciągnąć do inwentarza. Sąd pertraktujący nie ma się jednak mieszać w spór dziedziców co do ich stanu prawnego ani też wstrzymywać pertraktacji aż do jego wyniku. O. 12/3. L. 2844, Slg. 15.434.

ruchomości ;

§ 101. Ruchomości należy podać albo wedle rodzaju, ilości, miary i wagi albo z osobna je opisać. Wartość ich należy ustalić przez ocenienie sądowe.

Większe zapasy lub zbiory rzeczy tego samego rodzaju mogą być umieszczane w oddzielnych spisach, które dołącza się do inwentarza.

dóbr nieruchomości ;

§ 102. Wartość dóbr nieruchomości — o ile ona ma być zbadaną dla wymiaru należitości — należy ustalić wedle przepisów ustawy o należitościach i wciągnąć do inwentarza.

Ze względu na prawa stron należy przedsięwziąć sądowe ocenienie dla celów pertraktacji tylko wtedy, gdy o to prosi jeden z dziedziców albo sąd to wyraźnie zarządza celem obliczenia zachowku lub z innych ważnych powodów. Poza tym wypadkiem wartość dóbr może być oznaczoną w inwentarzu wedle poprzedniego ocenienia albo wedle kontraktu, sporządzonego przy ostatniej zmianie posiadania albo wreszcie wedle rejestrów podatkowych.

Dokumenty, wykazujące wartość rzeczy nieruchomości należy dołączyć w oryginale lub odpisie do inwentarza albo przynajmniej dokładnie je w tymże przytoczyć.

1. Sądowe ocenienie nieruchomości spadkowej na wniosek władzy skarbowej celem sprostowania wymiaru należitości dopuszczalnem jest także i po przyznaniu spadku i po przejściu nieruchomości w trzecie ręce. O. 29/4. 1903. L. 6440. Slg. 2333.
2. Dołączenie dokumentów dla wykazania wartości wymaganem jest tylko wtedy, gdy wartości nie

ustalono przez ocenienie. O 28 9 1897 L 11976. Slg. 16.118

§ 103. Do oceny dób nieruchomości, większych księgozbiorów, dzieł sztuki lub osobliwości i innych ruchomości szczególnej wartości, należy użyć dwu zaprzysiężonych znawców.

Inne ruchomości mogą być ocenione przez jednego zaprzysiężonego znawcę, chyba, że jeden z interesowanych zażąda przybrania drugiego rzeczoznawcy. w którymto wypadku ponosi on związane z tem koszta.

Zaprzysiężeni oceniciele mają podać dokładnie i sumiennie zwyczajną wartość dóbr i ruchomości wedle czasu śmierci spadkodawcy.

1. W postępowaniu niespornem dopuszczalne jest powtórne zbadanie oceny skutecznionej przez zaprzysiężonych znawców, — przez innych znawców. O 21. listopad 1906 L 18465 Slg. 3579.

Rzeczy podanych za cudze albo w posiadaniu trzecich osób znajdujących się.

§ 104. Rzeczy podane za cudze, w których posiadaniu znajdował się spadkodawca, należy wciągnąć do inwentarza bez wyrzucania jednak ich wartości i uwzględniania jej przy obliczaniu majątku, jeżeli prawa własności trzecich osób jasno się przedstawiają.

Zawsze należy przy tem zauważyć, kto i z jakiego powodu rości sobie do tych rzeczy prawo.

Także rzeczy, które należą do spadkodawcy a znajdują się w rękach trzecich osób, należy wciągnąć do inwentarza i podać przy tem przyczyny, dlaczego one się u trzeciego znajdują.

1. Należy wciągnąć do inwentarza realność, w posiadaniu której znajdował się spadkodawca, choćby ona pozornie stanowiła własność trzeciego. O. 24/3. 1885. L. 2744, Slg. 10.489.
2. Nie należy wciągać do inwentarza, opiewającej na imię spadkodawcy a w rękach trzeciego znajdującej się książeczki oszczędnościowej O. 7/3. 1894. L. 2756, Slg. 15.054.
3. Spór między dziedzicem i trzecim, czy jakaś rzecz należy do spadku, czy też stanowi własność trzeciego, należy bez urzędowego wyznaczenia roli powoda, skierować na drogę prawa. O. 5/V. 1903. L. 6357. Slg. 2336.
4. Żądanie o wyłączenie rzekomo cudzych rzeczy nie uzasadnia wstrzymania się z pertraktacją aż do wyniku sporu. O. 18/4. 1888 L. 4534. Slg. 12.150.

Stan bierny.

§ 105. Jeżeli kwota i jakość długów spadkowych może być wyjaśnioną bez zwykłych rozpraw i wielkiej straty czasu, winny i one znaleźć się w inwentarzu

a zaległości w odsetkach, dłużnych podatkach oraz innych bieżących wypłatach należy obliczyć aż do dnia śmierci spadkodawcy. Przy tem musi się dokładnie zaznaczyć, na czem opierają się zapodania co do każdej poszczególnej pozycji długów.

Stan bierny należy zwłaszcza wtedy zbadać z możliwą dokładnością przy sporządzaniu inwentarza, jeżeli je przedsięwzięto już przy spisywaniu aktu zejścia (§ 96), aby przez to umożliwić sądowi ukończenie petraktacji spadkowej bez dalszych dochodzeń.

Na końcu inwentarza oblicza się ogólną sumę długów i czysty majątek, pozostały po jej potrąceniu.

1. Dług uznany przez większość dziedziców należy wciągnąć do stanu biernego mimo sprzeciwu innych współdziedziców. O. 28/8. 1893. L. 10.150. Slg. 11,915.
2. Roszczenia do spadku, nieuznane przez dziedziców, należy skierować na drogę prawa bez regulowania roli powoda i oznaczania czasokresu do skargi. O. 5/III. 1895. L. 2730. Slg. 15.430.

Inwentarz majątku handlowego, fabrycznego lub przemysłowego.

§ 106. Jeżeli istnieją książki hadlowe, fabryczne lub przemysłowe, należy ich jakość oznaczyć w inwentarzu, następnie należy książki z uwzględnieniem dnia

śmierci zamknąć, w razie potrzeby za przybraniem zaprzysiężonych znawców, a wynikający z tego stan majątku wciągnąć do inwentarza.

Jeżeli spadkodawca należał do przedsiębiorstwa handlowego, fabrycznego albo przemysłowego tylko w charakterze spółnika, należy z jego udziału przedłożyć zamknięcie rachunkowe i stosownie do okoliczności spowodować jego zbadanie przez zaprzysiężonych znawców.

Akcje, wystawione na udziały w spółkach akcyjnych, należy wymienić pomiędzy papierami wartościowymi (§ 99).

1. Na żądanie dziedziców należy oznaczyć jako sporny, wynikający z zamknięcia rachunkowego spółki udział spadkodawcy w majątku spółki. O, 8/II. 1898, L. 2001, Slg. 20.
2. Choćby spadkodawca był jedynym spółnikiem spółki z ogr. por. należy inwentaryzować nie majątek spółki, lecz tylko udział w spółce. O. 30/9. 1913. R. I. 590/13, Slg. 6579.

Inwentarz po posiadaczach duchownych beneficjów.

§ 107. Jeżeli spadkodawca posiadał duchowne beneficjum, należy stosownie do istniejących w tym

względnie szczególnych przepisów, przybrać do sporządzenia inwentarza, duchownego komisarza albo innego delegata władzy państwowej, majątek beneficjum oddzielić od własnego majątku zmarłego i każdy z nich umieścić w osobnym spisie. Należy przytem przy pomocy dokumentów fundacyjnych i inwentarza beneficjum obliczyć a w razie potrzeby przez znawców ustalić kwotę, której beneficjum ma prawo domagać się od spadku, względnie temuż zwrócić. Patrona należy zawczasu zawiadomić o sporządzaniu inwentarza i pozwolić mu na jawienie się przy tem, na własny koszt.

Czy do sporządzenia inwentarza spadku członka wyższego katolickiego duchowieństwa należy przybrać zastępcę Skarbu Państwa i delegata władzy politycznej, o tem stanowią szczególne przepisy.

1. Inwentarz należy sporządzić tylko przy zaistnieniu warunków § 92. O. 28/2. 1909. R. I. 128/9. F. M. 1910:36.

Inwentarz dóbr lennych lub fideikomisowych.

§ 108. Jeżeli spadkodawca był użytkowcą fideikomisu, należy w inwentarzu fideikomisu opisać nie tylko rzeczywiście znaleziony majątek, lecz zarazem nadmienić, czy wszystkie, wedle ostatniej woli rozporządzenia założyciela fideikomisu i wedle dawniejszych

inwentarzy, do fideikomisu należące dobra i nieruchomości rzeczywiście znajdując się względnie ile z nich brakuje.

Jeżeli w dobrach fideikomisowych znajdują się owoce albo inne ruchomości, należące do wolnodziedzicznego majątku, należy co do nich sporządzić osobny inwentarz.

Te same przepisy znajdują zastosowanie i do len.

Podpisanie i przedłożenie inwentarza.

§ 109. Inwentarz winien być podpisany przez delegatów sądowych, znawców, świadków i obecnych przy jego sporządzaniu interesowanych i wraz z wszelkimi załącznikami przedłożony sądowi, który ma go po uprzednim zbadaniu przechować i na żądanie każdemu udzielić z niego odpisu.

Zestawienie inwentarzy częściowych w inwentarz główny.

§ 110. Jeżeli wolnodziedziczny majątek spadkodawcy został zinwentaryzowany w kilku częściach, musi władza pertraktująca zebrać te wszystkie częściowe inwentarze sumarycznie w jeden inwentarz, obejmujący cały majątek spadkodawcy.

Formularz Nr. II. zawiera wzór inwentarza spadku,

Koszta sporządzenia inwentarza.

§ 111. Koszta sporządzenia inwentarza ponosi w zasadzie masa spadkowa.

Koszta sporządzenia inwentarza spadków fideikomisowych, lennych i podstawionych spadają na tych, na których przechodzi po spadkodawcy użytkowa ie tych dóbr.

1. Koszta inwentarza sporządzonego na żądanie zachowkowca ponosi masa spadkowa 19/8. 1873, L. 8213, Slg. 5058.
2. Koszta inwentarza rzeczy pozbytej ze spadku, ponoszą dziedzice. O. 21/10. 1884. L. 9422. Slg. 10.216.

§ 112. Komisarzowi inwentarzowemu nie wolno wypłacać należności znawców zaraz przy sporządzaniu inwentarza i bez sądowego zatwierdzenia. Winien on raczej spisać wynagrodzenie, żądane przez znawców, z dokładnem zapodaniem ilości dni lub godzin, zużytych na inwentarz wraz z ewentualnemi uwagami stron, dalej wykazać należne sobie koszta podróży i zasięgnąć w tym względzie postanowienia sądu.

§ 113. W uchwale o przedłożonym inwentarzu sąd także wydać postanowienie o kosztach i zarządzić ich ściągnięcie i wypłatę

Przy oznaczeniu wynagrodzenia, należnego znawcom, należy odpowiednio uwzględnić tak ich trud, wiadomości i potrzebny nakład czasu jak i stan majątkowy spadku oraz stosunki stron.

Przy drobnych spadkach nie mogą znawcy domagać się wynagrodzenia, jeżeli zarazem dziedzic znajduje się w ciężkich stosunkach majątkowych.

1. Aż do wyjaśnienia obowiązku zwrotu, winien Skarb zaliczać koszta. O. 30/1. 1912, R. I. 51/12, Slg. 5763.

2. Zeznanie majątku, posiadające moc zaprzysiężonego.

§ 114. W wypadku bezwarunkowego oświadczenia się do spadku, ma dziedzic majątek spadkowy według wszystkich jego części składowych tak samo opisać jak w inwentarzu i prawdziwość tych zapodań albo sam albo przez opatrzonego w szczególne do tego pełnomocnictwo, pełnomocnika, umocnić własnoręcznym podpisem zamiast przysięgi.

To zeznanie majątkowe ma być podstawą per traktacji spadkowej zamiast inwentarza.

Ustawy należytościowe postanawiają, w jaki sposób należy oznaczyć dla wymiaru należytości wartość wymienionych w zeznaniu majątkowym przedmiotów.

1. Sąd pertraktujący nie ma prawa badać zeznania majątkowego w tym kierunku, czy ono jest zupełnem i zarządzać jego uzupełnienie. O. 18/IV. 1916, R. II. 158/16, GH. 1916 38.
2. Wartość dóbr nieruchomości nie musi być obliczoną według ustawy należytościowej; w tym jednak wypadku przyjęcie zeznania majątkowego nie przesądza oznaczenia wartości celem wymiaru należytości. O. 23/IV. 1903, L. 5686, Slg. 2327.

Rozdział szósty.

O oświadczeniu się do spadku.

Zażądanie oświadczenia do spadku.

§ 115. Do trybunałów należy oświadczenie do spadku składać w zasadzie pisemnie (§ 4), wobec czego sąd winien dziedzicowi lub jego ustawowemu zastępcy określić stosowny czasokres do jego wniesienia.

1. Ustanowiony dziedzicem w rozporządzeniu ostatej woli dziedzic konieczny, może przyjąć spadek z zastrzeżeniem roszczenia na uzupełnienie zachowku. O. 17/XI. 1908, R. V. 1129 8, SLG 4383.
2. Oświadczenie się do spadku na podstawie nie ważnego ostatej woli rozporządzenia wyklucza tegż zaczepienie. O. 21/I. 1903. L. 15.235.

§ 116 Sądy powiatowe mają w zasadzie dziedziców lub ich ustawowych zastępców wezwać celem złożenia deklaracji spadkowej na audjencję i polecić im w wezwaniu, by przynieśli ze sobą załączniki, potrzebne ewentualnie do wykazania ich prawa dziedziczenia. Na audjencji należy od każdego z nich zażądać oświadczenia, czy i w jaki sposób chce objąć spadek lub też się go zrzec. Tych z pośród nich, którzy nie posiadają świadomego prawa rzecznika, winien sąd pouczyć o prawnych skutkach warunkowego i bezwarunkowego oświadczenia się do spadku i zwołania wierzycieli spadkowych a następnie zaprotokołować ich zapowiedzenia i deklaracje spadkowe.

Gdzie to jest możliwem, winien urzędnik sądowy lub jego miejsce zastępujący publiczny notariusz, przyjmując oświadczenie do spadku zaraz przy spisywaniu aktu zejścia.

1. Oświadczone wobec komisarza sądowego zrzeczenie się spadku jest skutecznem. O. 2/9. 1913, R. III. 364/13, Slg. 6552.
2. Odrzucenie spadku, choćby nastąpiło na rzecz innej osoby, nie wymaga aktu notarialnego. Oświadczenie złożone być może w sądzie powiatowym nie tylko ustnie, lecz i pisemnie podaniem do tegoż wniesionem. O. S. P. 1924 L. 15,

§ 117. Jednakże i w sądach powiatowych wolno jest dziedzicowi pisemnie wnosić deklarację spadkową.

Jeżeli dziedzic lub jego ustawowy zastępca jest zbyt daleko oddalonym, by ich można przesłuchać, pozostawia się ocenie sądu powiatowego, albo słuchać ich co do deklaracji spadkowej i innych punktów pertraktacji przez sąd ich miejsca pobytu albo też polecić im ustanowienie sobie pełnomocnika w okręgu władzy pertraktującej.

Jeżeli w wypadku pertraktowania spadku na piśmie, dziedzic lub ich ustawowi zastępcy nie mieszkają w miejscu, gdzie ma siedzibę władza pertraktująca, są oni obowiązani na zarządzenie tej ostatniej, ustanowić tam pełnomocnika, bez względu na to, czy pertraktacja toczy się w trybunale czy w sądzie powiatowym.

Czas do namysłu.

§ 118. Dziedzicowi można udzielić z ważnych powodów czasu do namysłu a w ślad zatem orzędużyć czasokres, ustanowiony dla niego do złożenia oświadczenia do spadku lub też przesunąć zarządzoną w tym celu audjencję. Nie można go jednak udzielić dłużej, niż na przeciąg jednego roku.

§ 119. Jeżeli przyczyna do przedłużenia czasokresu zaistniała tylko co do jednego lub kilku z pośród więcej spółdziedziców, należy wprawdzie innych także wcześniej przesłuchać co do ich oświadczenia się do spadku, nie można ich jednak wbrew ich woli zmuszać do tego, by swe oświadczenia składali przed upływem dłuższego czasokresu, przyzwołonego jednemu z współdziedziców,

Skutki zaniechania wniesienia deklaracji spadkowej.

§ 120. Jeżeli dziedzice zdolni do zawiadywania swoim majątkiem, nie jawią się na audjencji albo też na niej lub w ciągu czasokresu, wyznaczonego do pisemnego oświadczenia, takowego nie złożą, należy spadek pertraktować bez względu na ich roszczenia jedynie z tymi, którzy oświadczyli się jako dziedzice i przyznać im go, jeżeli roszczą sobie do niego prawa. O tem należy zatem wyraźnie przypomnieć dziedzicom albo już przy pierwszym wezwaniu do audjencji albo przy żądaniu pisemnej deklaracji, albo — o ile tego wówczas nie uznano za konieczne — w wypadku omieszkania, przy wyznaczaniu nowej audjencji lub czasokresu.

Zastępców małoletnich lub pod kuratelą pozostających dziedziców należy w razie potrzeby odpowiedni-

mi środkami przymusowymi zmusić do przyjęcia spadku albo do przedłożenia wymaganego zezwolenia władzy nadopieczuńczej na jego zrzeczenie się.

1. Oświadczenie do spadku, złożone po upływie udzielonego czasokresu, jednak przed przyznaniem spadku, należy przyjąć. O. 16/II. 1915. R. VII. 17/15, NZ. 1915 : 38.

Wymogi oświadczenia się do spadku.

§ 121. Każdy dziedzic ma celem objęcia spadku wnieść deklarację spadkową opatrzoną w wymogi §§ 799 i 800 ustawy cywilnej.

Znajduje to zastosowanie także i wtedy, gdy legatarjuszów należy stosunkowo uważać za dziedziców, jeżeli dziedzice powołani z ostatniej woli i z ustawy rzekli się spadku (§ 726 ust. cyw.).

1. Z powodu braku tytułu prawnego należy odrzucić oświadczenie ex testamento :
wedle testamentu, w którym inna osoba została zamianowana uniwersalnym dziedzicem. O. 14/VI. 1892, L. 7113, Slg. 14.293, NZ. 1893 : 5.
z rozporządzenia ostatniej woli, które właściwie przedstawia się jako zapis. O. 19/IV. 1900, L. 5217, Slg. 972.
2. Należy przyjąć oświadczenie do spadku ex testa-

- mento z testamentu nieformalnego. O. 9/IV. 1895, L. 4418, Slg. 15 463.
3. Po uznaniu za nieważny pisemnego testamentu, można złożyć nowe oświadczenie do spadku na podstawie tego samego ostatej woli rozporządzenia jako ustnego. O. 22/V. 1900, L. 7341, Slg. 1010.
 4. Oświadczenie do spadku „z ustawy” bez żadnego faktycznego uzasadnienia należy odrzucić. O. 15/IV. 1868, L. 3363, Slg. 3035.
 5. Współdziedzicom nie przysługuje prawo rekursu przeciw przyjęciu oświadczenia do spadku. O. 28/II. 1911, R. I. 130/11. Slg. 5376.

§ 122 Każde oświadczenie do spadku musi być własnoręcznie podpisane przez dziedzica lub jego wykazanego pełnomocnika. (Jeżeli dziedzic znajduje się poza krajem koronnym, gdzie sąd ma swą siedzibę, musi jego podpis być uwierzytelniony sądownie lub przez publicznego notariusza). Każde oświadczenie do spadku, uczynione w przepisanej formie, winien sąd przyjąć i przechować w aktach spadkowych. Dowód tytułu prawa dziedziczenia można przedłożyć także dodatkowo Aby jednak uzyskać wspomniane w §§ 810 i 819 ust. cyw. zarządzenia sądowe, musi dziedzic swe prawo dziedziczenia należycie wykazać, do czego należy mu udzielić wymaganych wskazówek.

1. Oświadczenie do spadku, złożone notariuszowi jako komisarzowi sądowemu, należy przyjąć. O. 12/XII. 1884, L. 13 974, Slg. 5376.
2. Do oświadczenia się do spadku nie jest uprawnionym rzekomy cesjonariusz w razie sprzeciwu dziedzica. O. 4/IX. 1900, L. 11.933, Slg. 1113.
3. Sąd pertraktujący nie ma ostatecznie rozstrzygać pytania, czy ostatej woli rozporządzenie należy uważać za testament czy za kodycył. O. 9/I. 1912, R. I. 8/12. Slg. 5731.
4. Nawet po prawomocnem przyjęciu oświadczenia do spadku, może sąd pertraktujący żądać od dziedzica wykazania pokrewieństwa, uzasadniającego jego prawo do spadku. O. 21/IV. 1858, L. 2380, Slg. 546.

§ 123. Kto wedle niepodejrzanych zapodań krewnych, domowników lub innych wiarygodnych świadków, poczynionych przy spisaniu aktu zejścia lub tegoż uzupełnieniu, okaże się najbliższym krewnym, powołanym do ustawowego porządku dziedziczenia albo też został ustanowiony dziedzicem ostatej wola, sporządzoną pod względem treści i zewnętrznej formy zgodnie z przepisami, uchodzi tak długo za prawnego dziedzica, dopóki inni bliżsi krewni nie podniosą przeciw temu sprzeciwu lub też nie będzie zaczepioną ważność testamentu.

Jeżeli oświadczenie do spadku opiera się na ustnie sporządzonym testamencie, nie wymaga się do wyka-

zania tytułu prawnego zaprzysiężenia świadków, którzy sporządzili własnoręcznie podpisany zarys albo którzy zostali protokolarnie przesłuchani wedle przepisu § 65.

1. Przesłuchanie świadków pisemnego testamentu dla celów informacyjnych jest niedopuszczalne. O. 9/VII. 1901. L. 9108, Slg. 1499.
2. W razie wyjścia na jaw drugiego, niedatowanego, ostatej woli rozporządzenia, należy najpierw przesłuchać interesowanych w pierwszym, w tym kierunku, czy jeszcze uważają je za ważne. O. 20/III. 1900, L. 3438, Slg. 934.

§ 124. Jeżeli spadek należy pertraktować na podstawie ustawy a najbliższe lub wyłączne prawo dziedziczenia rzekomego dziedzica jest wątpliwe, pozostawia się ocenie sądu, przesłuchać osoby powołane do porządku dziedziczenia z mocy ewentualnie silniejszego lub równego prawa, przed lub razem z nim, a stosownie do okoliczności wezwać je edyktem wedle § 128.

1. Jeżeli oświadczeni do spadku nie z mocy testamentu dziedzice, nie wykazą dokumentami swego pokrewieństwa, dopuszczalne jest urzędowe badanie stosunków pokrewieństwa spadkodawcy O 26/I. 1876, L. 772, Slg. 5999.

Postępowanie w razie sprzecznych deklaracji spadkowych.

§ 125. Jeżeli do tego samego spadku wniesiono więcej deklaracji spadkowych, które pozostają między sobą w sprzeczności, należy wprowadzić wszystkie przyjmując, sąd jednak winien po przesłuchaniu stron rozstrzygnąć, która ze stron przeciw drugiej ma wystąpić w charakterze powoda. Zarazem sąd winien oznaczyć odpowiedni czasokres, w ciągu którego należy wnieść skargę, ile że w przeciwnym razie należałoby postąpić z pertraktacją spadkową bez uwzględnienia odesłanych na drogę prawa roszczeń do spadku.

1. Postępowanie wedle § 125 nie ma zastosowania do swornych roszczeń zapisowych. O. 16/IV. 1903, L. 4948, Slg. 2893.
2. Również do sporu o ważność kodycyłu O. 23/VI. 1905, L. 10.029, Slg. 3106
3. Tak samo do sporów między dziedzicami co do podziału i przydziału (bez sprzecznego oświadczenia do spadku) O. 15/VII. 1902, L. 10 137, Slg. 2556.
4. Postępowanie wedle § 125 należy wdrożyć, choćby jeden z roszczących sobie spadek oświadczył, że domaga się tylko równowartości pieniężnej swej części spadkowej. O. 21/I. 1901, L. 522, Slg. 1730.
5. Restytucja skutkiem omieszkania czasokresu do

wniesienia skargi spadkowej jest niedopuszczalna.
O. 17/XI, 1869, L 12 830, Slg 3571.

- 6 Spór o unieważnienie ustępstwa praw spadkowych nie uzasadnia wstrzymania postępowania spadkowego. O. S. P. 1921 L 232.

§ 126 Przeciw dziedzicowi umownemu, który ma za sobą umowę, opatrzoną w wymagane formalności i której prawdziwość nie uległa zaczepieniu, musi dla obalenia prawa dziedziczenia wystąpić jako powód każdy, czyje roszczenie opiera się tylko na ostatniej woli lub ustawowym porządku dziedziczenia, przeciw dziedzicowi zaś z ostatniej woli rozporządzenia, sporządzonego w należytej formie i niezaczeplonego co do swej ważności, każdy, czyje roszczenia opierają się tylko na ustawowym porządku dziedziczenia.

Jeżeli jednak pozostają między sobą w sprzeczności oświadczenia spadkowe dziedziców testamentowych lub ustawowych, winien sąd po przesłuchaniu obu stron, temu ze spierających się dziedziców nakazać wniesienie skargi, który musiałby najpierw pozbawić mocy silniejszy tytuł dziedziczenia swego przeciwnika, by mógł utrzymać się ze swem prawem dziedziczenia.

1. Dziedzic testamentowy winien wystąpić jako powód przeciw dziedzicowi ustawowemu, jeżeli spadkodawca pozostawał pod kuratelą z powodu

- choroby umysłowej. O. 31/VIII. 1877, 4247, Slg. 6528.
2. Również wtedy, gdy zeznania świadków ustnego testamentu nie są ze sobą zgodne. O. 18/IV. 1916. R. I. 132/25 NZ. 1916 : 36.
 3. Rolę powoda należy przydzielić między więcej pretendentami na podstawie ustawowego prawa dziedziczenia, członkom dalszej linii przeciw bliższym. O. 3/I. 1899, L. 17.970, Slg. 443.
 4. W razie kolizji między oświadczeniami do spadku z dwu testamentów i z ustawy należy rolę powoda przydzielić dziedzicowi ze starszego testamentu przeciw dziedzicowi z nowszego a dziedzicowi ustawowemu przeciw dziedzicowi testamentowemu, który zwyciężył w pierwszym sporze. O. 14/VIII. 1895. L. 9819, Slg. 15.554.

§ 127. Jeżeli strona odesłana na drogę prawa, w określonym czasokresie wniesie skargę, należy wstrzymać się z pertraktacją spadkową aż do rozstrzygnięcia sporu prawnego. Wolno jednak każdej stronie prosić tymczasem o sądową sekwestrację spadku.

Jeżeli o sądową sekwestrację spadku prosi jedna ze stron spór wiodących przeciw drugiej, która już otrzymała była jego zarząd od sądu, może to nastąpić tylko wedle przepisów postępowania sądowego.

1. Sekwestracji, należącej do spadku połowy realności nie należy dozwolnić wbrew woli współdziedzica,

- który jest zarazem właścicielem drugiej połowy realności O 1/III. 1903. L. 9642, Slg. 2396.
2. Co do osoby mianować się mającego sekwestra, należy wpieryw przesłuchać obie strony. O. 16/V. 1883, L. 5101, Slg. 9435.
 3. Petraktacji nie należy wstrzymać skutkiem sporu o ważność kodycyłu. O 23/VI 1905. L. 10 029, Slg. 3106.
 4. Taksamo z powodu rozmiarów legowanego dobra nieruchomego. O. 7/III. 1889, L. 2470, Slg. 12.621.
 5. W wypadku wstrzymania petraktacji skutkiem sporu o wyłączenie ze spadku cudzej rzeczy, nie jest dopuszczalną sekwestracja na żądanie współdziedzica. O. 16/0. 1888, L. 12.118, Slg. 12.398.

Zarządzenia w wypadku, gdy dziedzice są nieznani lub nie wnoszą oświadczenia do spadku

§ 128. Jeżeli dziedzice spadku są sądowi zupełnie nieznani albo jeżeli wiadomi dziedzice, pomimo zawiadomienia ich, nie robią użytku w oznaczonym czasie ze swego prawa dziedziczenia, albo jeżeli część spadku, przypadła opieszalemu wedle § 120. nie została objętą, winien sąd ustanowić kuratora spadku (§ 78) i niewiadomych dziedziców z urzędu zawiadomować edyktem wedle formularza Nr. III z tem ostrzeżeniem, że winni oni zgłosić się w ciągu roku i złożyć swe

oświadczenie do spadku, ileże w przeciwnym razie spadek będzie pertraktowany z tymi, którzy oświadczenie do spadku złożyli i swe tytuły dziedziczenia wykazali i tym też będzie on przyznany w zakresie ich roszczeń, natomiast objęta zaś część spadku, względnie, jeżeli do spadku nikt się nie oświadczył, cały spadek, będzie przejęty przez Skarb jako bezdziedziczny. Tym dziedzicom, którzy się ewentualnie później zgłoszą, będą tak długo ich roszczenia zastrzeżone, dopóki nie zgasną przez przedawnienie.

1. Niedopuszczalne jest ustanowienie kuratora po przyjęciu oświadczenia do spadku na podstawie darowizny na wypadek śmierci. O. 22/XII. 1913, R. I. 908/13, Slg. 6686.
2. Czasokres roczny kończy się w tym samym dniu kalendarzowym następnego roku, w którym go udzielono. P. 10/XI. 1880, L. 11510, Slg. 8178.
3. Oświadczenie do spadku, wniesione po upływie czasokresu edyktalnego, jednak jeszcze przed zakończeniem pertraktacji spadkowej, należy przyjąć. O. 27/I. 1914, R. I. 43/14, GH. 1915: 23.

§ 129. Kurator spadku winien bez względu na wygotowany edykt, stosować i wszystkie inne środki, zmierzające do wyśledzenia dziedziców i ich pobytu i o wyniku donieść sądowi. Winien on także sprawować zarząd spadku i zastępować go, w szczególności

ściągać roszczenia czynne i zaspokoić wierzycieli spadkowych i legatarjuszy, o ile to bezsprzecznie może nastąpić. Jako taki nie może on jednak ani wnosić oświadczenia do spadku ani też zaczepiać oświadczenia wniesionego przez kogo innego lub też ostatniej woli rozporządzenia. Jeżeli idzie o wnoszenie skarg sądowych na rzecz masy spadkowej lub o zawieranie ugody, potrzebuje kurator do tego zatwierdzenia władzy pertraktującej, która stosownie do ważności przedmiotu winna przesłuchać dziedziców, którzy się zgłosili lub wogóle interesowanych.

1. Żądanie pełnoletnich zapisobiorców, wydania ich legatów, należy w braku zgody kuratora skierować na drogę procesu. O. 19/XI. 1902, L. 15 428, Slg. 2105.

Oddanie bezdziedzicznych spadków Skarbowi Państwa.

§ 130. Jeżeli mimo wezwania edyktalnego, w oznaczonym czasokresie nikt nie zgłasza i nie wykazuje prawa dziedziczenia, winna władza pertraktująca, bez pertraktacji spadkowej, spadek jako bezdziedziczny oddać Skarbowi Państwa i w tym celu donieść o tem właściwej władzy (§ 155).

1. Prokuratorji Generalnej, która chce korzystać z „prawa kaduka“, nie przysługuje prawo rekursu przeciw przyjęciu oświadczenia do spadku. O. 18/VII. 1911, R. I. 499/11, Slg. 5543.
2. Przeciążone długami spadki nie mogą być przedmiotem przyznania jako bezdziedziczne Skarbowi. O. 12/I. 1904, L. 18 563, R. Z. 1906: 129.
3. Wierzyciel spadkodawcy mogą wystąpić ze swemi roszczeniami przeciw Skarbowi aż do wysokości przyznanego Skarbowi majątku spadkowego. O. 2/IX. 1903. L. 9111, R. Z. 1906: 131.

Zarządzenia w wypadku, gdy znaną jest osoba dziedzica, nieznany natomiast jego pobyt.

§ 131. Jeżeli osoba dziedzica jest wprawdzie znaną sądowni, nieznany jednak jego pobyt, należy dla niego ustanowić kuratora, któremu należy wyznaczyć stosowny czasokres, jeżeli istnieją widoki, że można będzie wysledzić nieobecnego i zawiadomić go o spadku.

Jeżeli jednak nie można się spodziewać wysledzenia nieobecnego lub też jeżeli zmierzające ku temu usiłowania pozostały bez skutku, winien sąd na wniosek kuratora, któremu w tym względzie nie należy zezwolić na jakąkolwiek zwłokę, przez jednoroczny edykt wedle formularza Nr. IV. zawiadomić o spadku tego nieobecnego z tym dodatkiem, że jeżeli w ciągu tego czasu

ani się nie zjawi ani nie ustanowi pełnomocnika, spadek zostanie przyjęty w jego imieniu przez kuratora, pertraktację będzie się dalej prowadzić a należna mu czysta spuścizna będzie przechowana w sądzie aż do wykazania jego śmierci lub uznania go za zmarłego. (§ 273 ust. cyw).

1. Zagranicą (w Ameryce) mieszkających dziedziców wiadomego pobytu należy o spadku zawiadomić. Nie należy im ustanawiać kuratorów. Oświadczenie do spadku, złożone przez mimoto ustanowionego kuratora, należy odrzucić. O. 31/III. 1897 L 3786, Slg 16 002.
2. Kurator ustanowiony dla zaginionego na wojnie dziedzica jest uprawniony do oświadczenia się do spadku za swego kuranda bez poprzedniego wezwania edyktalnego. O. 14/III. 1916, R. I. 93/16, N. Z. 1916. 16.

Ogłaszanie edyktów.

§ 132 Mające się wedle §§ 128 i 131 wygotować edykta, należy przybić w sądzie i trzykrotnie umieścić w czasopismach, przeznaczonych w danym kraju do publicznych ogłoszeń a stosownie do okoliczności rozgłosić je także przez czasopisma w innych krajach (koronnych) a nawet i zagranicą.

Jeżeli w tym samym czasie zdarza się więcej wypadków tego rodzaju, można dla większej ilości spadków wygotować jeden edykt. Koszt ogłoszenia należy pokryć ze spadku lub jego części, jeżeli edykt wydaje się tylko ze względu na poszczególne części spadkowe.

Rozdział siódmy.

O zwołaniu wierzycieli spadkowych.

Edykty celem zwołania wierzycieli.

§ 133. Edykty w celu zwołania wierzycieli spadkowych należy wygotować wedle postanowień §§ 813 do 815 ust. cyw. na prośbę dziedziców lub kuratora spadku. Stosownie do okoliczności mogą być wierzyciele zwołani tym samym edyktem co dziedzice.

1. Po ukończeniu pertraktacji spadkowej zwołanie wierzycieli jest niedopuszczalne. O. 17/V. 1881, L 5786, Slg. 8395.

§ 134. Jeżeli w sądzie cywilnym należałoby pertraktować spadek osoby należącej do stanu wojskowego, należy wierzycieli spowodować z urzędu zgodnie z przepisami dekretu nadwornego z 31/12. 1801. Nr. 549

z oznaczeniem czasokresu sześciomiesięcznego i o tem zawiadomić krajową władzę wojskową.

U w a g a : (dekret podany w wydaniu Manza z r. 1918).

Zgłoszenie pretensji.

§ 135. Jeżeli nieznanym dziedziców albo wierzycieli wzywa się, by w oznaczonym dniu stanęli przed sądem, należy do tej audjencji wezwać także wiadomych dziedziców albo kuratora spadku. O zgłoszonych na niej roszczeniach do spadku i pretensjach należy sporządzić osobny protokół i dołączyć go do aktów spadkowych.

Należy w nim zaznaczyć nazwisko i miejsce zamieszkania każdego dziedzica lub wierzyciela, względnie jego pełnomocnika, rodzaj roszczeń albo pretensji i dzień wystawienia ewentualnie przedłożonych dokumentów. Pisemne zgłoszenia należy dołączyć do tego protokołu i zawiadomić o tem dziedziców albo kuratora spadku.

1. Jeżeli dziedzic, który się warunkowo oświadczył do spadku, zgłasza swoją własną pretensję, to celem oświadczenia się na nią należy ustanowić kuratora. O. 30/XI. 1886, L. 13.971, Slg. 11 278.

§ 136. W sądach powiatowych — jeżeli tego żądają dziedzice lub kurator spadku — należy na audjen-

cji, wyznaczonej do zgłoszenia roszczeń, wedle możliwości wyjaśnić także należności i kwotę zgłoszonych pretensji. Należy przytem dziedzica przesłuchać na każdą poszczególną pozycję długów a zapodania wierzycieli porównać z przyniesionymi zapisami długów i innymi załącznikami. Protokół zgłoszeń musi w tym wypadku oprócz punktów, wymienionych w § 135. zawierać także wzmiankę, czy i w jakiej kwocie dziedzice uznali każdą pretensję za słuszną. Pretensje, co do których nie doszło do zgody, należy odesłać na drogę prawa.

Stosownie do okoliczności można także poszczególnym wiadomym wierzycielom doręczyć osobne wezwanie do sądowego pokwitowania ich pretensyj.

1. Wierzyciela, odesłanego z jego pretensją na drogę prawa, nie można zniewolić do wniesienia skargi w określonym czasokresie. O. 26/IV. 1870. L. 4930. Slg 3786.

Rozdział ósmy.

O szczególnych zarządzeniach odnośnie do spadków cudzoziemców.

Zarządzenia przed wydaniem spadków
cudzoziemców :

- a) celem zabezpieczenia roszczeń tutejszo-
krajowych dziedziców i legatarjuszów ;

§ 137. W wypadku śmierci cudzoziemców, po których pertraktację spadku i rozstrzygnięcie spornych roszczeń spadkowych należy wedle postanowień § 23. pozostawić zagranicznej władzy sądowej, winna mimoto tutejszo-krajowa władza sądowa na żądanie tych wierzycieli i legatarjuszów, którzy są polskimi poddanymi lub przebywającymi w Polsce obcymi, wstrzymać się z wydaniem zagranicę spadku albo jego części, potrzebnej dla ich zaspokojenia tak długo, dopóki tamtejsza władza nie rozstrzygnie prawomocnie ich roszczeń.

1. Dbanie z urzędu o ściągnięcie pretensji spadkowych wykluczone jest także w razie istnienia małoletnich dziedziców. O. 23/III. 1899, L. 4345, Slg. 558.

b) celem zaspokojenia tutejszo-krajowych wierzycieli.

§ 138 O wierzycieli natomiast, którzy są obywatelami polskimi lub tu przebywającymi obcymi, którzy wystąpili ze swymi pretensjami przeciw spadkodawcy jeszcze za jego życia lub też zaskarżyli je albo też sędownie zgłosili przed rzeczywistym wydaniem spadku, winien sąd o tyle dbać, by wydanie majątku spadkowego nastąpiło dopiero wtedy, gdy ich już zaspokojono lub zabezpieczono ich pretensje.

1. Sąd, który pertraktację spadkową po cudzoziemcu pozostawił właściwemu sądowi zagranicznemu, nie jest powołany do rozstrzygnięcia żądania o rozdzielenie wedle § 812 ust. cyw O. 22/V. 1907, L. 6807, Slg 3785.

§ 139 Dlatego należy w wypadku śmierci cudzoziemca, wszystkich dziedziców, legatarjuszów i wierzycieli wspomnianego rodzaju, którzy sądzą, że mogą mieć roszczenia do spadku (§§ 137 i 138), wezwać przy pomocy edyktu, na odpowiedni czasokres wydać się mającego, by swoje pretensje w ciągu tegoż na pewno zgłosili, ileż w przeciwnym razie spadek będzie wyuany zagranicznej władzy sądowej lub też osobie, przez tę władzę do odbioru należycie legitymowanej.

Postępowanie ze spadkami cudzoziemców, którzy tu w kraju posiadają zwyczajne miejsce zamieszkania

§ 140. Jeżeli w wypadku śmierci cudzoziemców którzy swe zwyczajne miejsce zamieszkania posiadają w państwie polskiem (§ 24) znajdujący się w kraju dziedzice proszą o przeprowadzenie pertraktacji spadkowej przez polską władzę sądową należy zapomocą wygotować się mającego edyktu wezwać także ewentualnych zagranicznych dziedziców i legatarjuszów, by zgłosili swe roszczenia, ileż w przeciwnym razie pertraktacja wdrożoną zostanie przez sąd polski przy udziale tych interesowanych, którzy się tego domagali. Jeżeli na skutek tego edyktu, który należy ogłosić także w zagranicznych czasopismach, nikt się nie zgłosi lub też, jeżeli zgłaszający się godzą się na pertraktację przez sąd polski, należy ją przeprowadzić wedle tutejszych ustaw. Jeżeli natomiast interesowani, którzy się zgłosili albo też właściwa władza zagraniczna sama domaga się pertraktacji przez sędziego zagranicznego, należy temu żądaniu zadość uczynić.

Szczegółowe przepisy o spadkach tureckich poddanych.

§ 141. Spadki tureckich poddanych, zmarłych w państwie Polskiem, jeżeli dziedzice są znani i osiedli w państwie Polskiem oraz proszą o wdrożenie pertraktacji, należy pertraktować odnośnie do pozostałego w kraju ruchomego majątku, przez polską władzę sądową, właściwą wedle miejsca zamieszkania spadkodawcy, wedle polskich ustaw i przyznać dziedzicom.

§ 142. Jeżeli dziedzice są nieznanymi lub też, jeżeli tego domagają się znani dziedzice, należy wszystkich, którzy podnoszą roszczenie do spadku, wezwać edyktem, by w ciągu sześciu miesięcy zgłosili i należycie wykazali swe roszczenia, ileż w przeciwnym razie cały spadek lub też odpowiednia jego część (§ 143) będzie wydany najbliższej misji otomańskiej.

W każdym razie jednak winna władza właściwa wedle poprzedniego paragrafu dbać o pewne zabezpieczenie efektów i pism zmarłego.

§ 143. Jeżeli nie zgłoszono żadnych roszczeń albo jeżeli zgłoszone nie wyczerpują masy lub też jeżeli kilku interesowanych tureckich poddanych żąda, by ich część spadkową wydano rządowi ottomańskiemu, należy

wydać najbliższej misji ottomańskiej albo cały spadek albo też część, pozostałą po przeprowadzeniu pertraktacji ze zgłaszającymi się dziedzicami i po zaspokojeniu wogóle zgłoszonych i należycie wykazanych roszczeń. To samo ma nastąpić i z tą częścią spadku, do której tureccy poddani zgłosili roszczenie, jeżeli ono zostało zaczepione przez innych tureckich poddanych i jeżeli jedna lub druga strona żąda wydania jej misji ottomańskiej.

§ 144. Szczególne przepisy postanawiają, o ile od spadków tureckich poddanych należy opłacać należności.

Rozdział dziewiąty.

O zarządzeniach co do poszczególnych przedmiotów spadkowych w czasie trwania pertraktacji spadkowej.

Zezwolenie na pozbycie przedmiotów spadkowych.

§ 145. Dziedzicowi lub jego ustawowemu zastępcy, którego prawo spadkowe dostatecznie zostało wykaza-

wykazaniem (§ 810 ust. cyw.) ma sąd pozostawić opiekę i zarząd spadkiem. On albo kurator spadku jest uprawniony za zezwoleniem sądu pozbywać i zastawiać dobra i ruchomości, odstępywać pretensje lub też przyjmować od dłużników pieniądze, jeżeli te czynności zostały zarządzone w ostatniej woli albo też jeżeli są konieczne na opędzenie kosztów choroby i pogrzebu lub innych pilnych płatności albo dla uniknięcia widocznej niekorzyści; zwłaszcza, jeżeli ruchomości nie mogą być przechowane bez niebezpieczeństwa szkody lub niestosunkowych kosztów. W tym ostatnim wypadku jest nie tylko instancja pertraktująca lecz wedle okoliczności nawet i ten sąd, który spisał akt zejścia lub inwentarz, uprawnionym zarządzić przetarg i postanowić, że przedmioty, których nie można przechować, mogą przy nim być sprzedane nawet poniżej ceny szacunkowej.

Dziedzicowi lub jego ustawowemu zastępcy, którego nieograniczone i wyłączne prawo dziedziczenia oraz swobodna wola rozporządzenia swym majątkiem zostały jasno wykazane, może instancja pertraktująca przyznać prawne posiadanie poszczególnych kapitałów, należących do spadku i innych rzeczy ruchomych i to nawet przed ukończeniem postępowania oraz zezwolić mu na sądową lub pozasądową pozbycie tych przedmiotów, jeżeli należytości przypadające od

spadku i wykonanie ostatniej woli pokryte jest resztą spadku albo też, jeżeli interesowani udzielają swego przyzwolenia.

1. Zarząd spadku może być pozostawiony pozbawionemu skutkiem marnotrawstwa własnowolności dziedzicowi, którego kurator ma zamiast niego sprawować zarząd. O. 10/XII. 1895, L. 14.501, Slg. 15 645
2. Jeżeli zarząd przyznano już ustawowemu dziedzicowi, nie może żądać oddania mu takowego ten, który oświadcza się do spadku na podstawie później znalezionej testamentu. O. 20/VI. 1874. L. 12.247, Slg. 5226.
3. Przy sprzecznych oświadczeniach do spadku nie można pozostawiać zarządu spadku dziedzicowi, którego prawo dziedziczenia zostało zaczepione. O. 7/I. 1914, R. II. 1259/14, ZB. 1914.
4. Zapisobiorcy nie można pozostawić zarządu zapisanej rzeczy. O. 20/I. 1914, R. II. 1158/13, ZB. 1914: 156.
5. Do zaskarżenia pretensji spadkowej są oświadczeni do spadku dziedzice uprawnieni O. 29/IV. 1914, Rv. II. 531/14, NZ. 1915: 5.
6. W braku jednomyślności dziedziców co do pozostawionego im zarządu, winien sędzia ustanowić zarządcę. O. 6/IX. 1911, R. II. 618/11, Slg. 5564.
7. Instancja pertraktująca ma żądać złożenia rachunku od tego, komu pozostawiła zarząd. O. 6/IX. 1911, R. II. 618/11, SLG. 5564.

8. Zezwolenie na sprzedaż z wolnej ręki dopuszczalne jest tylko za zgodą wszystkich dziedziców. O. 9/IV. 1902, L. 4918, Slg. 1843.
9. Dopuszczalne jest wydanie dziedzicowi sądownie złożonej gotówki celem zapłacenia należności spadkowej O. 17/VI. 1884, L. 6935, SLG. 10.078.
10. Celem zapłacenia pilnych długów spadkowych można zezwolić także na obciążenie nieruchomości spadkowej. O. 7/V. 1900, L. 7821, Slg. 989.
11. Przyznanie małżonkowi użytkowania majątku spadkowego nie przysługuje Sądowi spadkowemu nawet podczas pertraktacji. O. 6/VII. 1880, L. 8055, Slg. 8764.
12. Przez przyznanie spadku staje się wniosek dziedzica o pozostawienie mu swobodnej dyspozycji częściami spuścizny bezprzedmiotowym. O 14/XII. 1889, L. 17.710, Slg. 769.
13. Jeżeli w toku sporu o wypowiedzenie mieszkania, wdrożonego przeciw nieobjętej masie spadkowej, któryś ze spadkobierców złoży oświadczenie do spadku i jemu zarząd spadku powierzono, nie można prowadzić dalej przeciw kuratorowi masy spadkowej. O. S. P. 1924. L. 181.

§ 146. Jeżeli spadek znajduje się z jednego w §§ 43 i 44 przytoczonych powodów jeszcze pod pieczęcią sądową, musi sprzedaż nastąpić sądownie a uzyskana kwota musi być albo zdeponowaną albo jej użycie natchmiast wykazanem.

Przetarg.

§ 147. Jeżeli w spadku interesowani są dziedzice, nad których prawami sąd ma czuwać z urzędu, winna sprzedaż nastąpić w zasadzie przez publiczną licytację.

1. Jeżeli korzyści sprzedaży z wolnej ręki nie są oczywiście widoczne, należy stosować licytację. O. 15/VI. 1898, L. 8319, Slg. 228.

§ 148. Przetargu winna dokonać wedle okoliczności (§§ 93 i 94) albo władza pertraktująca sama przez delegowanie jednego lub dwu urzędników albo publicznego notariusza albo też przez pismo rekwizycyjne do właściwego albo też bliżej położonego sądu.

Przy przedsięwzięciu przetargu należy przestrzegać przepisów, zawartych w szóstej części o dobrowolnem ocenieniu i przetargu.

Rozdział dziesiąty.

0 przyznaniu spadku.

Wymogi przyznania spadku:

Wykazy pertraktacyjne.

§ 149. Aby uzyskać przyznanie spadku, musi dziedzic nie tylko należycie udowodnić swe prawo dziedziczenia, lecz nadto wykazać:

a) [że uiszczył przypadającą od spadku należność spadkową,] i

b) wedle okoliczności wypełnił wszelkie zobowiązania, nałożone na niego przez ustawę lub spdkodawcę.

Sąd ma dbać o to, by dotyczących wykazów dostarczono bez zwłoki, aby mogło nastąpić przyznanie, jeżeli nie istnieje więcej żadna przeszkoda, w przeciwnym razie, by można uzupełnić braki.

U w a g a: Ujęte w nawias zdanie zostało zmienione § 26. ces. rozp. z 15. września 1915, dz. u. p. Nr. 278.

§ 26. tego rozp. brzmi: Jeżeli przepisane do przygotowania wymiaru należności wykazy spadku zostały sądowi przedłożone i ich zgodność z aktami sądowymi i wynikami pertraktacji przez sąd spadkowy stwierdzona, albo jeżeli akta sądowe

zawierają dane, wymagane do ułożenia tych wykazów, można przyznać spadek, którego wartość bez potrącenia długów i ciężarów nie przekracza 50 000 koron a jego czysta wartość pozatem nie wynosi więcej niż 5000 koron, — jeszcze przed wymierzaniem i zabezpieczeniem lub uiszczeniem należitości spadkowych, należitości od nieruchomości, przypadających od przeniesienia na wypadek śmierci oraz innych opłat przypadających od spadku.

Jeżeli wartość spadku bez potrącenia długów i ciężarów przekracza kwotę 50.000 koron lub czysta wartość spadku wynosi więcej niż 5000 koron, można przy istnieniu innych warunków poprzedniego ustępu przyznać spadek przed wymierzaniem i uiszczeniem należitości spadkowych, należitości od nieruchomości, przypadających od przeniesienia na wypadek śmierci lub innych opłat przypadających od spadku, jeżeli dostatecznie zabezpieczoną jest zapłata tych należitości względnie innych opłat. To zabezpieczenie nie jest konieczne, jeżeli należitości i inne opłaty znajdują pokrycie w wartości nieruchomości spadkowych lub należących do spadku depozytów.

O przyznaniu winien sąd zawiadomić władzę skarbową.

§ 150. W tym celu winny trybunały wezwać dziedzica w zasadzie do pisemnego przedłożenia wymaganych wykazów i zakreślić mu do tego stosowny czasokres.

§ 151. Sądy powiatowe winny przy nieznacznych i mało uciążliwych spadkach starać się wedle możności objąć jednym, bieżącym protokołem całą pertraktację spadkową, mianowicie akt zejścia, inwentarz, oświadczenie do spadku, wzajemne uznanie prawa dziedziczenia, wykaz zobowiązań ciążących na dziedzicach i wedle okoliczności dział spadku lub ostateczny wykaz dziedziczenia a szczególnie tam, gdzie występują ubodzy dziedzice, by im nie spowodować niepotrzebnej straty czasu.

§ 152. Jeżeli to nie jest możliwe, winien sąd powiatowy po odpowiednich przygotowaniach wezwać dziedziców i strony, których przesłuchanie jest wskazanem, na szczególną audjencję, aby móżd z nimi sporządzić wykaz pertraktacyjny.

Przy większych spadkach lub jeżeli strony tego żądają, mogą cd nich i to nawet sądy powiatowe zażądać pisemnych wykazów lub też zezwolić, by takowe do audjencji przyniesiono.

Przy spadkach włościąńskich należy unikać żądania pisemnych wykazów a na ich przyniesienie zezwolić tylko na wyraźne żądanie stron.

§ 153. § 29 postanawia, o ile także publicznym notariuszom można przekazać przygotowanie wszelkich czynności, potrzebnych do przyznania spadku.

Wykaz uiszczenia należitości spadkowych.

§ 154. Jaki wpływ powinien mieć sąd na wymiar przypadających od spadku ustawowych należitości oraz na ustalenie stanu czynnego i biernego w celu tego wymiaru, stanowią osobne przepisy, przed wypełnieniem których spadku nie wolno przyznać.

§ 155. Od spadków, które jako bezdziedziczne przypadają Państwu (§ 130), należy przed oddaniem ich Skarbowi Państwa tylko te należitości obliczyć i potrącić, które przypadają funduszom, albo wcale nie albo tylko w części dotowanym przez Skarb Państwa.

Przyzwolenie władzy administracyjnej przy spadkach urzędników, zobowiązanych do składania rachunków.

§ 156. Spadków osób, które pozostawały w rachunkach ze Skarbem Państwa, nie wolno przyznawać bez przyzwolenia władzy, której to dotyczy.

Wykaz zadośćuczynienia ostatniej woli.

§ 157. W wykazie testamentowym ma dziedzic punkt za punktem wykazać, o ile wypełnił zarządzenia spadkodawcy, nakazane testamentem lub kodycylem.

1. Sąd ma przedsięwziąć badanie wykazu testamentowego bez wyczekiwania decyzji władzy politycznej, czy przyjmuje fundację. O. 1/V. 1895, L. 5294, Slg. 15.477.
2. Celem uzyskania przyznania, należy się wykazać z wypełnienia lub zabezpieczenia zlecenia (utrzymanie pomnika) O. 10/XI 1896, L. 10.426, Slg. 15.775.

§ 158. Podstawienia i zarządzenia, które wedle §§ 707—709 ust. cyw. należy na równi z nimi traktować, muszą być wpisane na dobrach nimi obciążonych w księgach publicznych. Jeżeli przedmiotem takich zarządzeń lub podstawień są kapitały lub inny majątek ruchomy, który ma być wydany ustanowionemu dziedzicowi lub legatarjuszowi, musi on być pupilarnie zabezpieczony, jeżeli od zabezpieczenia nie zwolniono już w ostatniej woli albo też interesowani prawomocnie się go nie zrzekli. Przepisy te znajdują zastosowanie także odnośnie do użytkowania spuścizny lub jej części.

1. Nie wolno zatwierdzić umowy uszczuplającej zarządzane podstawienie małoletnich lub nieurodzonych. O. 9/IX. 1880, L. 12.755, Slg. 8171.
2. Zabezpieczenie podstawienia może nastąpić także przez hipoteczną adnotację ostatniej woli rozporządzenia. O. 30/V. 1900, L. 7580, Slg. 1025.
3. Legatarjuszowi użytkownika należy wydać przedmioty spadkowe tylko za zabezpieczeniem dziedzica. O. 7/III. 1900, L. 3306, Slg. 921.

§ 159. Przed wykazaną zapłatą lub zabezpieczeniem legatów, ustanowionych dla biednych, fundacyj, kościołów, szkół, duchownych gmin, publicznych zakładów albo wogóle dla celów pobożnych lub dobra publicznego, nie może nastąpić przyznanie spadku.

Wygotowanie aktu fundacyjnego co do takich legatów może jednak nastąpić także i po przyznaniu spadku.

1. Postanowienia § 159. odnoszą się tylko do legatów tutejszokrajowych zapisobiorców. O. 6/VI. 1900, L. 7219, Slg. 1031.
2. Dziejcie obejmujący spadek warunkowo nie może być celem zabezpieczenia pobożnych legatów zmuszonym do czegoś więcej, niż zastawienia aktywów spadku. O. 17/VII. 1900, L. 10.020, Slg. 1090.
3. Sąd spadkowy ma dbać o zabezpieczenie pobożnych legatów choćby zaczępiono ich ważność, dopóki ich bezskuteczność nie została ustalona

w drodze sporu. O. 15/VI. 1906, L. 9931, FM. 1907:58.

4. Sąd może do wniesienia skargi o ważność zacepionego pobożnego legatu ustanowić termin prekluzyjny. O. 16/IV. 1903, L. 4948.

§ 160. Jeżeli legatarjusz jest małoletnim albo pozostaje pod pieczę lub też jego osoba jest jeszcze niepewna, należy zapis albo złożyć w sądzie albo należycie zabezpieczyć. Legatarjusza, którego miejsce pobytu jest nieznanne, należy zawiadomić edyktem o sądowym złożeniu lub zabezpieczeniu zapisu.

1. Wbrew zakazowi w ostatniej woli zawartemu, sąd nie może zarządzić sądowego złożenia papierów wartościowych, zapisanych małoletniemu. O. 3/XI. 1897, L. 13.126, Slg. 16.136.
2. Sądowe złożenie zapisu dla zaginionego uchodzi w razie wątpliwości za zapłatę a nie za zabezpieczenie. O. 16/I. 1895, L. 15.622, Slg. 15,371.

§ 161. Co do innych zapisów wystarczy udowodnić, że legatarjusze zostali o nich powiadomieni sądownie lub pozasądowo (§ 871 ust. cyw.).

Zapisobiorcy są jednak tak przed jak i po przyznaniu spadku uprawnieni żądać ustawowego zabezpieczenia dla bieżących rocznych wypłat i innych zapisów, których zapłaty jeszcze żądać nie można z powodu, że

nie upłynął jeszcze ustawowy czasokres (§ 685 ust. cyw.) albo z powodu dodanego w ostatniej woli czasokresu lub warunku.

1. Legatarjuszów, wspomnianych w nieważnym albo cofniętym ostatniej woli rozporządzeniu należy również zawiadomić. O. 13/VIII. 1907, L. 10.509, Slg. 3874.
2. O wydanie legatów (przez udzielenie polecenia wykonawcy testamentu) sąd nie ma dbać O. 29/VI. 1913, R. I. 307/13, Slg. 6421.
3. Ograniczenia w ostatniej woli co do rodzaju zabezpieczenia są wiążące. O. 23/IV. 1913, XXX. Rv. V. 788/13, Slg. 6419.
4. Hipoteczne zabezpieczenie legatu na odziedziczonej realności może być dozwolone bez potwierdzenia sądu spadkowego, na podstawie testamentu i dekretu dziedzictwa. O. 29/X, 1891, L. 979. Rsp. 2431.
5. Jeśli majątek osoby zmarłej niezdolnej ze względu na wiek do testowania, składa się tylko z przypadłego jej legatu obciążonego substytucją powierniczą na wypadek jej śmierci na rzecz innych osób, nie należy po niej wdrażać postępowania spadkowego, lecz jedynie zawiadomić o zajściu wypadku substytucji legatarjuszy podstawionych. O. S. P. 1925, L. 405.

Wykaz zachowku pozostający pod pieczęią dziedziców koniecznych.

§ 162. Jeżeli powstaje wątpliwość, czy małoletni lub pozostający pod pieczęią dziedzic konieczny nie jest pokrzywdzonym w zachowku, musi się żądać z urzędu wykazu zachowku, sporządzonego wedle postanowień §§ 783 - 789. ust. cyw.

1. Sąd spadkowy nie może z urzędu orzekać o uzupełnieniu lub oprocentowaniu zachowku małoletnich O. 16/VII. 1895, L. 8604. Slg. 15 536.
2. W razie sprzeczności oświadczeń do spadku testamentowego dziedzica uniwersalnego i zastępcy małoletniego dziedzica koniecznego należy z urzędu domagać się wykazu zachowku O. 20/VIII. 1869, L. 9101, Slg. 3493.

Stosunkowe zaspokojenie legatarjuszów w razie niewystarczalności masy.

§ 163. Jeżeli zapisy z powodu niewystarczalności masy mogą być zaspokojone tylko w części, winien dziedzic, któremu przysługuje dobrodziejstwo prawne inwentarza, przedłożyć obliczenie czystego majątku spadkowego i stosunkowego potrącenia z każdego legatu.

1. Ustalenie potrącenia, którego doznają legatarjusze w razie niewystarczalności spadku, nie może nastąpić z urzędu. O. 23/X. 1901. L. 14.377, Slg. 1599.

Współdziałanie wykonawcy testamentu przy wypełnianiu ostatniej woli.

§ 164. Jeżeli spadkodawca ustanowił wykonawcę testamentu, winien on wraz z dziedzicem wspólnie dostarczyć wykazów, wymienionych w §§ 157—161.

1. Zarząd spadku nie należy do jego zakresu działania O. 1/V. 1894, L. 5332, Slg. 15 108.
2. Swych kosztów ma on dochodzić w zwykłej drodze prawa. O. 11/X. 1911, R. I. 600/11, F. M. 1912 : 58.

Dział spadku.

§ 165. Ukończenia pertraktacji spadkowej nie należy w zasadzie odraczać aż do działu spadku nawet w tych wypadkach, gdzie jako dziedzice występują małoletni lub pod pieczę zostający. Gdzie jednak nie ma żadnych przeszkód, zwłaszcza przy spadkach małych, składających się z gotówki, pretensji pieniężnych lub ruchomości, należy zawsze przedsięwziąć także dział spadku za przybraniem ustawowych zastępców pupilów lub pod pieczę zostających,

1. Pełnomocnictwo do zastępowania przy pertraktacji spadkowej rozciąga się także na dział spadku. O. 31/V. 1910, R. VI. 183/10, Slg. 5086.

§ 166. Przy spadkach większych albo zawilych, w których występują małoletni lub pod pieczę zostający sami albo razem z pełnoletnimi, należy dział spadku przedsięwziąć, stosownie do tego, jak okoliczności na to zezwalają, albo przed albo po przyznaniu spadku a władza pertraktująca ma go zatwierdzić lub stosownie do okoliczności (§ 27) przedłożyć do zatwierdzenia władzy opiekuńczej.

§ 167. Przy obliczaniu czystego spadku dla działu spadku należy najpierw ustalić majątek spadkowy wedle inwentarza, zatem wedle stanu, w jakim znajdował się w dniu śmierci spadkodawcy, następnie wykazać późniejsze zwiększenie się lub zmniejszenie takowego oraz kwotę długów i ciężarów. Za sprzedane dobra i ruchomości należy wstawić cenę sprzedaży. Wartość niesprzedanych dóbr i ruchomości, które wspólnie przypadają więcej dziedzicom w stosunku do ich części spadkowych, może być obliczoną wedle inwentarza, choćby nawet jego podstawą było ocenienie dokonane przy innej sposobności, cena kupna osiągnięta przy poprzedniej zmianie posiadania lub też obliczenie wedle rejestrów podatkowych. Gdyby jednak w wykazie za-

chowku albo w zarysie działu spadku poszczególne przedmioty nie miały być przydzielone każdemu z dziedziców stosunkowo, należy wartość dóbr ustalić sądownym ocenieniem po poprzednim zawezwaniu uczestników, o ile to zdaje się przedstawiać korzyści dla nieletnich i pod pieczęą zostających albo gdy tego żąda inny współdziedzic.

§ 168. Na końcu wykazu muszą być dokładnie podane części składowe czystego majątku spadkowego, istniejącego w czasie, gdy rachunek zamknięto. Po tem ma nastąpić obliczenie wielkości części spadkowej każdego pod pieczęą pozostającego i spis przedmiotów, które przeznaczone zostają każdemu z interesowanych z osobna lub wspólnie z innymi.

Pozostawia się ocenie władzy opiekuńczej lub kuratelarnej w uwzględnieniu interesu pod pieczęą zostającego, czy zarazem dokonać działu w naturze. Należy zarazem przy każdym dziale spadku przestrzegać przepisów o ograniczeniu podzielności dóbr nieruchomości.

Frm. Nr. VI. zawiera przykład dokumentu działu spadku.

§ 169. Zatwierdzony oryginalny dokument działu należy przechować w sądzie i stronom na ich żądanie wydać w wierzytelnym odpisie.

§ 170. Gdy w jakimś spadku występują tylko pełnoletni dziedzice, zdolni sami się zastępywać, od ich woli zależy przedsięwziąć dział spadku sądownie lub pozasądownie, przed lub po przyznaniu spadku.

1. Sądowy dział spadku po przyznaniu nie jest dopuszczalny na żądanie tylko jednego z współdziedziców. O. 18/II 1885, L. 13556, Slg. 10.796.

§ 171. Jeżeli proszą o sądowe przedsięwzięcie działu spadku, należy na skutek tego zarządzić audjencję, na niej z dziedzicami uzgodnić dział spadku, o ile ich można pogodzić i sporządzić co do tego dokładny protokół.

Jeżeli dziedzice przynoszą na audjencję już całkowicie sporządzony dokument działu i oświadczają, że jest on zgodny z ich wolą, ma sąd umieścić na dokumencie potwierdzenie tego sądownie złożonego oświadczenia i przechować go w aktach spadkowych.

1. Dział spadku, którym części spadku zostają przydzielone trzecim, jest dopuszczalny; tylko przyznanie spadku nie może na ich rzecz nastąpić. O. 31/I. 1888, L. 1662, N, Z. 1888: 41.
2. Jeżeli dziedzice nie są zgodni co do podziału, należy ich odesłać na drogę prawa. O. 27/V. 1862, L. 3054, Slg. 3620.

Wykaz końcowy.

§ 172. Jeżeli spadkodawca pozostawił jednego dziedzica a ten jest małoletni albo pozostaje pod kuratelą, należy przed lub po przyznaniu spadku, zamiast działu spadku, sporządzić wedle frm. Nr VII, za przybraniem opiekuna lub kuratora wykaz końcowy czystego stanu czynnego spadku, który ma służyć za podstawę przyszłego prowadzenia rachunku z opieki lub kurateli i poddać go sądowemu zbadaniu i zatwierdzeniu.

§ 173. Przepisów, zawartych w §§ 165 i n. odnośnie do działu spadku i wykazu końcowego stanu czystego spadku, należy — jeżeli one stosownie do swej właściwości mogą znaleźć zastosowanie — przestrzegać i wtedy, gdy w spadku są interesowani jako dziedzice ubodzy, fundacja, kościół, publiczne zakłady lub Skarb Państwa albo jeżeli idzie o lenna, fideikomisy lub spadki podstawione.

Dekret przyznania spadku.

§ 174. Skoro dziedzic swe prawo dziedziczenia należycie wykazał i wypełnił wszystkie nałożone nań zobowiązania, należy mu przyznać spadek, ewentualne opieczętowanie masy uchylić i uznać pertraktację spadkową za ukończoną.

W dekrete przyznania spadku musi się wyrazić w szczególności :

1. nazwisko i imię spadkodawcy i dzień jego śmierci ;

2. nazwisko i imię dziedzica, tytuł prawny dziedziczenia, rodzaj oświadczenia do spadku a jeżeli więcej występuje dziedziców, stosunek w jakim uczestniczą w spadku, z powołaniem się na ewentualnie przedsięwzięty przed przyznaniem dział spadku. Musi

3. być z tego widoczne, czy spadek przypada dziedzicowi jako wolna własność, względnie czy jest on ograniczony w użytkowaniu lub rozporządzaniu istotą jego, istniejącym węzłem fideikomisu, lenna lub podstawienia. Przy podstawieniach i na równi z nimi postawionych rozporządzeniach (§ 158) należy w szczególności dokładnie oznaczyć podstawionego, na którego ma przejść majątek w wypadku nastania podstawienia, o ile podstawiony jest już znany.

4 Jeżeli dziedzic jest małoletni lub pozostaje pod pieczęcią, musi się to wyraźnie zaznaczyć.

Frm. Nr. VIII. zawiera przykład dekretu przyznania.

1. Przyznaniu nie stoi na przeszkodzie, że nie ukończono jeszcze pertraktacji innego spadku, z którego spadkodawcy przypada jakiś udział. O. 14/IX, 1915, R. III. 144/15, N. Z. 1916 ; 14.

2. Przyznanie może nastąpić także bez wniosku dziedzica. O. 5/I. 1915, R. I. 93/714, NZ. 1914:15.
3. Po przyznaniu niedopuszczalnem jest przez sąd spadkowy zatwierdzenie wystawionego przez dziedziców dokumentu. O. 30/8. 1893, L. 10.039, Slg. 14 795.
4. Niezaintabulowane przyznanie nie legitymuje jeszcze współdziedziców do skargi o dział. O. 2/II. 1901, L. 17.459, Slg. 1301.
5. Popierający egzekucję wierzyciel dziedzica może żądać duplikatu dokumentu przyznania. O. 11/V. 1887, L. 4444, Slg. 11.588.
6. Po prawomocności dekretu przyznania niedopuszczalnem jest zaczerpienie go w drodze niespornej. O. 28/VIII. 1888 L. 9946, Slg. 12.325.
7. Przyznanie nie stoi na przeszkodzie skardze o sprostowanie niezgodnie uskutecznionej intabulacji, skutkiem mylnego oznaczenia w dekrecie przyznania. O. 21/12. 1896, L. 14.722, Slg. 15.925.
8. Przyznanie nie wyklucza dalszego badania tytułu prawa dziedziczenia w drodze procesu. O. 20/10. 1909, Rv. V. 1622/9, Slg. 4768.

§ 175. Po ukończeniu pertraktacji należy akt zejścia, rozporządzenie ostatniej woli, oświadczenie do spadku, inwentarz lub zeznanie majątkowe, dział spadku, wykaz końcowy i wogóle wszystkie podania i oświadczenia stron, uzasadniające prawa i obowiązki, zatrzymać w sądzie a interesowanym udzielić wglądu i odpisu.

Kwity na zapłacone koszta ckoroby i pogrzebu oraz długi spadkowe i inne sądowi zbędne dokumenty wydaje się właścicielowi.

1. Wierzyciel dziedzica jest uprawniony celem prowadzenia egzekucji żądać odpisów z aktów spadkowych. O. 2/9. 1890, L. 9990, listop. IV. 301.

Oddanie majątku dziedziców pieczy poruczonych.

§ 176. Jeżeli dziedzic jest małoletnim albo zostaje pod pieczą, winna władza pertraktująca, o ile jest zarazem władzą opiekuńczą lub kuratelarną, dbać o to, by na niego przepisano w urzędzie depozytów przyznany mu majątek, jeżeli on się znajduje w sądownym przechowaniu, jeżeli zaś tenże stanowi przedmiot ksiąg publicznych, by uskuteczniło przeniesienie na pozostającego pod pieczą.

Jeżeli władza pertraktująca nie jest zarazem władzą opiekuńczą lub kuratelarną, winna ona zawiadomić sąd właściwy o przyznaniu i przesłać mu przedmioty, nadające się do zdeponowania.

1. Oddanie spadku w zarząd opiekuna winna władza pertraktująca zarządzić z urzędu także po przyznaniu. O. 3/10. 1882. L. 10.824, Slg. 10.331.

Wpis dekretu przyznania do ksiąg publicznych.

§ 177. O wpis dekretu dziedzictwa do ksiąg publicznych celem przeniesienia własności zapisanych w nich a do spadku należących dóbr nieruchomości albo też na dobrach nieruchomości ciążących pretensji, może dziedzic prosić tylko władzę pertraktującą, która winna nań zezwolić, o ile dekret jest prawomocny a jeżeli dobro nieruchome podlega innej władzy sądowej, prosić ją o wykonanie.

U w a g a : patrz ustawa z 27/V. 1893. Nr. 82. dz. pp., zmieniająca §§ 74. i 76. ogólnej ustawy hipotecznej.

1. Niedopuszczalny jest wpis własności dziedzica bez równoczesnego wpisu zastrzeżonego legatarjuszowi użytkowania. O. 21/6. 1882, L. 5782, Slg. 9027.
2. Wykreślenia zarządzonego wedle § 822 ust. cyw. wpisu prawa zastawu przy przyznaniu nieruchomości innemu dziedzicowi, nie może zarządzić władza spadkowa. O. 26/8. 1913, R. I 559/13, Slg. 6550.
3. Przeciw załatwieniu podania hipotecznego, wniesionego na podstawie przyznania, wynosi czasokres do rekursu 30 dni. O. 13/I. 1897, L. 289, Slg. 15.939.

§ 178. Tym, którym zapisane w księgach publicznych dobra nieruchome lub ciężące na nich pretensje przypadają ze spadku nie jako dziedzicom lecz jako zapisobiorcom lub drogą pozbycia na ich rzecz w toku pertraktacji, winna władza petraktująca na ich prośbę udzielić potwierdzenia, że mogą oni być wpisani w księgi publiczne jako właściciele. Przepis zawarty w §§ 177 i 178 należy i wtedy stosować, gdy władza petraktująca ma swą siedzibę w kraju, gdzie nie istnieją mapy krajowe, księgi miejskie lub gruntowe albo inne księgi publiczne tego rodzaju, o ile spadek obejmuje takie dobra nieruchome i ciężące na nich pretensje, których własność wedle praw miejsca, gdzie one leżą, może być nabyta tylko przez wpis w księgi publiczne. Jeżeli dobra nieruchome leżą w krajach, gdzie istnieją inne przepisy o sposobie nabycia praw rzeczowych, winny władze petraktujące i interesowani stosować się do istniejących w tym względzie zasad.

1. Przed przyznaniem spadku nie można udzielić legatarjuszowi potwierdzenia co do wpisu własności. O. 6/7. 1909, R. V. 793/9, Slg. 5301.
2. Możliwość, że ustawowi dziedzice zaczępią testament spadkodawcy, nie przeszkadza udzieleniu legatarjuszowi potwierdzenia celem wpisu własności. O. 17/3. 1896, L. 2961, Slg. 15.750.
3. Wierzyciel legatarjusza nie jest uprawniony żądać potwierdzenia. O. 2/5. 1878, L. 5310, Slg. 6949.

4. Na podstawie kodycyłu ujawnionego dopiero po przyznaniu, nie można udzielić legatarjuszowi potwierdzenia. O. 4/9. 1902, L. 11.173, Slg 2119.

Postępowanie w razie później ujawnionego majątku spadkowego.

§ 179 Jeżeli po przyznaniu ujawnionym zostanie przedtem nieznaną majątek spadkowy, należy co do niego dodatkowo przedsięwziąć wymagane urzędowe czynności, w szczególności wydać zarządzenia, zmierzające do uiszczenia lub zabezpieczenia ustawowych należności. Ponowne oświadczenie do spadku i przyznanie nie jest przy tem wymagane.

1. Do zarządzeń z § 179 jest powołany tutejszo-krajowy sąd spadkowy i wtedy gdy nowo ujawniony majątek znajduje się zagranicą O. 6/12. 1899, L. 17.457, Slg 786
- 2 Także odnośnie do nowo ujawnionego majątku spadkowego dopuszczalne jest separatio bonorum. O. 29/V. 1900, L. 7690, Slg. 1021.
3. Spory między dziedzicami o nowo ujawniony majątek, nie stoją na przeszkodzie postępowaniu wedle § 179. O. 15/7. 1902, L. 10.137, Slg. 2556.

Postępowanie w razie późniejszego ujawnienia ostatniej woli rozporządzenia.

§ 180. Jeżeli po przyznaniu spadku wykryte zostanie ostatniej woli rozporządzenie, należy je przedłożyć władzy, która przeprowadziła pertraktację; ta winna je ogłosić i przechować w aktach; należy również na żądanie wydać z niego interesowanym odpisy (§§ 62, 64, 68) Ponowna pertraktacja spadku nie ma miejsca. Osoby, dla których mogłyby powstać prawa z ogłoszonego ostatniej woli rozporządzenia a które nie były obecne przy jej ogłoszeniu, należy o tem zawiadomić i wolno im wystąpić ze swemi prawami przeciw posiadaczowi spadku na zwyczajnej drodze prawa.

1. Postępowanie wedle § 180. ma miejsce po odkryciu ostatniej woli rozporządzenia także i wtedy, gdy spadek jako bezdziedziczny został wydany Państwu O. 30/III. 1898, L. 3859, Slg. 85.
-

Część czwarta.

O postępowaniu w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych.

Ogólne postanowienia.

§ 181. Niniejszy rozdział normuje tylko o tyle postępowanie w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych, o ile już ustawa cywilna nie zawiera w tym względzie potrzebnych przepisów.

1. Władzy opiekuńczej nie przysługuje z wyjątkiem wypadków §§ 148, 177, 178 ust. cyw. wpływ na wychowanie dzieci, pozostających pod władzą ojcowską. W szczególności ojciec nie jest obowiązany składać władzy opiekuńczej sprawozdanie o pobycie i wychowaniu takich dzieci. O. 30/l. 1894, L. 1014, Slg. 14,997.
2. Ojciec może być zniewolony do sądowego złożenia papierów wartościowych swych nieletnich dzieci O. 16/l. 1912, R. I. 30/12, Slg. 5737.

§ 182. Jeżeli ktoś składa śluby zakonne, których złożenie wedle ustawy pociąga za sobą utratę swobodnego zarządu majątkiem, winien sąd ustanowić kuratora dla tego majątku, którym on nie rozporządził między żyjącymi.

§ 183. Jeżeli cudzoziemiec zostawia małoletnie dziecko, przebywające w państwie polskiem, winien sąd ustanowić dla tegoż opiekuna na tak długo, dopóki właściwa władza zagraniczna nie wyda innego zarządzenia.

1. Jedynie tymczasowe ustanowienie dziedzica ma także wtedy nastąpić, gdy zmarły cudzoziemiec swe zwyczajne miejsce zamieszkania posiada w kraju. O. 16/9. 1914, R.I. 549/14, GH. 1914:41.
2. Jeżeli dzieci osiągnęły wymagany wedle zagranicznych ustaw wiek do osiągnięcia pełnoletności, nie ma miejsca ustanowienie opieki. O. 25/V. 1892, L. 6325, Slg. 14 272.
3. Prowizoryczną kuratelę nad mieszkającym w kraju cudzoziemcem można zawiesić tylko wtedy, gdy jej konieczność uzasadnioną jest szczególnymi okolicznościami. O. 28/II. 1889, L. 1449, Slg. 12.609.
4. Jeżeli stojący pod kuratelą krajowiec wywędruje i osiągnie cudzą przynależność państwową, do zniesienia kurateli właściwym jest tylko sąd nowej ojczyzny. O. 12/I. 1886, L. 86, Slg. 10 892.

§ 184. Jeżeli ktoś zostaje oddanym pod kuratelę z powodu choroby umysłowej lub marnotrawstwa, albo też jeżeli władzę ojcowską lub opiekę przedłuża się poza czas ustawowego jej trwania, winien sąd, w tych krajach, gdzie istnieje notarjat, oprócz wygotowania

przepisanego edyktu, zawiadomić o tem w szczególności publicznego notariusza, w którego okręgu wydarzył się przypadek.

§ 185. Wszystkie rozprawy w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych, bez względu na to, czy opierają się na pisemnych podaniach czy ustnych prośbach czy też wreszcie zostały wdrożone z urzędu, należy w zasadzie ustnie przed sądem przeprowadzić.

Pozostawia się ocenie sądu przesłuchać w ważnych i wątpliwych wypadkach, przed zatwierdzeniem wniosków opiekuna lub kuratora także obecnych najbliższych krewnych pieczy poruczonego oraz jego samego, o ile on jest zdolny do oceny swoich stosunków.

1. Przed udzieleniem pełnoletności zamężnej małoletniej, należy zasięgnąć opinii opiekuna. O. 17/VII. 1907, L. 12.087, NZ. 1907 : 33.
2. Koszta dochodzeń na skutek wniosku o przedłużenie opieki, należy i wtedy pokryć z majątku pupila, gdy wnioskowi odmówiono. O. 28/I. 1890, L. 728, Slg. 13.129.

§ 186. Przepisana w §§ 207 i 208 ust. cyw. księga sieroca ma być prowadzoną wedle frm. Nr. IX. a przy jej prowadzeniu należy wskazywać na załączniki, które są podstawą wpisów.

Naczelnik sądu winien dbać o to, by wypełnianie rubryk następowało każdorazowo, natychmiast po zajściu każdego wydarzenia a nie dopiero z końcem roku lub wogóle dopiero dodatkowo

Zatwierdzanie umów małoletnich :

a) w ogólności ;

§ 187. Uchwały, któremi zatwierdza się zawarte w imieniu małoletnich interesy lub umowy, muszą być tak w trybunałach jak i w sądach powiatowych zawsze wygotowane w pisemnych zarysach. Powody, które skłoniły sędziego do zatwierdzenia, należy zawsze dołączyć do zarysu uchwały, choćby nawet nie zachodziła potrzeba wyjawiania ich stronom.

1. Uгода co do odprawy nieślubnego dziecka może być zatwierdzoną tylko po urzędowym zbadaniu stosunków majątkowych i zarobkowych interesowanych. O. 19/II. 1895, L. 2160, Slg. 15 413.
2. Na wdrożenie widocznie beznadziejnego sporu prawnego należy odmówić zatwierdzenia. O 10/I. 1900, L. 520, Slg. 844.
3. Przeciw zatwierdzeniu interesu lub tegoż odmowie nie przysługuje trzecim osobom rekurs O. 8/I. 1907, L. 21,255, Slg. 3660.

§ 188 Umowy, którymi rozporządza się majątkiem i dochodami małoletniego, powinny być ograniczone na czas trwania opieki, o ile to bez oczywistej szkody może nastąpić. W szczególności kapitałów nie należy lokować na czas poza małoletność bez zastrzeżenia wypowiedzenia a kontraktów spółki, najmu i dzierżawy zawierać na czas dłuższy.

Sąd winien jednak przyzwolić na dłużej biegnące wypłaty a nawet dożywotnie alimentacje z majątku pupila i zatwierdzić dotyczące umowy, jeżeli to oczywiście wychodzi na korzyść małoletniego. Dzierżawy większych dóbr i gospodarstw mogą być w zasadzie przedsiębrane tylko drogą publicznego przetargu.

§ 189. Na najmy za zwyczajnem wypowiedzeniem i dzierżawy poszczególnych części składowych dóbr mniejszego znaczenia i na zwyczajem w kraju przyjęte okresy, może sąd udzielić opiekunowi ogólnego zezwolenia, bez przedkładania od wypadku do wypadku umowy najmu.

Zapisy długu i inne pisemne umowy pupilów, których opiekunowie niedoświadczeni są w interesach prawnych, winien, zwłaszcza w sądach powiatowych, sędzia sam w zarysie wygotować i po przesłuchaniu opiekuna i innych interesowanych zatwierdzić. Poza tym wypadkiem winien opiekun przedłożyć zupełny zarys

zapisu długu lub umowy do zatwierdzenia sądowi, który go ma dokładnie zbadać i w razie potrzeby, po przesłuchaniu interesowanych, sprostować. Po skutecznym zatwierdzeniu zarysu, należy dokonać wygotowania umowy lub zapisu długu a oryginał przechować w aktach spadkowych, o ile on nie nadaje się do złożenia w urzędzie depozytowym.

Dokonanie zatwierdzenia należy stwierdzić poświadczeniem urzędowym, umieszczonem na samym oryginalnym dokumencie.

1. Zatwierdzenie umowy nie uprawnia opiekuna także do wystawienia na to dokumentu. O. 10/8. 1880, L. 9392, Slg. 8061.

b) odnośnie do konsensów małżeńskich;

§ 190. Sąd nie powinien małoletniemu udzielić zezwolenia na małżeństwo, zanim nie otrzyma dostatecznego wyjaśnienia o jego majątku i dochodach jak i o osobistych przymiotach i stosunkach przyszłego małżonka, dalej zanim nie zavezwie samego małoletniego i nie przekona się na podstawie jego własnego, w nieobecności opiekuna i przyszłego małżonka złożonego oświadczenia, że ma on wolne, dobrze rozważone postanowienie wejścia w związek małżeński. Jeżeli pupil

jest zbyt oddalony od siedziby sądu, można prosić bliższy sąd. by go na te okoliczności przesłuchał.

Jak długo umowy małżeńskie nie zostały uzgodnione i wszyscy uczestnicy nie zgadzają się na warunki, jakie sąd uznaje za wskazane ustalić na korzyść małoletniego, nie należy udzielić zezwolenia na zawarcie małżeństwa.

1. Sąd winien badać możliwość zapłacenia długów przyszłego małżonka. O. 5/V. 1908, R. VI. 147/8, Slg. 4217.

§ 191. Uchwała, którą zezwolono małoletniemu na zawarcie małżeństwa, musi prócz nazwisk i imion narzeczonych, zawierać także imię opiekuna lub opiekunki i współopiekuna i wyraźnie wspominać o udzielonem lub odmówionem przez nich zezwoleniu.

Jeżeli zezwolenia na zawarcie małżeństwa udzieliła pierwsza instancja wbrew woli opiekuna albo też jeżeli sąd wyższy udzielił zezwolenia na małżeństwo, którego pierwsza instancja odmówiła, winna uchwała zawierać dodatek, że małżeństwo wolno zawrzeć dopiero wtedy, jeżeli wszelką wątpliwość co do prawomocności tej uchwały zostanie usunięta sądownym potwierdzeniem.

Jeżeli małoletni lub tegoż przyszły małżonek jest osobą wojskową, która nie może zawierać małżeństwa

bez zezwolenia swego przełożonego, należy w uchwale umieścić wyraźne zastrzeżenie, że małżeństwo może mieć miejsce dopiero po uzyskaniu zezwolenia władzy wojskowej.

§ 192. Jeżeli co do jakiejś czynności prawnej małoletniego należy sporządzić akt notarialny, winien sąd zaopatrzyć ustawowego zastępcę w wymagane pełnomocnictwo,

c) lokowania kapitałów.

§ 193. Opiekun i sąd odpowiadają za to, by zbędna gotówka nieletniego została możliwie najprędzej korzystnie ulokowana stosownie do przepisów § 270. ust. cyw. Celem wyszukania ku temu sposobności, można zaofiarować pożyczkę przez przybicie ogłoszenia w sądzie, ewentualnie także przez czasopisma.

Co do sposobu lokowania kapitałów należy każdorazowo przesłuchać opiekuna. Jeżeli opiekunowi pozostawiono wykonanie dozwolonego sposobu lokaty, winien mu sąd polecić, by wykazał się w ciągu odpowiedniego czasokresu z wypełnienia sądowego zarządzenia.

1. Sąd opiekuńczy odpowiada za złożenie pieniędzy pupila na niewystarczającej hipotece. O. 11/12. 1891, L. 14.515, Slg. 15.322.

§ 194. Ustawowo dopuszczalnymi sposobami korzystnego lokowania pieniędzy małoletnich są:

1. Kupno dóbr nieruchomości;
2. Pożyczki dla osób prywatnych za ustawczem zabezpieczeniem na dobrach nieruchomości;
3. Kupno polskich państwowych lub z nimi na równi postawionych publicznych zapisać-ów długu;
4. kupno papierów Galicyjskiego Zakładu kredytowego ziemskiego;
5. Wkładki do kas oszczędności, istniejących za zwoleńiem władzy przyczem jednak wkładki dla poszczególnej sieroty nie mogą przekraczać 3000 zł.
6. (Przez złożenie we wspólnych kasach sierocych, urządzonych na podstawie szczególnych postanowień ustawowych).

U w a g a : Co do patrz 6. patrz Rozp. z 22/12. 1924. Nr. 113. poz. 1001, dz. u. p. o zwinięciu wspólnych kas sierocych.

1. Zastawnicze opisanie realności, nie stanowiącej żadnego ciała tabularnego, nie nadaje się do zabezpieczenia. O. 13/6. 1876, L. 6515, Slg. 6180.
2. Zastąpienie papierów posiadających bezpieczeństwo pupilarne policą ubezpieczeniową nie jest dopuszczalne. O. 19/II. 1895, L. 1823, Slg. 15.411.

§ 195. W zapisie długu, dotyczącym kapitału małoletniego musi się zawsze zastrzedz, że wierzycielowi wolno jest domagać się zwrotu całego kapitału wraz z zaległymi odsetkami, jeżeli odsetki albo poszczególne raty kapitału, — o ile ustanowiono ratałną spłatę kapitału, — nie zostały zapłacone najdalej w ciągu sześciu tygodni po dniu zapadłości.

Nie można zatem nabywać dla małoletnich pretensji trzecich osób, jeżeli już zapis długu nie zawiera takiego oświadczenia, względnie jeżeli dłużnik nie złożył go w dodatkowym dokumencie.

1. Umówiona przy pertraktacji stopa procentowa niewypowiadalnej aż do pełnoletności części spadku, nie może być zmniejszona mimo ogólnego spadku stopy procentowej. O. 27/V. 1885, L. 6240, Slg. 10.584.

§ 196. Wartość dóbr nieruchomości, które mają służyć jako zabezpieczenie pożyczek, należy w zasadzie oznaczyć drogą sądowego ocenienia, chyba, że można ją powziąć z rejestrów podatku gruntowego lub z katastru. Do takiego ocenienia należy zawsze przybrać opiekuna małoletniego. Jeżeli za podstawę ma być wzięte sądowe ocenienie, przedsięwzięte bez przybrania opiekuna, należy go każdorazowo poprzednio przesłuchać na tegoż stosowność. Przy budynkach, sporządzo-

nych tylko z drzewa, gliny lub innego nieogniotrwałego materiału, uwzględniać wolno tylko wartość ziemi.

§ 197. W miejscowościach, gdzie podatki uiszcza się wedle dochodu z czynszu, można obliczyć wartość budynków wedle zeznania czynszowego, uwierzytelnionego przez komisję dla badania czynszu domowego. Jednakże za podstawę przeciętnego obliczenia musi się przytem wziąć najmniej sześćioletni dochód z czynszu, dołączyć świadectwo zaprzysiężonych znawców o dobrym stanie budowli i uwzględnić tak wszelkie ciężary jak i miejscowe oraz inne stosunki, które w poszczególnych wypadkach wpływają na wartość domu.

Wreszcie musi się dom ubezpieczyć przeciw szkodzie z pożaru w publicznie dozwolonym towarzystwie ubezpieczeń od ognia a płatnika zobowiązać, by dbał o dalsze trwanie tego ubezpieczenia pod rygorem płatności kapitału.

§ 198. Wogóle winien sąd odmówić zezwolenia na kontrakt pożyczki bez względu na wykazane w sposób ustawowy bezpieczeństwo, jeżeli po starannemu zbadaniu wszystkich okoliczności powźmie poważne wątpliwości albo ze względu na osobę dłużnika lub jego prawa własności do zaofiarowanej hipoteki albo ze względu na jakość lub wartość tej ostatniej.

§ 199. Jeżeli jednak w przypadkach spuścizny idzie o przejęcie ustawowo niepodzielnego dobra przez jednego z współdziedziców wzamian za odprawę, daną innym, można przejmującemu skredytować części spadkowe małoletnich dziedziców i bez wykazania ustawowego bezpieczeństwa, jeżeli tylko ustanowi w tym celu hipotekę na odziedziczonem dobru z prawem pierwszeństwa przed wszystkimi innymi własnymi długami przejmującego.

§ 200. Nie należy lokować pieniędzy osób pod pieczę zostających na dobrach fideikomisowych.

§ 201. Jeżeli kapitały sieroce lokuje się korzystnie przez zakupno państwowych zapisów długu, musi się uwzględnić także nadwyżkę (agio) wynikającą z ich wartości kursowej.

Papierów państwowych, stanowiących własność małoletnich, które podlegają losowaniu i skutkiem tego można się z nich spodziewać wygranej, nie wolno nigdy pozbywać, chyba, że tego wymaga konieczność lub oczywista korzyść pupila.

§ 202. Jeżeli wśród majątku małoletniego znajdują się prywatne zapisy długu, które nie przynoszą należytej korzyści lub nie są odpowiednio zabezpie-

czony, należy stosownie do postanowień § 236. ust. cyw. postarać się o ich odpowiednie zabezpieczenie i oprocentowanie, względnie w razie potrzeby, o ich ściągnięcie.

Przypadły pozatem małoletniemu majątek, który został korzystnie ulokowany w inny, niż w § 194 oznaczony sposób, jak: akcje Banku Polskiego lub innych krajowych spółek, mogą na wniosek opiekuna tak długo być zatrzymane, dopóki nie nadarzy się odpowiedniejsza sposobność ich korzystnego ulokowania a sąd na to się zgodzi. Przy ocenieniu takich wypadków należy szczególnie na to baczyć, czy tego rodzaju papiery cieszą się ogólnie dobrym kredytem i korzystnym kursem i czy szkody, wyniknąć mogące z natychmiastowego ich pozbycia, nie byłyby większe, niż niebezpieczeństwo ich tymczasowego zatrzymania.

1. Znajdujące się w spadku zagraniczne obligacje nie mogą być zatrzymane. O. 26/I. 1857. L. 616, Slg. 5609.
2. Jeżeli ostatnią wolą zarządzono zatrzymanie dotychczasowej lokaty, nie odpowiadającej § 194, można ją zachować bez zmiany, jeżeli nie istnieją co do tego wątpliwości. O. 22/IV. 1896, L. 4772, Slg. 15.774.

Rachunki opiekunów.

§ 203. W trybunałach mają opiekunowie w zasadzie pozasądownie załatwić zestawienie rachunkowe z majątku ich pieczy poruczonych, o ile od tego nie zostali zwolnieni wedle ogólnych postanowień ustawy cywilnej i rachunek wraz z wymaganymi załącznikami sądowi na piśmie przedłożyć.

Sądy powiatowe mają w przypadkach, gdzie rachunek składa się tylko z niewielu pozycji przychodowych i rozchodowych, przyjęc takowy do protokołu według przedłożonych zapisków i załączników na audjencji, do której należy wezwać opiekuna i ewentualnie najbliższych krewnych małoletniego a następnie załatwić go w odpowiedni sposób.

§. Nie współopiekun lecz opiekunka ma składać rachunek. O. 11/II. 1913, R. II. 71/13, Slg. 6298.

§ 204. W rachunkach z majątku osób pod pieczę zostających należy przedewszystkiem umieścić majątek, jaki istniał na początku roku rachunkowego, tak jak on wynika albo z inwentarza i innych aktów sądowych albo z poprzedniego rachunku; następnie należy dokładnie wykazać zmiany majątku zakładowego, dochody i wydatki za czas, za który składa się rachunek oraz obliczyć pozostającą z końcem roku rachunkowego

czystą kwotę majątku; wreszcie należy podać, z czego on się składa, jak jest przechowany, zabezpieczony i ulokowany.

Czy poszczególne pozycje wydatków lub dochodów wymagają udowodnienia, należy ocenić wedle ich kwoty lub, przy dobrach nieruchomości, wedle ich szczególnej właściwości.

§ 205. Jeżeli jest więcej pupilów, należy tylko o tyle osobnym rachunkiem wykazywać majątek każdego z nich, o ile nie uczestniczyli w równej części w dochodach lub wydatkach.

§ 206. Jeżeli małoletni posiada handel lub fabrykę, można zarząd wedle oceny sądu zlecić samemu opiekunowi, o ile w tym względzie w ostatniej woli niczego w sposób prawnie wiążący nie rozporządzono albo też jeżeli on nie posiada wymaganego do tego uzdolnienia lub zarządu przyjąć nie może, jakiemuś specjalnemu zawodowemu kierownikowi handlu lub fabryki. W tym ostatnim wypadku wolno opiekunowi każdorazowo żądać od kierownika wyjaśnienia o stanie interesów i wglądać w księgi i korespondencje.

Roczne zamknięcie rachunkowe, które się ma przedłożyć władzy opiekuńczej, musi podpisać opiekun lub gdy on sam nie prowadzi zarządu, kierownik

a w obu wypadkach pozatem jeszcze zaprzysiężony, przez sąd ustanowiony rzeczoznawca a sąd winien je po troskliwym zbadaniu i porównaniu z księgami handlowymi, potwierdzić jako zupełnie zgodne

To zamknięcie rachunkowe (bilans) winno być tak sporządzone, by zeń jasno wynikało, jak wysokim jest majątek handlu lub fabryki w realnościach, towarach, ruchomościach, pewnych lub niepewnych pretensjach i w gotówce, ile one są dłużnymi wszystkim wierzycielom i w czem polega czysty zysk lub strata ubiegłego roku. Z każdej z tych rubryk należy jednak podać tylko sumę główną.

Przepisy niniejszego paragrafu należy stosować do spółek, handlowych i fabrycznych, w których małoletni uczestniczą, o tyle, o ile na to pozwalają przy odziedziczonych udziałach spółkowych wiążące dziecięcych kontrakty spółki.

§ 207. Rachunki opiekunów należy każdego roku mykać z ostatnim dniem miesiąca, w którym rozpoczęła się opieka albo który sąd ustanowił jako dzień zamknięcia. Winny one być przedłożone sądowi najdalej w ciągu czasokresu, zakreślonego w § 239. ust. cyw. bez względu na nieukończoną ewentualnie pertraktację przypadłego pupilom majątku spadkowego.

§ 208. Każdy rachunek z opieki musi być dokładnie sprawdzony. Przy tem należy w szczególności zbadać :

1. czy przyjęto w całości w przychód majątek zakładowy tak jak on wynika z inwentarza i innych aktów sądowych albo z bezpośrednio poprzedzającego rachunku ;

2. o ile rachunek w poszczególnych pozycjach zgodny jest z załącznikami ;

3. czy dochód i rozchód należycie są wykazane, o ile tego dopuszcza ich właściwość ;

4. czy wracające od czasu do czasu płatności następują po sobie nieprzerwanie i czy w dochodzie i rozchodzie zgodnie ze sobą się wiążą ;

5. czy nie brak sądowego zatwierdzenia przy czynnościach i płatnościach, które tego wedle ustawy cywilnej wymagają i czy w tym wypadku można udzielić dodatkowo sądowego zezwolenia ;

6. czy cały majątek zakładowy jest należycie przechowany i zabezpieczony, zbędna gotówka korzystnie ulokowaną i o ile wreszcie

7. sam zarząd był celowy i kórzystny.

1. Adwokat jako opiekun może adwokackiego wynagrodzenia żądać tylko za te świadczenia, które wymagają fachowych wiadomości prawniczych. O, 14/III. 1801, L. 3309, Slg. 1332.

§ 209. Trybunały, które posiadają własnych urzędników rachunkowych, mają się nimi posługiwać przy badaniu rachunków. Inne władze opiekuńcze winne tę czynność, o ile możliwe, same przedsięwziąć; można jednak do badania rachunków obszernych lub takich, których ocena wymaga specjalnych wiadomości, zamianować jednego lub dwu znawców. W pierwszym rzędzie należy użyć do badania rachunków, mieszkających w siedzibie sądu blizkich krewnych małoletniego, o ile się do tego nadają. Winni oni tę rewizję uskutecznić bezpłatnie. Innym znawcom rachunkowości można przyznać z majątku pupila odpowiednie ich trudom wynagrodzenie.

§ 210. Znawcy rachunkowości winni sądowi przedłożyć swe orzeczenie a poszczególne pozycje, przy których uważają za wskazane poczynić uwagi, oznaczyć liczbami, wedle porządku, przyjętego w samym rachunku.

Bez względu na to orzeczenie musi się jednak sąd, drogą własnego badania rachunków przekonać, czy majątek pod pieczę zostającego był celowo zarządzany, czy przychód i rozchód wedle słusznych zasad został wykazany, czy uzasadnione są uwagi znawców rachunkowości i czy należałoby dodać jakie inne doniesłe uwagi.

§ 211. Przy badaniu rachunku winien sąd należycie uwzględnić wychowanie i osobiste właściwości pozostającego pod pieczęcią, stan i rodzaj majątku i inne stosunki. Dlatego winien on w zasadzie pominąć drobne niedomagania, których wyjaśnienie połączone byłoby z niestosunkowymi kosztami lub stratą czasu i nie żądać kosztownych dowodów na nieznaczne pozycje.

§ 212. Jeżeli w rachunku nie znaleziono żadnych błędów lub tylko takie, które można sprostować przy następnym rachunku albo tylko omyłki rachunkowe, które nie wymagają dalszego badania, należy przedłożony rachunek natychmiast ostatecznie dekretem zatwierdzić.

Jeżeli jednak rachunek miałby być całkiem przerobiony lub też należałoby przedtem udzielić bliższego wyjaśnienia co do jednej lub więcej pozycji, należy polecić składającemu rachunek, by w ciągu oznaczonego czasokresu przedłożył zmieniony rachunek lub swoje wyjaśnienia. Po wypełnieniu tego polecenia może sąd albo natychmiast, albo, jeżeli uzna za wskazane powtórne dochodzenia, po powtórnym przesłuchaniu znawców rachunkowości i ewentualnem zażądaniu dalszego wyjaśnienia ze strony składającego rachunek, wreszcie w rzeczy samej rozstrzygnąć.

§ 213. Jeżeli opiekun nie dotrzymał określonego mu do złożenia żądanych wyjaśnień czasokresu, należy go albo skłonić do wypełnienia polecenia stosownymi środkami przymusowymi albo stosownie do okoliczności zagrozić, że w razie omieszkania przedłużonego czasokresu, przystąpi się bez wyczekiwania na jego wyjaśnienia do ostatecznego załatwienia rachunku i w następstwie to zagrożenie w czyn wprowadzić.

W każdym razie należy dbać o to, by rachunek za każdy rok zarządu został ostatecznie załatwiony przed upływem następnego roku zarządu.

§ 214. W dekrecie, którym ostatecznie załatwiono rachunek, złożony z majątku pupila, musi być wyrażeniem, z czyjego majątku, kto i za jaki czas złożył rachunek, o ile on został przez sąd uznany za zgodny, ile wyniesi suma główna czystego majątku, dalej reszta kasowa, znajdująca się w ręku zastępcy lub wreszcie jego prefensje do pupila a w końcu, ile wyniosły dochody pupila w ubiegłym roku.

Na każdym zatwierdzonym rachunku należy nadmienić dzień i liczbę dekretu zatwierdzającego.

§ 215. Po nastaniu pełnoletności i załatwieniu rachunku końcowego należy byłemu pupilowi na jego żądanie wydać wszystkie przez jego opiekuna złożone

rachunki wraz z załącznikami. Jeżeli rachunek składa się z większej ilości arkuszy, należy go przeciągnąć nitką i umocnić ją na ostatniej karcie pieczęcią sądową. Z wydanych rachunków i ich załączników należy sporządzić dokładny spis i przechować go w registraturze po umieszczeniu własnoręcznego potwierdzenia odbiorcy.

Rachunki, które obejmują majątek większej ilości pupilów, mogą być wydane tylko gdy ustała opieka odnośnie do wszystkich, za wspólnie przez nich wystawionym kwitem.

Pupile, którzy wyszli z opieki, mogą zwolnić opiekuna od sądowego złożenia rachunku końcowego.

§ 216. Po skończonej opiece i załatwieniu rachunku końcowego, nie można więcej badać i rozstrzygać sporów w kwestjach opieki, o ile wedle § 18. wogóle ma miejsce dalsza rozprawa, z urzędu, lecz tylko w drodze postępowania procesowego.

1. Uznany za pełnoletniego pupil, może wnieść skargę przeciw byłemu opiekunowi o wynikające na jego rzecz z ostatniego rachunku saldo nawet bez poprzedniego złożenia rachunku końcowego O. 30/IX. 1897, L. 10.264, Slg. 16 120.

Wydanie majątku

§ 217. Skoro tylko małoletni osiągnął własny zarząd majątkiem, ma sąd mu wydać jego majątek, o ile nie ma prawnej przeszkody; jeżeli zaś tenże znajduje się w rękach opiekuna, temuż polecić, by skutecznie wydał i z tego wykazał się w odpowiednim czasokresie. Za podstawę ma przytem służyć sporządzony spis majątku i załatwione rachunki.

Jeżeliby jednakże osiągnący własny zarząd majątkiem, nie domagał się w ciągu trzech miesięcy wydania umieszczonego w kasie sieroczej majątku, winien go sąd wezwać do odbioru w ciągu określonego czasokresu z tem zastrzeżeniem, że w razie przeciwnym jego majątek będzie przeniesiony z kasy sieroczej do kasy depozytowej. To wezwanie należy mu doręczyć do rąk własnych a gdy on mu nie czyni zadość, oddać majątek do urzędu depozytowego, skutkiem czego gaśnie obowiązek sądu dbać o lokatę gotówki lub podnoszenie odsetek od już ulokowanych kapitałów. Jeżeli był pupil jest niewiadomego pobytu, lub też nie można mu doręczyć wezwania, można wprowadzić wezwać go do odbioru edyktem, jeżeli jednak temu poleceniu nie uczyni zadość, nie można poczynić żadnych zmian w przechowaniu i zarządzie jego majątku.

1. Małoletniemu, który wyemigrował, należy wydać majątek, jeżeli wedle ustaw nowej ojczyzny uzyskał pełnoletność. O. 22/II 1881, L. 1395, Slg. 8299.
2. Zażalenie władzy politycznej przeciw wydaniu majątku osoby, która się nieprawnie wydalila, należy załatwić merytorycznem rozstrzygnięciem. O. 1/XII. 1896, L. 13 946, Slg. 15.914.
3. Sąd opiekuńczy może z urzędu zniewolić ojca do wydania znajdującego się w jego zarządzie majątku uzyskującemu pełnoletność. O. 13/IV. 1870, L. 14.624, Slg. 3777.

§ 218. Przy wydaniu majątku osobom wojskowym od sierzanta niżej, bez względu na to, czy pełnią rzeczywistą służbę czy też są urlopowani, ma sąd przestrzegać tej zasady, że tym osobom bez zezwolenia władzy wojskowej nie można wydawać żadnego kapitału.

Jeżeliby przeto takie osoby wojskowe, mimo uzyskanej pełnoletności, nie otrzymały zezwolenia na odbiór swego majątku, winien sąd, jak długo ta przeszkoda istnieje, postępować z tym majątkiem tak jak z majątkiem małoletniego.

§ 219. Przepisów niniejszego działu należy przestrzegać także przy czynnościach kuratelarnych. Jednakże w odniesieniu do tych nieobecnych, których powrotu

należy wkrótce oczekiwać, winien sąd brać wzgląd na to, by oni po powrocie nie doznali bez potrzeby przeszkody w swobodzie rozporządzania swym majątkiem. skutkiem uskutecznionej w międzyczasie jego lokaty.

1. Nie wolno dla zaginionego małżonka ustanawiać kuratora dla zaczepienia ślubności pochodzenia dziecięcia, urodzonego z jego małżonki. O. 10/IX. 1913, Rv. III. 406/13, JB. 1914: 6.

Dział czwarty.

O pieczy nad fideikomisami.

Ustanowienie fideikomisu.

§ 220. (Podania o zgodę panującego na ustanowienie fideikomisów należy wnosić do Ministerstwa Spraw wewnętrznych. Jeżeli idzie tylko o uzyskanie tymczasowego postanowienia, czy Jego cesarska mość byłaby skłonna po przedłożeniu zupełnego zarysu rozporządzenia, wedle którego proszący zamyśla ustanowić fideikomis, przychylić się do podania, mimoto należy podać przedmiot i w przybliżeniu wartość fideikomisu

i ustalić, czy nie istnieją uzasadnione wątpliwości przeciw ustanowieniu fideikomisu ze względu na osobiste i rodzinne stosunki starającego się, o ile one są znane).

U w a g a : Wedle ustawy z 13/6. 1868. Nr. 61. dzpp. zezwolenie na ustanowienie fideikomisu może nastąpić tylko drogą ustawy.

1. Intabulacja ustanowienia fideikomisu jest bezskuteczna przed ustawowem ustanowieniem fideikomisu. O. 8/10. 1863, L 6849, Slg. 1809.

§ 221. By uzyskać ostateczne zezwolenie na ustanowienie fideikomisu, musi się przedłożyć oryginał albo zupełny zarys dokumentu, którym się takowy ustanawia oraz spis majątku, przeznaczonego na fideikomis, który ma służyć za podstawę przy sporządzaniu inwentarza fideikomisu. (§ 223).

§ 222 Poprzednie (cesarskie) zezwolenie nabiera mocy tylko o tyle, o ile oryginalny dokument dotyczący fideikomisu — jeżeli już nie został dołączony do prośby — zostanie rzeczywiście sporządzony przez założyciela fideikomisu lub jego dziedzica a jego zarządzenie może być wykonane bez szkody dla nabytych praw trzeciego,

Inwentarz fideikomisu.

§ 223. Jeżeli fideikomis został ustanowiony przez założyciela za jego życia, należy inwentarz fideikomisu (§ 221) sporządzić sądownie natychmiast po zawiadomieniu sądu o (cesarskiem) zezwoleniu, — pozatem zaś po śmierci założyciela.

Jeżeli po śmierci założyciela fideikomisu, okaże się ubytek majątku, przeznaczanego na fideikomis lub też jego uszczuplenie z powodu przypadających odeń należności, z powodu uzupełnienia zachowku dziedzica koniecznego lub z innych przyczyn. winien sąd kazać sporządzić nowy inwentarz czystego dziedzictwa fideikomisowego.

§ 224. Po śmierci każdego posiadacza fideikomisu należy sporządzić nowy inwentarz, w nim najpierw opisać majątek fideikomisowy wedle stanu, w którym go pozostawił, następnie wykazać zwrot, jaki fideikomis ma uiścić do majątku alodjalnego lub roszczenie, jakiego ma się od niego domagać z powodu pomnożenia albo uszczuplenia majątku zakładowego, podanego w inwentarzu głównym i naprowadzić to jako pretensję względnie dług fideikomisu.

Wykaz ten musi się i wtedy sporządzić, gdy cały majątek alodjalny i fideikomisowy przypada temu są-

memu dziedzicowi. Jeżeli w głównym inwentarzu nie oznaczono dokładnie, co należy uważać za przynależność nieruchomości dobra, winien o tem rozstrzygnąć sąd wedle przepisów ust. cyw. (§§ 294–297) po przesłuchaniu na tę okoliczność rzeczoznawców i interesowanych.

1. Wygrana obligacji premiowych fideikomisu należy do majątku zakładowego. O. 2/10. 1888, L. 11.639. Slg. 12.374.

§ 225. Jeżeli porządek dziedziczenia w wolnodziedzicznym majątku i w fideikomisie różnych dotyczy osób, należy między nimi rozliczyć, wiele bezpośredni następca w fideikomisie ma żądać od dziedziców alodjalnych lub też im zapłacić z powodu stojących lub pobranych pożytków, z powodu zapadłych lub weszłych odsetek i rent, z powodu zaległych długów fideikomisyjnych lub też z innych powodów.

Zapłacenie należytości i kosztów sądowych.

§ 226. Przy pertraktacji spadku założyciela fideikomisu, należytości przypadające od fideikomisu i koszta sądowe obciążają fideikomis. Dla ich opędzenia można fideikomis obciążyć. Przy następnych pertraktacjach

dziedzic fideikomisy musi te płatności uiścić z pożytków. W podobny sposób winien pokryć posiadacz fideikomisu bez umniejszenia majątku zakładowego wszystkie inne ze spraw fideikomisowych przypadające kurata sądowe i kuratelarne.

Należitości przenośne mogą być hipotecznie zabezpieczone także na substancji majątku zakładowego. O. 24/III. 1891, L 3532, Listopad III. 169.

2. Analogiczne stosowanie § 226. na fideikomisowe podstawienia jest dopuszczalne. O. 22/II. 1910, R. l. 106/10, Slg. 4957.

Kurator fideikomisu.

§ 227. Dla każdego fideikomisu musi się ustanowić kuratora. Sąd winien przytem odpowiednio uwzględnić propozycję oczekiwaczy fideikomisu a odnośnie do osobistych właściwości kuratora przestrzegać przepisów ustawy cywilnej o opiekunach.

Kuratorem można mianować także jednego z oczekiwaczy. Nie należy dopuszczać do tego urzędu wierzycieli i dłużników fideikomisu.

§ 228. Obowiązkiem kuratora jest zastępywać prawa potomstwa powołanego do następstwa w dziedziczeniu fideikomisu i dbać o to, by majątek zakładowy

fideikomisu był utrzymany a stan jego się nie pogorszył. Winien on sądowi nietylko składać żądane orzeczenia w sprawach fideikomisu, lecz donosić mu o wszystkich przedsięwzięciach posiadacza fideikomisu, sprzecznych z jego obowiązkami a dla dziedziców fideikomisowych niekorzystnych. (§§ 253 i 254).

1. Kurator może bez ingerencji posiadacza fideikomisu, w zastępstwie potomstwa wnieść skargę o naruszenie posiadania. O. 24/II. 1880. L. 2208, Slg. 7874.

§ 229. W ważniejszych sprawach, dotyczących fideikomisu — o ile przesłuchanie wszystkich dziedziców fideikomisowych nie jest wyraźnie przepisane (§§ 634 i 644 ust. cyw.) — zasięga się prócz kuratora fideikomisu także rady kilku najbliższych oczekiwaczy fideikomisu a w szczególności tych, którzy nie są tak oddaleni od siedziby sądu, by ich przesłuchanie mogło spowodować wielką stratę czasu. W szczególności winien kurator wspólnie z najbliższymi oczekiwaczami brać udział we wszystkich procesach, które dotyczą majątku zakładowego fideikomisu.

Zabezpieczenie majątku fideikomisu.

§ 230. Zabezpieczenie majątku fideikomisowego następuje odnośnie do dóbr nieruchomości, należących do fideikomisu przez wpis fideikomisowego rozporządzenia do ksiąg publicznych. W krajach, gdzie nie zaprowadzono ksiąg publicznych, należy przestrzegać istniejących tamże przepisów. Kosztowności i ruchomości, za wyjątkiem kapitałów, mogą pozostać w przechowaniu posiadacza fideikomisu, który jednak winien potwierdzić ich odbiór albo w inwentarzu fideikomisu albo w osobnym dokumencie. Publiczne i prywatne zapisy długu oraz wszystkie inne dokumenty, dotyczące pretensji fideikomisu, muszą być wzięte w sądowe przechowanie.

§ 231. Przy lokowaniu, wypowiedaniu i zwrocie kapitałów fideikomisowych, należy przestrzegać przepisów ustawy cywilnej i trzeciego działu niniejszej ustawy o majątku małoletniego. Sąd winien w sprawie lokaty kapitału fideikomisowego przesłuchać zawsze kuratora a w ważniejszych wypadkach także najbliższych oczekiwaczy. (§ 229). W razie niewątpliwie wykazanego ustawowego bezpieczeństwa, może jednak sąd zatwierdzić wniosek posiadacza fideikomisu bez względu na odmówienie zgody przez kuratora lub oczekiwaczy.

§ 232 Sumy pieniężne, ulokowane na rzecz fideikomisu u osób prywatnych, muszą być w zapisie długu i w publicznych księgach wyraźnie oznaczone jako kapitały fideikomisowe, papiery państwowe, opiewające na okaziciela, muszą być przez publiczne kasy zawinkulowane a opiewające na oznaczone imię, przepisane na fideikomis.

Obciążenie.

§ 233. Tylko posiadacz fideikomisu a nie jego wierzyciele może prosić o zezwolenie na obciążenie fideikomisu. Jeżeli jednak takowe zostało przez sąd posiadaczowi fideikomisu udzielonem a fideikomis wyraźnie obciążonym przez wystawiony w należytej formie zapis długu, wolno wierzycielom samym uzyskać zaintabulowanie pretensji.

1. Mimo zawartego w dokumencie ustanawiającym fideikomis zakazu obciążania, można fideikomis obciążyć w $\frac{1}{3}$ części. O. 24/V. 1870, L. 5954, Slg. 3797.
2. Obciążenie do wysokości $\frac{1}{3}$ części nie jest warunkowem prawem posiadacza fideikomisu i zezwolenia sądu należy na to udzielić tylko z dostatecznych przyczyn. O. 10/7. 1895, L. 8324, Slg. 15.530

§ 234. Jeżeli posiadacz fideikomisu zmarł, nie zrobiwszy użytku z udzielonego mu sądowego zezwolenia na obciążenie fideikomisu a w ślad zaleca bez wystawienia w należytej formie zapisu dłużnika utrzymać pożyczkę wraz z obciążeniem fideikomisu względnie bez podjęcia w urzędzie depozytowym kapitałów fideikomisowych, należy uważać zezwolenie na obciążenie za wygasłe a przyznane zmarłemu posiadaczowi fideikomisu prawo nie przechodzi ani na dziedzica allodialnego ani na następcę w fideikomisie.

§ 235. Do podania o sądowe zezwolenie na obciążenie fideikomisu musi się dołączyć dokładne wedle zasad §§ 636 i 637 ust. cyw. sporządzone obliczenie trzeciej części fideikomisu.

§ 236. Jeżeli fideikomis składa się z większej ilości dóbr lub kapitałów, należy trzecią część fideikomisu obliczyć oddzielnie z każdego dobra lub kapitału.

§ 237. Wartość fideikomisu musi być przy obliczaniu trzeciej części wykazaną przez szczególnie w tym celu przedsięwzięte ocenienie sądowe. Pozostawia się jednak ocenie sędziego po przesłuchaniu kuratora fideikomisu i najbliższych oczekiwaczy, przyjąć za podstawę dalszego obciążenia fideikomisu ocenienie spo-

rządzone zgodnie z przepisami przy sposobności intabulacji dawniejszych długów fideikomisowych.

§ 238. Do sądowego ocenienia, które ma być wzięte za podstawę obliczenia trzeciej części fideikomisu, winien posiadacz fideikomisu, następnie kurator i najbliżsi oczekiwacze zaproponować znawców a sąd winien ich zamianować wedle przepisów istniejących dla spraw spornych. Wolno jest posiadaczowi fideikomisu, kuratorowi i oczekiwaczom jawić się przy ocenieniu i zwracać uwagę na wszystko, co może służyć do słusznej oceny wartości fideikomisu. W tym celu winien ich sąd zawiadomić o terminie, w którym przesięgnięte będzie ocenienie.

Jeżeli dobra nieruchome podlegają rzeczowej własności innej władzy, należy podanie o ocenienie wnieść do instancji fideikomisowej, ta zaś winna je przesłać instancji rzeczowej i udzielić jej wiadomości o nazwisku i miejscu zamieszkania kuratora i najbliższych oczekiwaczy.

§ 239. Na przedłożone przez posiadacza fideikomisu obliczenie trzeciej części fideikomisu i długów, może sąd wedle uznania przesłuchać kuratora i najbliższych oczekiwaczy.

§ 240. Obliczenie długów musi jasno wykazywać ile wynoszą razem długi, ciężące na fideikomisie, pochodzące od obecnego posiadacza, jego poprzedników lub założyciela fideikomisu łącznie z ewentualnie przez tego ostatniego ustanowionymi fundacjami, ciężącymi na fideikomisie lub innymi zapisami i o ile trzecia część wartości fideikomisu pozostaje nieobciążona po potrąceniu tej sumy. Dożywotnie pensje i inne bieżące wypłaty, zarządzane na czas nieoznaczony lub na stałe, należy skapitalizować po pięć od sta.

Każdy dług umieszcza się w tej wysokości, w jakiej mógłby być spłacony w czasie wniesienia prośby o obciążenie. Jeżeli więc zapłatę należy uiścić w państwowych zapisach długu lub w jakiej innej walucie, niż ta, w której dokonano ocenienia dobra, należy dług obliczyć wedle ostatniego kursu giełdowego.

§ 241. Uchwała, którą dozwala się na obciążenie fideikomisu musi podać tak kwotę długu jak i rocznych spłat w oznaczonych sumach a jeżeli jest więcej dóbr fideikomisowych, ustalić kwotę, którą wolno zabezpieczyć na każdym z nich.

Uchwałę należy doręczyć kuratorowi i najbliższym oczekiwaczom także i wtedy, gdy ich co do prośby posiadacza fideikomisu nie przesłuchano.

§ 242. Prawne stosunki posiadacza fideikomisu wobec jego wierzycieli ocenia się nie wedle przepisów o stopniowem umarzaniu długów fideikomisowych lecz wedle treści zapisów długu wystawionych przez niego samego lub jego poprzedników i wedle ogólnych zasad prawnych. Wolno mu świadczyć zapłatę przy pomocy nowej pożyczki, o ile wobec fideikomisu nie jest jeszcze obowiązany do umorzenia długu.

§ 243. Długów zabezpieczonych na przeciąg życia posiadacza na owocach dobra fideikomisowego nie należy uwzględniać przy obliczaniu trzeciej części fideikomisu.

Jeżeli jednak te długi mogłyby stać na przeszkodzie oprocentowaniu i przepisanej stopniowej spłacie długu fideikomisowego, wówczas obciążenie fideikomisu może mieć tylko o tyle miejsce, o ile daje się zabezpieczenie dla przepisanych spłat długu fideikomisowego i uiszczania odsetek.

Przy podniesieniu trzeciej części fideikomisu pieniężnego należy również zabezpieczyć roczne spłaty prawem zastawu na procentach od pozostałych $\frac{2}{3}$ części.

§ 244. Posiadacz fideikomisu nie może więcej korzystać z dozwolonego obciążenia fideikomisu, jeżeli po czasie, w którym o to prosił, zabezpieczono na fi-

deikomisie lub jego owocach nowy dług. W tym wypadku należy ponownie prosić o zezwolenie sądowe na ustanowienie hipoteki na fideikomisie.

§ 224. Zezwolenie na obciążenie fideikomisu nie może być nigdy samo dla siebie wpisane w księgi publiczne tylko w odniesieniu do pewnej oznaczonej pretensji i równocześnie z zapisem długu.

§ 246. Podanie o intabulację długu fideikomisowego należy zawsze wносить do instancji fideikomisowej, która prześle je tabuli krajowej lub urzędowi ksiąg gruntowych jeżeli sama nie prowadzi księgi publicznej co do tego dobra.

Oczyszczenie z długów.

§ 247. Instancja fideikomisowa i kurator mają dbać o to, by dług fideikomisowy spłacony został w oznaczonych terminach.

§ 248. Posiadacz fideikomisu obciążonego lub pod względem kapitału uszczuplonego winien sądowi przedkładać z końcem każdego roku dokładny wykaz uiszczonych w ciągu tego roku zapadłych spłat. Należy w nim najpierw podać cały dług fideikomisowy wedle inwentarza fideikomisowego i wyciągów z ksiąg publicznych lub

wyciągów depozytowych; następnie należy obliczyć sumę wszystkich na ubiegły rok przypadających spłat stosownie do zarządzeń sądowych, wydanych w tym względzie przy obciążeniu fideikomisu lub podnoszeniu kapitałów. Jeżeli posiadacz fideikomisu przy poszczególnych pozycjach więcej uiścił, niż był wobec fideikomisu obowiązany w ubiegłym roku zapłacić, może sobie nadwyżkę policzyć na swą korzyść przy innych pozycjach lub w latach następnych. Zawsze jednak należy obliczyć spłaty wedle pierwotnej kwoty wszystkich pretensji zabezpieczonych na fideikomisie a jeszcze niespłaconych a nie wedle sumy, która pozostaje jeszcze do spłacenia w czasie przedłożenia wykazu.

§ 249. Uiszczone spłaty winien posiadacz fideikomisu wykazać poświadczeniami depozytowemi lub pokwitowaniami a jeżeli umorzył pretensje, zapisane w księgach publicznych, wykazać ich skreślenie. Wykaz ten musi być podpisany przez posiadacza fideikomisu i kuratora a jeżeli ten ostatni uważa go za niesłuszny, winien dołączyć w tym względzie swe wyraźne oświadczenie.

§ 250. Kwoty na utrzymanie i inne od czasu do czasu powtarzające się spłaty, ograniczone na czas życia pewnych osób, nie należą do tych ciężarów, z któ-

rych fideikomis musi być zwolniony przez stopniowe umarzanie. Posiadacz fideikomisu nie jest też obowiązany do stopniowego zwalniania fideikomisu od takich bieżących wypłat, które założyciel fideikomisu na stałe zarządził. Natomiast należy umarzać stopniową spłatą inne długi, pochodzące od założyciela fideikomisu a na fideikomisie ciężące, na równi z tymi, dla których posiadacz fideikomisu obciążył takowy za sądownym zezwoleniem.

§ 251. Sąd ma z urzędu czuwać nad przedkładaniem przepisanego rocznego wykazu oczyszczenia fideikomisu z długów (§ 248). Przedłożony wykaz winien sąd dokładnie zbadać, porównać z załącznikami i aktami fideikomisowymi a w razie potrzeby zarządzić jego sprostowanie lub uzupełnienie.

Jeżeli powstaje spór o wysokość długu posiadacza fideikomisu z powodu zaległości w oczyszczeniu, którego nie można polubownie załatwić, należy go skierować na drogę prawa. Sąd ma jednak zarządzić zabezpieczenie spornej kwoty i z urzędu spowodować jego uskutecznienie, w razie potrzeby drogą środków przymusowych. (§ 254).

§ 252. Na przedłużenie terminów do spłacenia długów fideikomisowych i ponowne podjęcie już uiszczono-

nych spłat (§ 639 ust. cyw.) należy zezwolić tylko z ważnych powodów i po przesłuchaniu kuratora i najbliższych oczekiwaczy (§ 229). Jednak i w wypadku odmówienia przez nich zgody, wolno sądowi zwolnić posiadacza fideikomisu z szczególnie ważnych powodów od spłaty na pewien oznaczony czas w całości lub w części i to albo bezwarunkowo albo za podwyższeniem spłat w następnych latach. — względnie też zezwolić mu na ponowne podjęcie już uiszczonych spłat w zamian za osobne ich umarzenie.

§ 253. Jeżeli dojdzie do wiadomości kuratora, że odsetki od długów fideikomisowych lub też ciężące na fideikomisie podatki, przez czas dłuższy nie są płacone, winien on o tem donieść sądowi. Władza fideikomisowa winna w tym wypadku jakoteż wtedy, gdy w inny sposób poweźmie wiadomość o dłuższych zaległościach w odsetkach lub podatkach, przynaglić z urzędu posiadacza fideikomisu do zapłacenia zaległości.

§ 254. Przeciw posiadaczom fideikomisów, którzy nie czynią zadość powtórnym sądowym zarządzeniom uiszczenia długów fideikomisowych, zaległości w odsetkach lub podatkach, należy z urzędu wprowadzić sekwestrację i o ile możliwości sekwestrem zamianować

najbliższego oczekiwacza, który sam nie pochodzi od posiadacza fideikomisu, — lub też kuratora.

Również można odebrać zarząd i przenieść go na zawsze lub na pewien odpowiedni czas na sekwestra, posiadaczowi fideikomisu, który istotę dobra fideikomisowego naraża na istotną szkodę lub niebezpieczeństwa przez nadmierne wyzyskiwanie lasów lub w inny sposób przez zły zarząd, skoro to zostanie wykazane orzeczeniem znawców lub innymi w ustawie procesowej uzasadnionymi dowodami.

1. Nałożona wedle § 254. sekwestracja fideikomisu nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu egzekucji na poszczególnych dochodach fideikomisu. O. 30/10. 1907, L. 13.157, Slg. 3951.

Protokoły fideikomisowe.

§ 255. Z każdego fideikomisu winien referent prowadzić odrębny protokół. Należy w nim umieścić zarządzenia założyciela odnośnie do porządku dziedziczenia w fideikomisie, pierwotne jego części składowe i zasze w nim zmiany, nazwiska posiadaczy fideikomisu, kuratorów, najbliższych oczekiwaczy, długi fideikomisowe, terminy ich spłaty, rzeczywiście uskutecznione spłaty oraz wszystkie zarządzenia sądu odnośnie do fideikomisu.

Pozatem winna być prowadzona w sądzie równobrzmiąca z tym protokołem księga główna wszystkich fideikomisów. Każdy referent ma dbać o dokładne wpisanie przydzielonych mu czynności fideikomisowych do księgi głównej,

Naczelny nadzór nad władzami fideikomisowemi.

§ 256. Sądy wyższe i Sąd najwyższy winny ściśle czuwać nad tem, by władze fideikomisowe wypełniały swe obowiązki a w razie dostrzeżonego zaniedbania lub przekroczenia istniejących przepisów wydać stosowne do okoliczności zarządzenia.

Dział piąty.

O przysposobieniu, uprawnieniu i uwolnieniu z pod władzy ojcowskiej.

Przysposobienie.

§ 257. Przysposobienie dziecięcia może nastąpić tylko na mocy pisemnej lub sądowej umowy między

przysposobicielem lub przysposobicielką a przysposobieńcem lub jego prawnym zastępcą.

Jeżeli przysposobieniec jest małoletni, wymaganiem jest zezwolenie ślubnego ojca a w braku tegoż zezwolenie matki, opiekuna i trybunału, właściwego wedle postanowień normy jurysdykcyjnej.

Pełnoletni przysposobieniec musi sam zezwolić na przysposobienie a jeżeli żyje jego ślubny ojciec, wykazać się także jego zezwoleniem.

1. Utworzenie nazwiska osoby przysposobionej i zszeregowanie nazwiska przysposobiciela i nazwiska familijnego przysposobieńca, tworzy istotną część składową umowy o przysposobienie O. 10/10.1905, Nr. 166, Slg. 3178.

§ 258. Gdy do przysposobienia wymaganiem jest sądowe zezwolenie, należy wnieść podanie do sądu opiekuńczego, który winien przedsięwziąć konieczne dochodzenia o stosunkach rodzinnych, wieku przysposobiciela lub przysposobicielki i przysposobieńca a jeżeli sam nie jest właściwym trybunałem pierwszej instancji, przedłożyć je temu ostatniemu do rozstrzygnięcia wraz z dokumentem, sporządzonym przez uczestników w sprawie przysposobienia lub spisany w tym względzie protokołem, przy dołączeniu swego zdania.

§ 259. W innych wypadkach winny strony przedkładać podania bezpośrednio właściwemu Trybunałowi pierwszej instancji do zatwierdzenia.

§ 260. Przeciw odmowie zatwierdzenia przez trybunał pierwszej instancji ma miejsce zażalenie do sądu wyższego.

§ 261. Jeżeli przysługujące przysposobicielom szlachectwo i ich herb ma przejść na przysposobieńca, może trybunał temu bezzwłocznie odmówić, jeśli uzna, że przysposobienie samo przez się nie nadaje się do zatwierdzenia. Jeżeli natomiast zatwierdzi przysposobienie, winien zawiadomić o prośbie o przeniesienie szlachectwa i herbu, za pośrednictwem sądu wyższego, województwo i wraz z jego opinią przedłożyć ją ministrowi sprawiedliwości, który po porozumieniu się z ministrem spraw wewnętrznych ma wyjednać (monarszą) decyzję.

§ 262. Zatwierdzenie przysposobienia wciąga trybunał do protokołu sądowego, przechowuje sporządzony w tym względzie przez uczestników dokument i zawiadamia przysposobiciela lub przysposobicielkę i przysposobieńca lub jego zastępcę o zatwierdzeniu przysposobienia i to albo bezpośrednio, albo też, jeżeli oni wystąpili za pośrednictwem innego sądu, przez tenże sąd.

Uprawnienie przez przywilej (monarszy).

§ 263. Rodzice nieślubnego dziecka mogą prosić o jego uprawnienie w drodze przywileju (monarchy) tylko za zgodą dziecka lub, gdy ono jest małoletniem, za zgodą sądu opiekuńczego, który przed udzieleniem zezwolenia winien przesłuchać opiekuna.

§ 264. Podanie to należy stosownie do różnorodności wypadków, podobnie jak przy przysposobieniu przedłożyć trybunałowi pierwszej instancji albo w sposób przepisany w § 258 albo w § 259; ten za pośrednictwem sądu wyższego, który ma dołączyć swą opinię, przedłoży je Ministrowi sprawiedliwości, który przedstawi swe sprawozdanie (panującemu), o ile przyzwolenie nie zdaje się ulegać żadnej wątpliwości.

U w a g a : Art. XVI. Ust. wpraw. do normy jurysdykcyjnej. Ojcowstwo nieślubnego dziecka celem uprawnienia go przez następne małżeństwo (§ 161 ust. cyw.) należy po śmierci rzekomego ojca ustalić wedle postanowień ces. pat. z 8. sierpnia 1854, Nr. 208 dzpp.

§ 265. Postanowienia (monarsze) podaje stronom do wiadomości sąd i ma ono moc prawną od dnia, w którym zapadło; zarazem winien sąd spowodować uwidocznienie takowego w księdze urodzin.

Zwolnienie z pod władzy ojcowskiej.

§ 266. O zwolnienie dziecięcia z pod władzy ojcowskiej, winien ojciec, w wypadkach, gdzie ono wedle § 174 ust. cyw. wymaga sądowego zatwierdzenia, złożyć oświadczenie w sądzie, którego właściwości podlega. Jeżeli sąd uzna, że zwolnienie z pod władzy ojcowskiej jest dla małoletniego korzystnym i nie jest połączone z żadnym niebezpieczeństwem nadużycia, winien udzielić sądowego zatwierdzenia i wygotować na to dla małoletniego dokument. Od chwili doręczenia tego dokumentu osiąga dziecko pod względem swej osoby i swego majątku prawa pełnoletniego.

1. Mimo sprzeciwu ojca może sąd udzielić emancypacji. O. 14/VII. 1869, L. 7673, Slg. 3469.
-

Dział szósty.

O dobrowolnem ocenieniu i przetargu

§ 267. Każdemu wolno jest swą własność dać t. k. sądownie ocenić jak i publicznie sprzedać.

- §. Współwłaściciel rzeczy wspólnej może tylko swój udział dać sądownie ocenić. O. 23/XI. 1864, L. 8835, Slg. 2023.

Bliższe postanowienia o właściwości sądu:

a) do ocenienia;

§ 263. O ocenienie dóbr nieruchomości można prosić tylko właściwą wedle postanowień normy jurysdykcyjnej instancję rzeczową, o ocenienie zaś rzeczy ruchomych, sąd powiatowy, w którego okręgu się znajdują.

b) przetargu.

§ 269. O dobrowolny przetarg dobra nieruchomego należy prosić przy wykazaniu swobodnego prawa własności sprzedawcy, instancję realną, o sprzedaż pretensji, niezabezpieczonej żadnym prawem zastawu, sąd powiatowy, w którego okręgu znajduje się wierzyciel. O przetarg pretensji, zabezpieczonych na dobrach nieruchomości można prosić tak instancję realną jak i sąd powiatowy, w którego okręgu mieszka wierzyciel.

Inne ruchome rzeczy może sąd sprzedać w drodze przetargu tylko wtedy, gdy należą do nieprzyznanego jeszcze spadku, do fideikomisu lub do majątku małoletniego albo pod pieczęą pozostającego. Poza tymi wypadkami należy prosić o dobrowolny przetarg tych rzeczy władze polityczne wedle istniejących w tej mierze szczególnych przepisów

1. Na dobrowolną sprzedaż dobra nieruchomego należy zezwolić tylko tabularnemu właścicielowi. O. 6/XII. 1892, L 14 224, Slg. 14.509.

Przedsiębranie przez notariuszów i naczelników gmin.

§ 270. W tych krajach (koronnych), w których istnieje ordynacja notarialna, można wedle jej przepisów polecić notariuszowi przeprowadzenie ocenienia i przetargu tak ruchomych jak i nieruchomych rzeczy.

Do ocenienia i przetargu ruchomych rzeczy można użyć także naczelników gmin.

Ocenienie i przetarg dóbr państwowych.

§ 271. Dobra, które należą do państwa, mogą oceniać i sprzedawać władze administracyjne.

Sposób przeprowadzenia :

§ 272. Co do sposobu przeprowadzania dobrowolnego ocenienia i przetargu, należy przestrzegać postanowień procedury cywilnej i ordynacji egzekucyjnej, o ile w tej ustawie nie ustanowiono wyjątku.

1. Ponowne badanie oszacowania, skutecznego przez zaprzysiężonych znawców, przez innych znaw-

ców jest w postępowaniu niespornem niedopuszczalnym. O. 28/II. 1900, L. 2728, Slg. 915.

w szczególności ocenienia;

§ 273. Rzeczoznawców, potrzebnych do przeprowadzenia dobrowolnego ocenienia winien sąd zamianować z urzędu bez względu na wnioski stron.

§ 274. Ocenienia, przedsięwzięte przez właściciela, nie mogą mieć skutku wobec trzeciego, którego przedtem o tem nie zawiadomiono.

przetargu.

§ 275. Na dobrowolny przetarg należy na żądanie właściciela zezwolić nawet bez poprzedniego ocenienia, właściciel jednak musi zawsze dokładnie oznaczyć cenę wywołania.

§ 276. Na dobrowolne przetargi należy wyznaczyć tylko jeden termin i nie przyjmować oferty niżej ceny wywołania, chyba, że uczestnicy inaczej postanowili.

W uchwale, którą się zarządza przetarg, należy zawsze także zaznaczyć, co się ma stać z uzyskaną ceną kupna.

Szczególne ostrożności przy przetargu dóbr nieruchomych.

§ 277. Przy przetargu dóbr nieruchomości winien sąd szczególnie baczyć na to, by warunki sprzedaży były dokładnie i jasno wyrażone i by nie proponowano żadnych niedozwolonych lub nieważnych umów.

W edykcie musi być podane nazwisko sprzedawcy, przedmiot przetargu i cena wywołania oraz wyraźnie zaznaczone, że przetarg następuje na skutek dobrowolnej prośby właściciela, wobec czego prawo zastawu zabezpieczonych na dobrach wierzycieli pozostaje im zastrzeżone bez względu na cenę sprzedaży. Przepisane w sprawach spornych zawiadomienie i ostrzeżenie wierzycieli hipotecznych nie ma miejsca przy dobrowolnych przetargach.

1. Nietylko prawo zastawu, ale wszystkie prawa rzeczowe mają pozostać nienaruszonymi. O. 17/IV. 1901, L. 4930, Slg. 1377.
2. Prawo pierwokupu może być wykonane także przeciw dobrowolnemu sądowemu przetargowi. O. 6/IX. 1906, L. 14.634, Slg. 3512.

§ 278. Wolno właścicielowi zastrzedz sobie na pewien oznaczony czas zatwierdzenie sprzedaży, co jednak musi być wyrażone w edykcie. Jeżeli zastrze-

żenia nie uczyniono, przybija się nieruchomości najwięcej ofiarującemu, względnie, jeżeli się jawił tylko jeden chęć kupna mający, temuż, jednak nigdy poniżej ceny wywołania, — a kupno uważa się za nieodwołalnie uskutecznione.

Sąd ma dla kupującego i sprzedającego wygotować na dokonaną sprzedaż wymagany dokument urzędowy.

1. Także jeżeli realność została nabytą przez przetarg ze spadku, należy nabywcy natychmiast wydać potrzebne do intabulacji poświadczenie urzędowe. O. 16/IV. 1901, Slg. 1371.

Zarządzenie co do uzyskanej ceny sprzedaży.

§ 279. Osiągniętą przy przetargu cenę winien komisarz licytacyjny — o ile sąd inaczej nie postanowił (§ 276) — natychmiast a najpóźniej w ciągu trzech dni po ukończeniu przetargu, złożyć w sądzie.

Koszta ocenienia i przetargu.

§ 280. Urosłe przez ocenienie lub przetarg koszta, w szczególności należitości znawców i ewentualne djety i koszta podróży delegata sądowego, winien tenże spisać i stosownie do przepisu §§ 112 i 113 przedłożyć sądowi do oznaczenia.

1. Koszta sądowego przetargu celem rozdzielenia współwłaścicieli, należy stosunkowo rozdzielić. O. 17/II. 1904, L. 2093, Slg. 2617.
-

Dział siódmy.

O świadectwach sądowych w ogólności, o uwierzytelnianiu odpisów i dokumentów.

Świadectwa sądowe w ogólności.

§ 281. Na żądanie należy stronom wygotować co do znanych sądowi z aktów okoliczności świadectwa urzędowe, o ile one mogą zrobić z nich użytek w swych sprawach.

1. Wierzycielowi spadkowemu należy wygotować świadectwo urzędowe co do treści dekretu dziedzictwa. O. 31/III. 1875, L. 3194, Slg. 5676.
2. Wierzycielowi małoletniego nie należy wystawiać duplikatu dekretu mianowania opiekuna. O. 15/XII. 1885, L. 14.138, Slg. 10.829.

§ 282. Minister sprawiedliwości ma wygotowywać świadectwa o obowiązujących w państwie polskiem

ustawach dla tych, którzy ich potrzebują dla dochodzenia lub obrony swych praw zagranicą. W świadectwach tego rodzaju należy dokładnie oznaczyć obowiązującą obecnie ustawę i przytoczyć jej istotną treść jej własnymi słowy, unikać natomiast wszelkiego wyjaśniania i stosowania ustawy do pewnego oznaczonego wypadku prawnego.

Uwierzytelnianie odpisów.

§ 233. Potwierdzenie zgodności sądownie lub pozasądownie sporządzonych odpisów dokumentów z okazanym oryginałem, może nastąpić przez przeznaczonego do tego urzędnika, bez szczegółowego zezwolenia sądu.

§ 234. Odpis, który ma być potwierdzony jako zgodny, należy jak najtroskliwiej porównać z oryginałem. Oba muszą się zgadzać ze sobą jak najdokładniej nawet w pisowni, interpunkcji, skröceniach i rodzaju znaków pisarskich. Jeżeli w oryginale znajdują się miejsca zmienione, skreślone, wpisane lub na brzegu dodane, należy to nadmienić w odpisie lub w dodanem do niego świadectwie urzędowem. W temże należy także zaznaczyć, jeżeli dokumenty są podarte lub pod względem swego zewnętrznego wyglądu widocznie podejrzane. Świadectwo urzędowe musi zawierać wzmian-

kę, czy dokument z którego odpis sporządzono jest pierwowpisem czy też sam tylko wierzytelnym odpisem i w jakie zaopatrzony jest stemple, dalej należy podać miejsce, gdzie znajduje się okazany oryginał lub też nazwisko strony, która go okazała oraz dzień potwierdzenia; musi być podpisane przez urzędnika i zaopatrzone w pieczęć urzędową.

Legalizacja.

§ 285. O potwierdzenie prawdziwości pisma lub podpisu na oryginalnym dokumencie musi się zawsze prosić ustnie lub pisemnie w sądzie. Sąd winien proszącego osobiście przesłuchać protokolarnie, czy uznaje pismo lub podpis dokumentu za swój. Jeżeli osoba wystawcy dokumentu nie jest znaną urzędnikom sądowym, musi sąd przez przybranie dwu zupełnie wiarygodnych świadków nabrać przekonania, że ona jest właśnie tą, za którą się podaje. Poświadczenie należy umieścić na samym do uwierzytelnienia przedłożonym dokumencie w formie, przepisanej dla innych urzędowych dokumentów. Jeżeli sędzia nie zna języka, w którym wystawiono dokument, należy do uwierzytelnienia przybrać tłumacza, który ma sądowi podać istotną treść pisma.

§ 286. Do dokumentów sądów pierwszej instancji, z których ma być zrobiony użytek zagranicą, należy na żądanie stron dołączyć wymagane uwierzytelnienie wyższych władz.

Uwierzytelnianie przekładów.

§ 287. Zgodność przekładu z oryginałem winien potwierdzić sądownie zaprzysiężony tłumacz.

§ 288. Szczególne przepisy postanowią, w jaki sposób i w których miejscach należy ustanowić stałych tłumaczy.

Dla poszczególnych wypadków, w których przekładu nie może dokonać żaden stale ustanowiony tłumacz, winien sąd pierwszej instancji zamianować i zaprzysiężić tłumacza.

§ 289. Na końcu przekładu winien tłumacz potwierdzić zupełną jego zgodność z oryginałem, zwołaniem się na swą przysięgę, zaznaczyć rok i dzień dokonanego przekładu i to świadectwo umocnić swym podpisem i swą pieczęcią. Jeżeli z dokumentu ma się zrobić użytek poza miejscem, gdzie tłumacz ma swe zamieszkanie, winien sąd, przy którym on pełni swe obowiązki, jego podpis uwierzytelnić z tym dodatkiem, że jest on jako tłumacz zaprzysiężony.

§ 290. Stale zaprzysiężeni tłumacze winni za zapłatą sporządzać przekłady, których strony żądają nawet bez szczególnego zlecenia sądu. W razie braku zgody między tłumaczem a stroną, winien sąd oznaczyć należyłość tłumacza

§ 291. Sądy są uprawnione żądać od stale za przysiężonych tłumaczy w razie potrzeby także bezpłatnie przekładów, których potrzebują dla swych urzędowych czynności.

§ 292. Przekłady sądownie zaprzysiężonych tłumaczy winien tak ten sąd, który ich ustanowił jakoteż i inne sądy oraz władze uznawać za zgodne. Wolno jednak stronie, która przekład uznaje za niezgodny, udowodnić swe twierdzenie dwoma lub więcej rzeczoznawcami wedle przepisów procedury cywilnej

Układanie dokumentów w interesach prawnych.

§ 293. Szczególne przepisy postanawiają, o ile w miejscowościach gdzie nie ma publicznych notariuszów, mają sądy układać dokumenty w interesach prawnych.

Ustawy dodatkowe.

U S T A W A

z 21/X. 1919. o wieku pełnoletności w b. za-
borze austriackim Nr. 87. poz 472.

Art. 1. Pełnoletność osiąga się z ukończeniem dwudziestego pierwszego roku życia. Małoletni może być uznany za pełnoletniego po ukończeniu osiemnastego roku życia.

Art. 3. W § 266 patentu z 9. sierpnia 1854, *Dzien. Pr. p.* Nr. 208, będą skreślone słowa: „wtedy, gdy do tego w myśl § 174. p. uc. potrzebne jest przyzwolenie sądu”.

U S T A W A

z 30. kwietnia 1920 Nr. 38 poz. 220.

w przedmiocie papierów, mających bezpieczeństwo
pupilarne.

Art. 1. Prawo bezpieczeństwa pupilarnego nie przysługuje nadal papierom obcych państw i instytucji, mających swą siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Papiery te od wejścia w życie niniejszej ustawy nie mogą być przyjmowane jako papiery z bezpieczeństwem pupilarnem.

Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 22. września 1920. Nr. 92 poz. 610.

Art. 1 Akt zejścia (metryka śmierci) wojskowego, zabitego przez nieprzyjaciela lub zmarłego wskutek ran albo choroby zaraźliwej, nabytej na polu walki tudzież akt zejścia każdego lekarza, duchownego, sanitariusza lub sanitariuszki szpitali wojskowych i oddziałów sanitarnych, zabitych lub zmarłych w takichże okolicznościach, jak również każdej osoby, zmarłej na choroby nabyte wskutek pielęgnowania chorych lub rannych wojskowych, wreszcie akt zejścia każdej osoby cywilnej zabitej przez nieprzyjaciela bądź w charakterze zakładnika, bądź też przy wykonywaniu przez nią obowiązków społecznych, administracyjnych i sądowych lub z powodu ich wykonywania — zawierać będzie na skutek zaświadczenia władzy wojskowej wzmiankę: „zginął za Polskę“.

Art. 2 Rozporządzenie niniejsze będzie miało zastosowanie do wojskowych i cywilnych, zabitych i zmarłych w okolicznościach, przewidzianych w art. 1, poczynając od 1. listopada 1918 r. oraz do uczestników b. formacji wojskowych polskich, którzy zginęli w powyższych okolicznościach podczas wojny światowej chociażby przed tym dniem.

Urzędnik stanu cywilnego (prowadzący księgi metrykalne) po złożeniu zaświadczenia władzy wojskowej, dokona odpowiedniej wzmianki w księgach stanu cywilnego (metrykalnych) na brzegu aktu zejścia.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22/XII 1924 r. Nr. 113 poz. 101. o zwinie- ciu wspólnych kas sierocych.

§ 1. Uchyla się możność lokowania pieniędzy małoletnich we wspólnych kasach sierocych, istniejących w okręgach sądów apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz sądu okręgowego w Cieszynie. Istniejące w powyższych okręgach wspólne kasy sieroce zwią się z dniem 31. grudnia 1924 r. i upoważnia się Ministrów: Sprawiedliwości i Skarbu do przeprowadzenia ich likwidacji i wydawania w tym celu potrzebnych zarządzeń

§ 2. Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc obowiązującą punkt 6 § 194 austriackiego cesarskiego patentu z dnia 9. sierpnia 1854 r. (Dz. p. p. Nr. 208) oraz wszelkie przepisy, dotyczące wspólnych kas sierocych. Do czasu jednak ukończenia likwidacji tych kas, czynności tych kas będą prowadzone według dotychczasowych przepisów.

Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 24. czerwca 1922 r. Nr. 51 poz. 476 o znawcach, powołanych do oceniania przedmiotów majątkowych celem opodatkowania spadków i darowizn.

I. Ustanowienie znawców:

§ 1. W przypadkach przewidzianych w zdaniu trzecim art. 6 ustawy z dnia 31. marca 1922 roku

(Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 263) władza skarbowa ustala wartość sprzedaną na podstawie opinii stałych znawców, ustanowionych i zaprzysiężonych przez sąd.

§ 2. Na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej sąd ustanawia i zaprzysięga znawców według zasad, podanych w §§ 3 do 8 niniejszego rozporządzenia.

W b. dzielnicach austriackiej i pruskiej władze skarbowe korzystają z pomocy znawców, stale ustanowionych dla celów postępowania sądowego. Jeśli tacy znawcy dla pewnego zakresu wiadomości ustanowieni nie są, lub gdy liczba ich nie jest wystarczająca, to sąd ustanowi ich na żądanie władzy skarbowej i od bierze od nich przysięgę, stosując się przytem do §§ 3 do 8 niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Znanawców ustanawiają sądy pokoju względnie sądy powiatowe, jednakże na obszarze b. dzielnicy austriackiej, dla zakresu wiadomości, wymienionych w ustępie drugim § 1 rozp. min. z dn. 25. lipca 1897 r., (austr. Dz. U. P. Nr, 175), ustanawiają znawców sądy apelacyjne.

Sąd ustanawia znawców na żądanie tej władzy skarbowej pierwszej instancji, której jest poruczone wymierzanie podatku spadkowego, gdzie podatek ten wymierza w pierwszej instancji wyłącznie izba skarbowa, ona wystosowuje do sądu powyższe żądanie. Władza skarbowa wystosuje swe żądanie w formie odezwy.

§ 4. Znanawcami mogą być tylko osoby własnowolne, zasługujące na pełne zaufanie i posiadające potrzebne wiadomości zawodowe, oraz znajomość stosunków miejscowych.

§ 5. Władza skarbowa (§ 3) ma do żądania swego załączyć wykaz osób, które uważa za odpowiednie do pełnienia funkcji znawcy, podając co do każdej z nich : a) wiek, b) zawód, c) adres oraz d) zakres wiadomości, co do którego ma udzielać opinii.

Celem sporządzenia tego wykazu ma władza skarbowa, o ile nie posiadała dostatecznych wiadomości o osobach, nadających się do powyższej funkcji (§ 4), zasięgnąć opinii odpowiednich organizacji zawodowych (instytucji kredytowych, ubezpieczeniowych, zrzeszeń rolniczych i t. p.) lub urzędów gminnych (miejskich i wiejskich).

Przed ostatecznym sporządzeniem wykazu ma władza skarbowa upewnić się, czy osoby przez nią wybrane, skłonne są podjąć się obowiązków znawcy.

§ 6. Sąd, o ile nie ma zarzutów przeciw proponowanym osobom, ustanawia je znawcami i wzywa je celem odebrania od nich przysięgi. O ile jednak znawcę ustanowił sąd apelacyjny (§ 3) przysięgę odbiera sąd powiatowy, w którego okręgu znawca mieszka.

§ 7. Przed odebraniem przysięgi sędzieja winien wyjaśnić znawcy cel i znaczenie czynności, do których go powołano, oraz świętość aktu przysięgi.

Przysięga winna być odebrana według przepisów postępowania sądowego, obowiązujących w miejscu, w którym następuje zaprzysiężenie, przyczem rota przysięgi ma zawierać oświadczenie, że przysięgający będzie pełnił obowiązki znawcy sumiennie według najlepszego swego rozumienia i znajomości rzeczy.

Z aktu odebrania przysięgi będzie sporządzony protokół.

§ 8. Sąd zawiadomi o osobach znawców, przez siebie zamianowanych i zaprzysiężonych, tę władzę skarbową, na której wniosek nastąpiło ich ustanowienie.

Jeśli sąd niektórych osób wymienionych w wazkazie, sporządzonych przez władzę skarbową, nie ustanowił znawcom to ma o tem zawiadomić władzę skarbową, przytaczając powody.

Każdy sąd powiatowy na obszarze b. dzielnicy austriackiej i pruskiej ma w ciągu dwóch tygodni po ogłoszeniu niniejszego rozporządzenia przesłać władzy skarbowej (§ 3) spis znawców, stale ustanowionych i zaprzysiężonych dla celów postępowania sądowego, w zakresie szacowania przedmiotów majątkowych.

§ 9. Sąd winien na wniosek władzy skarbowej (§ 3) lub z urzędu skreślić ze spisu znawców, ustanowionych na żądanie władzy skarbowej, osoby, co do których stwierdzono, że nie odpowiadają warunkom wymienionym w § 4, lub które na skutek choroby albo podeszłego wieku nie mogą spełniać czynności znawcy.

II. Wynagradzanie znawców.

§ 10. Znacwa, który na skutek wezwania ze strony władzy skarbowej wydał opinię o wartości przedmiotu majątkowego celem opodatkowania spadku lub darowizny, może żądać zwrotu wydatków oraz wynagrodzenia za pracę według zasad, podanych w §§ 11 i 12.

§ 11. Znacwa może żądać zwrotu kosztów przejazdu, jeśli — ze względu na znaczną odległość lub trudności komunikacji pieszej — użycie środka przewozowego było niezbędne lub stosowne.

Należność tę oblicza się zasadniczo według kosztów użycia środka przewozowego najtańszego. Władza skarbową może jednak przyznać zwrot wydatków, poniesionych w kwocie wyższej, o ile okazało się niezbędnem lub stosownem użycie środka przewozowego droższego.

§ 12. Znacwa może żądać wynagrodzenia za pracę. Należność tę ustala się według długości czasu użytego na pracę, potrzebną do wydania opinii, oraz według stopnia poniesionego trudu, ewentualnie też z uwzględnieniem wydatków, które znacwa ponieść musiał poza kosztami przejazdu (§ 11).

§ 13. Jeśli znacwa, wezwany przez władzę skarbową stawił się w miejscu, przez nią wyznaczonem, ale czynności, do której go wezwano, nie wykonał na skutek oznajmienia urzędnika, kierującego ustaleniem wartości, że udział znacwy nie jest potrzebny, lub na skutek innych przyczyn, od znacwy niezależnych, to może żądać zwrotu wydatków, które ponieść musiał (§ 11 i 12).

§ 14. Żądanie wypłacenia należności, przewidzianych w §§ 11 i 12, winien znacwa zgłosić zaraz po wydaniu opinii — należności zaś, określonej w § 13, zaraz po stwierdzeniu, że wydanie opinii nie nastąpi.

Jeśliby zgłoszenie w terminach powyższych nie było możliwe, winno nastąpić najpóźniej w ciągu tygodnia.

Okólnik Ministerstwa Sprawiedliwości

Nr. 139. z r. 1919.

Do Panów Prezesów Sądów Okręgowych (wszystkich) w przedmiocie nadsyłania przez notariuszy odpisów testamentów i aktów darowizn do Ministerstwa Opieki społecznej i Ochrony pracy.

Na skutek odezwy Ministerstwa Opieki Społecznej i Ochrony Pracy z dnia 22. stycznia r. b. Nr. 365/IV. proszę Panów Prezesów sądów okręgowych o wydanie polecenia wszystkim notariuszom, urzędującym w różnych okręgach, aby wobec art. 910. Kod. Cyw. odpisy testamentów i aktów darowizn, tyżące się zapisów i darowizn na cele dobroczynne, nadsyłali bezzwłocznie do powołanego Ministerstwa.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia 12. października 1920 w sprawie współdziałania sądów przy wymiarze należitości w 3 Dzielnicy austriackiej. (Nr. 10. Dz. Urz. Min. Spr.).

W porozumieniu z Ministrem Skarbu zarządzam:

§ 1. Formularz 6 postępowania w sprawach niespornych otrzymuje brzmienie podane w załączonym wzorze 1.

§ 2. Formularz ten służy przede wszystkim do zawiadamiania Urzędu Podatkowego o wypadkach śmierci (§ 82 patentu o postępow. w spr. nie-sp.). W razie użycia formularza w powyższym celu należy przekreślić ustępy 2—6.

§ 3. Jeżeli w chwili sporządzenia aktu zejścia jest wiadomo, że zachodzą okoliczności wymienione w formularzu w ustępie 2 lub w 4, to zawiadomienie o wypadku śmierci nie jest potrzebne.

§ 4. Jeżeli sąd, zawiadomiwszy o wypadku śmierci (§ 2), stwierdził następnie zupełny brak majątku, to ma zawiadomić o tem Urząd Podatkowy za pomocą formularza 6. przekreśliwszy w nim ustępy 1 oraz 3—6

Sąd ma zawiadomić Urząd podatkowy za pomocą formularza 6 również o bezdziedziczności spadku, (wtedy należy przekreślić ustępy 1, 2 oraz 4 - 6), jak również o stwierdzeniu stanu rzeczy, przewidzianego w art. 29. rozporządzenia ministerjalnego z dnia 17. września 1920 r. Dz. U Nr. 95, poz 628 (przekreśliwszy ustępy w danym wypadku niestosowne, a zatrzymując ustęp 5 względnie 6).

§ 5. Do doręczenia akt należytościowych (§ 344 L. 5, i § 358, część trzecia instrukcji sądowej) Urzędowi Podatkowemu służą dwie księgi doręczeń: „księga doręczenia zawiadomień w sprawach spadkowych“ oraz „księga doręczeń dla akt należytościowych“. Ostatnia przeznaczona jest do doręczania wszelkich akt należytościowych z wyjątkiem zawiadomień wymienionych w § 2 i 4, należy więc za pomocą niej doręczać w szczególności wykazy spadku lub akta spadkowe (§ 37 i 40 rozp. minist. z 29/12. 1915. Dz. p. p. Nr. 397), jak również odpisy orzeczeń sądowych instancji pierwszej i wyższych, przewidziane w części pierwszej § 6 ces. rozp. z 15/9. 1915 r. Dz. p. p. Nr. 279.

§ 6. Obie księgi doręczeń należy prowadzić na formularzach według załączonego wzoru 2.

Pierwsze trzy kolumny księgi wypełnia sąd, inne — Urząd Podatkowy przy odbiorze aktu.

§ 7. Każdą księgę doręczeń należy w ciągu 15 dni po upływie każdego półrocza przesłać Izbie Skarbowej.

Po zwróceniu księgi przez władzę skarbową należy ją przechowywać w registraturze a po upływie pięciu lat zeszkartować.

§ 8. Sądy, które wydają w drugiej lub trzeciej instancji orzeczenia podlegające należności procentowej w myśl poz. 6 E. lub poz. 30 lit. h. (w związku z rozporządzeniem 30 lit. d) taryfy, załączonej do ces. rozp. z dnia 15/9. 1915 r. D. p. p. Nr. 279, winne przy powielaniu orzeczenia sporządzić również egzemplarz przeznaczony dla wymiaru należności (§ 6. powołanego ces. rozp.) i przesłać go sądowi pierwszej instancji.

§ 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z tym dniem przestaje obowiązywać rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 12/I. 1916 r. Dz. Rozp. Nr. 2. Ustęp 6 tego rozporządzenia stosuje się jednak do pertraktacji spadkowych po osobach zmarłych przed 1/I. 1916.

Okólnik Ministerstwa Sprawiedliwości
Nr. 943/I. U. 24
w sprawie traktowania spadków amerykańskich.

Zdarza się, że sądy powiatowe otrzymując od konsulatów polskich w Ameryce sumy spadkowe z wyraźnym wezwaniem, aby je wpłaciły w oznaczonych częściach wymienionym w piśmie konsulatu spadkobiercom, do tych wezwań się nie stosują, lecz przeprowadzają ponownie postępowanie spadkowe i nadesłane sumy rozdzielają samodzielnie w inny sposób, niekiedy nawet między inne osoby aniżeli były wskazane w piśmie konsula.

Postępowanie takie nie da się uzasadnić.

W szczególności nie uzasadnia go przepis § 21. patentu niespornego. Przepis ten z natury rzeczy może się odnosić tylko do takich spadków zagranicznych, które władze zagraniczne odstąpiły sądowi polskiemu do przeprowadzenia pertraktacji spadkowej lub przynajmniej co do których nie wydały merytorycznych zarządzeń. Natomiast nie może mieć zastosowania do majątku, którego władza zagraniczna władzom polskim do urzędowania odstąpić nie chce i co do którego sama przeprowadza postępowanie spadkowe na podstawie swoich ustaw a nawet — jak to czynią władze amerykańskie — rozdziela spadek pomiędzy spadkobierców; w tym ostatnim wypadku bowiem nie ma już spadku jako takiego (masy spadkowej), lecz istnieją jeszcze tylko pewne sumy względnie wartości przyznane pra-

wnem orzeczeniem władzy pewnym oznaczonym osobom. A jeżeli sądy amerykańskie sumy przypadające polskim spadkobiercom z takich spadków wydają konsulatom polskim w Ameryce, to czynią to z wyraźnym zastrzeżeniem, że konsul zastosuje się do orzeczenia sądu amerykańskiego i że przyjmuje odpowiedzialność za doręczenie wymienionym spadkobiercom przeznaczonych im udziałów i za dostarczenie sądom amerykańskim legalizowanych pokwitowań tych spadkobierców.

Konsulaty przyjmując te sumy od władz amerykańskich, odbierają je zatem w imieniu oznaczonych osób i dla tych osób, a jeżeli zwracają się do sądów polskich z prośbą o wydanie tym osobom przyznanych im udziałów oraz zażądania od tych osób podpisania nadesłanych kwitów i sądowego legalizowania podpisów, to sądy winny pisma takie traktować jako prośby o pomoc prawną i ściśle je wykonywać, albo w razie zachodzących przeszkód zwracać niewykonane. Żadną jednak miarą nie wolno im efektów nadsyłanych przy takich pismach zatrzymać w celu przeprowadzenia innego postępowania, aniżeli to, o które były proszone. O ile zatem w takim wypadku zmarły nie pozostawił w Państwie Polskiem innego majątku, nie ma podstawy ani do sporządzania inwentarza, ani do przeprowadzenia postępowania spadkowego.

Ścisłe stosowanie się do pism konsulatów jest konieczne, aby uniknąć konfliktów z władzami amerykańskimi, które mogłyby niekorzystnie wpłynąć na ukształtowanie się stosunków prawnych z Ameryką zwłaszcza, że w braku umowy regulującej sprawę

spadkowe, stosunki prawne między Polską i Ameryką opierają się jedynie na wzajemności i lojalności.

W wypadkach wątpliwych należy się zwracać do Ministerstwa Sprawiedliwości o wyjaśnienie.

Okólnik Ministerstwa Sprawiedliwości
Nr. 1133/I. U/26 w sprawie uregulowania postępowania w celu wydobycia z Ameryki spadków, premij asekuracyjnych i sum odszkodowawczych, przypadających obywatelom polskim (w wyciągu).

A Z a s a d y o g ó l n e.

Konsulaty polskie w Ameryce będą przysyłały rekwizycje w sprawach spadkowych, ubezpieczeniowych i odszkodowawczych bezpośrednio sądom pokoju względnie powiatowym.

Przy wykonywaniu takich rekwizycji należy postępować z jak największym pośpiechem, a sąd wezwany winien zastosować się ściśle do wskazówek niniejszej instrukcji, o ile wyjątkowo konsulat nie żąda jakiejś specjalnej czynności lub formalności.

Po załatwieniu rekwizycji sąd przesyła wszystkie akta prezesowi przełożonego sądu okręgowego, którego obowiązkiem będzie skontrolować prawidłowe wykonanie rekwizycji i należyte sporządzenie dokumentów oraz, stosownie do stanu sprawy, nadać rekwizycji dalszy bieg. W szczególności prezes sądu okręgowego

prześle żądane dokumenty bezpośrednio Konsulatowi lub Ministerstwu Sprawiedliwości, o ile ich legalizacja przez Ministerstwo będzie potrzebna, albo wreszcie gdyby zachodziła potrzeba wykonania dalszych jeszcze czynności w okręgu innego sądu pokoju (powiatowego), odstąpi akta temu sądowi.

Gdyby się okazało, że sąd, do którego Konsulat skierował rekwizycję, jest miejscowo niewłaściwy do jej wykonania, sąd ten odstąpi rekwizycję sądowi właściwemu.

W wypadkach wątpliwych sąd wezwany winien zwrócić się o wyjaśnienie do Ministerstwa Sprawiedliwości.

B. S p r a w y s p a d k o w e.

I. W sprawach spadkowych sporządzić należy następujące dokumenty :

a) Wyciąg metrykalny rodziny zmarłego (o ile możliwości w formie tablicy genealogicznej). Wyciągu takiego należy zażądać od właściwego urzędu stanu cywilnego. Wyciąg powinien zawierać datę urodzenia i ewentualnie ślubu spadkodawcy, imiona i nazwiska jego najbliższych krewnych, którzy mogą być powołani do spadku: żony, męża, dzieci, rodziców, rodzeństwu i t. d.. daty urodzenia i ewentualnie ślubu tychże. Jeżeli sporządzenie tabelarycznego wyciągu napotyka na trudności (np. gdy metryki spadkobierców znajdują się w różnych urzędach stanu cywilnego), należy przedłożyć poszczególne metryki. O ile księgi stanu cywilnego zaginęły, zostały spalone lub wywiezione podczas wojny, należy to w osobnym protokole zaznaczyć i nade-

śląć Konsulatowi zaprzysiężone zeznania przynajmniej dwu wiarygodnych świadków znających rodzinę zmarłego, którzyby podali imiona i nazwiska oraz inne wspomniane wyżej dane;

b) pełnomocnictwo oryginalne, którego formularz w języku polskim i angielskim Konsulat dołącza zawsze do rekwizytu. W pełnomocnictwie należy wypełnić koniecznie tekst polski (tekst angielski wypełnia Konsulat). Pełnomocnictwo winny podpisać wszystkie osoby, które mogą być powołane do spadku. Osoba nie umiejąca pisać podpisuje się znakiem własnoręcznym (w formie krzyżyków lub kółek) w obecności dwu świadków, z których jeden wpisuje jej imię i nazwisko na dokumencie obok znaku ręcznego, przyczem obaj świadkowie kładą na dokumencie swoje podpisy, stwierdzając, że powyższy znak ręczny pochodzi istotnie od danej osoby, znanej im osobiście. Wszystkie podpisy muszą być położone pod tekstem angielskim. W imieniu małoletnich i innych osób, pozostających pod pieczę, których imiona i nazwiska winny być zamieszczone w tekście pełnomocnictwa, podpisuje ich zastępca prawny, przyczem winien zaznaczyć przy podpisie swój charakter zastępcy prawnego oraz wymienić osoby, które zastępuje. Jeżeli ten zastępca prawny jest równocześnie spadkobiercą, winien pełnomocnictwo podpisać dwa razy, raz w imieniu własnem a drugi raz imieniem osób zastępowanych.

Spadkobierców należy pouczyć, że udzielenie pełnomocnictwa osobom prywatnym (agentom, bankierom i t. d.) mogłoby ich narazić na wyzysk i stratę i że wobec tego w ich własnym interesie leży wystawienie

pełnomocnictwa na rzecz polskich władz konsularnych.

Jeżeli spadkobiercy wzbraniają się podpisać pełnomocnictwo na rzecz Konsulatu polskiego, należy o tem spisać protokół i przesłać go Konsulatowi wzywającemu, wstrzymując się od wszelkich dalszych czynności w tej sprawie.

Jeżeli tylko niektórzy spadkobiercy odmawiają podpisania pełnomocnictwa na rzecz Konsulatu, należy zamieścić o tem wzmiankę w osobnym protokole, zresztą zaś rekwizycję w całości wykonać.

Jeżeli spadkobiercy, którzy obecnie upoważniają Konsulat do zastępstwa, lub niektórzy z nich, udzielili już przedtem pełnomocnictwa w danej sprawie innej osobie, winni wyraźnie oświadczyć do protokołu, iż dawne pełnomocnictwo odwołują;

c) odpis decyzji o ustanowieniu opieki; o ile chodzi o małoletnich w b. zaborach austriackim i pruskim „dekret opiekuńczy“, na terenie zaś b. zaboru rosyjskiego — „uchwała Rady familijnej“. Na decyzji tej wyraźnie należy zaznaczyć, że zastępca prawny faktycznie objął urząd i że jest uprawniony do odbioru spadku, przeznaczonego dla osób, które zastępuje.

II. Wszystkie dokumenty winny być zalegalizowane w toku instancji sądowych, tudzież przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Ministerstwo Spraw Zagranicznych. O ewentualnej potrzebie dalszej legalizacji przez Konsulat Stanów Zjednoczonych Am. Półn. lub innego państwa amerykańskiego będzie w każdym poszczególnym wypadku zamieszczoną wzmianką w piśmie rekwizycyjnem.

Wyciągi metrykalne względnie metryki może także w byłym zaborze austryjackim i pruskim dla przyspieszenia sprawy zalegalizować sąd powiatowy, jeżeli znany mu jest podpis urzędnika stanu cywilnego, który wystawił wyciąg metrykalny lub metrykę; w przeciwnym razie legalizacja tego dokumentu musiałaby być dokonana przez władze polityczne aż do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych włącznie.

Za legalizację w toku instancji sądowych uważa się legalizację skuteczną:

- a) przez sędziego pokoju lub powiatowego i
- b) przez prezesa sądu okręgowego lub upoważnionego w tym celu sędziego sądu okręgowego, których wzory podpisów są nadsyłane Ministerstwu Sprawiedliwości w myśl pisma okólnego z dnia 10. listopada 1923. Nr. 604 (I. U.) 23.

Niedopuszczalna jest legalizacja dokumentów przez urzędników kancelaryjnych, gdyż ustawodawstwo amerykańskie wymaga, aby legalizacja była dokonana przez sędziego lub notariusza.

Przy legalizacji dokumentów należy postępować w sposób następujący: sędzia pokoju (powiatowy) winien zalegalizować każdy dokument oddzielnie i następnie wszystkie dokumenty razem zeszyć tak, aby mogły być one przez prezesa sądu okręgowego zalegalizowane łącznie, t j. jedną tylko klauzulą legalizacyjną. Pism niepotrzebnych dla władz amerykańskich (n. p. rekwizycja, wezwania, korespondencja sądów z urzędami stanu cywilnego i t d) nie należy zeszywać z dokumentami.

Koszta stemplowe oblicza sędzia pokoju (powiatowy) i pobiera od stron w znaczkach stemplowych, poczem odpowiednią część w znaczkach stemplowych kasuje na zalegalizowanych przez siebie dokumentach, resztę zaś dołącza się do akt, przedkładanych prezesowi sądu okręgowego, który ze swej strony kasuje odpowiednią ilość znaczków stemplowych przy swojej klauzuli legalizacyjnej, przesyłając resztę wraz z dokumentami Ministerstwu Sprawiedliwości.

Jeżeli dokumenty mają być zalegalizowane także przez konsulát amerykański, należy od strony pobrać i z dokumentami nadesłać odpowiednią sumę na koszta tej legalizacji w walucie danego państwa amerykańskiego. Opłata legalizacyjna wynosi w Konsulacie Stanów Zjednoczonych Am Półn. 2 dolary, w Konsulacie angielskim (dla Kanady) 10 szylingów.

**Okólnik Ministerstwa Sprawiedliwości
Nr. 1147/l. U. 26 w sprawie legalizacji dokumentów, przeznaczonych do użytku zagranicą.**

Dokumenty uwierzytelnione stosownie do § 40 ust. o org. sądów z dnia 27. listopada 1896 r. (Dz. U. austr. Nr. 217 z r. 1896) przez Prezesów Sądów Okręgowych będą legalizowane bezpośrednio przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Uprzednia legalizacja przez Prezesa Sądu Apelacyjnego nie jest wymagana.

Rozporządzenie ces. z 28. czerwca 1916
Nr. 207 Dpp. o ubezwłasnowolnieniu.

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

U b e z w ł a s n o w o l n i e n i e .

§ 1. (1) Osoby w wieku powyżej lat siedmiu, niezdolne do samodzielnego zawiadywania swemi sprawami wskutek choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego, można całkowicie ubezwłasnowolnić.

(2) Pełnoletnich, nie będących wprawdzie niezdolnymi do zawiadywania swemi sprawami, lecz potrzebujących pomocy do należytego zawiadywania swemi sprawami wskutek choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego, można ubezwłasnowolnić częściowo.

§ 2. Pełnoletnich można nadto ubezwłasnowolnić częściowo:

1. jeżeli siebie lub swoją rodzinę narażają na niebezpieczeństwo niedostatku wskutek marnotrawstwa;

2. jeżeli siebie lub swoją rodzinę narażają na niebezpieczeństwo niedostatku, albo zagrażają bezpieczeństwu innych osób, albo potrzebują pomocy do należytego zawiadywania swemi sprawami wskutek nałogowego nadużywania alkoholu (pijaństwa) lub trucizn działających na system nerwowy.

§ 3 Kogo całkowicie ubezwłasnowolniono, ten równa się pod względem zdolności do działania dziecku przed ukończonym siódmym rokiem życia. Dla

opieki nad osobą i majątkiem ubezwłasnowolnionego należy zamianować kuratora

§ 4. (1) Kogo ubezwłasnowolniono częściowo, ten równa się dojrzałemu małoletniemu i dostaje doradcę.

(2) Ubezwłasnowolnieni częściowo wskutek choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego mogą tylko za zezwoleniem doradcy i sądu zawrzeć małżeństwo i mogą tylko ustnie w sądzie sporządzić rozporządzenie ostatniej woli (§ 569 kc.).

(3) Doradca ma prawa i obowiązki opiekuna, lecz sąd opiekuńczy może zastrzec doradcy rozporządzanie tem, co ubezwłasnowolniony zarobił swą pilnością.

§ 5. Zarząd majątku osoby ubezwłasnowolnionej należy prowadzić według przepisów powszechnej ustawy cywilnej o zarządzie majątku przez opiekuna (§§ 222 do 248 kc.).

§ 6. (1) Postanowienia §§ 176, 1210 i 1494 kc. stosują się do osób, ubezwłasnowolnionych całkowicie lub częściowo wskutek choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego.

(2) Postanowienia §§ 176, 568, 718 i 1210 kc. obowiązują wszystkie osoby, które według tego rozporządzenia cesarskiego ubezwłasnowolniono częściowo wskutek marnotrawstwa lub nałogowego nadużywania alkoholu (pijaństwa) lub trucizn działających na system nerwowy.

§ 7. (1) Sąd opiekuńczy nie jest skrępowany przy wyborze kuratora lub doradcy osoby ubezwłasnowolnionej istniejącymi zresztą przywilejami (§§ 196 do 198, 259, 281 kc.).

(2) Jeżeli ubezwłasnowolniony jest pod władzą ojcowską lub pod opieką matki, należy zamianować kuratorem w pierwszym przypadku ojca, w drugim przypadku matkę, chyba, że ustanowienie kuratorem innej osoby jest wskazanem w interesie ubezwłasnowolnionego

Tymczasowy nadzór.

§ 8. (1) Jeżeli to dla ochrony osoby własnowolnej niezbędnie jest potrzebne, należy jej po przyjęciu do zakładu dla obłąkanych lub podobnego zakładu opieki, albo po wdrożeniu postępowania o ubezwłasnowolnienie ustanowić na wniosek lub z urzędu tymczasowego doradcę.

(2) Do ustanowienia tymczasowego doradcy jest powołany sąd ubezwłasnowalniający lub sąd powiatowy, który ma rozstrzygać o przytrzymaniu w zakładzie obłąkanych lub w podobnym zakładzie opieki.

(3) Przed ustanowieniem tymczasowego doradcy należy przesłuchać potrzebującego ochrony, jeżeli można to skutecznie bez chybienia celu.

(4) Jeżeli wniesiono skargę lub ma być dozwolona egzekucja przeciw osobie, którą przyjęto do zakładu obłąkanych, albo przeciw której wdrożono postępowanie o ubezwłasnowolnienie wskutek choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego, sąd procesowy albo sąd właściwy dla pozwolenia egzekucji mogą ustanowić w przypadku nagłym osobnego kuratora w myśl § 8 pc.

(5) O ustanowieniu tymczasowego doradcy należy zawiadomić sąd opiekuńczy i w księdze gruntowej to adnotować

(6) Sąd opiekuńczy może zamianować inną osobę.

§ 9 (1) Doradca tymczasowy ma prawa i obowiązki doradcy ubezwłasnowolnionego (§ 4). Sąd może przy zamianowaniu lub później zmniejszyć albo ograniczyć zakres działania doradcy tymczasowego ze względu na przyczynę i cel zamianowania jakoteż ze względu na interes oddanego pod pieczę.

(2) Poza zakresem działania doradcy tymczasowego oddany pod pieczę nie jest ograniczony w swych czynnościach prawnych.

§ 10 Doradcę tymczasowego należy natychmiast zwolnić z urzędu swego na wniosek albo z urzędu, skoro tylko oddany pod opiekę nie potrzebuje więcej jego ochrony. Zwolnienie należy ponadto wyrzec, jeżeli wnioskowi o ubezwłasnowolnienie prawomocnie odmówiono albo postępowanie o ubezwłasnowolnienie prawomocnie umorzono, albo jeżeli na podstawie ubezwłasnowolnienia zamianowano kuratora albo doradcę.

§ 11. (1) Jeżeli przytrzymanego w zakładzie obłąkanych uznano za umysłowo zdrowego, postępowanie o ubezwłasnowolnienie prawomocnie umorzono albo ubezwłasnowolnieniu prawomocnie odmówiono, nie narusza się przez to ważności czynności prawnych przez doradcę wśród tego czasu przedsięwziętych.

(2) Tak samo nie można wzruszyć czynności prawnych, które oddany pod pieczę wśród tego czasu przedsięwziął, dlatego, że zamianowano dla niego doradcę tymczasowego. chyba, że są sprzeczne

z takimi czynnościami prawnymi doradcy tymczasowego.

Rozdział II.

Przepisy o właściwości sądu.

§ 12. (1) O ubezwłasnowolnieniu orzeka uchwałą sąd powiatowy, w którego okręgu osoba, mająca być ubezwłasnowolniona, ma swe stałe miejsce pobytu w chwili wdrożenia postępowania.

(2) Jeżeli osoba, mająca być ubezwłasnowolniona, zmienia swój stały pobyt w czasie postępowania o ubezwłasnowolnienie, można przekazać postępowanie i rozstrzygnięcie sądowi powiatowemu w nowym miejscu pobytu, o ile to jest potrzebne dla omińnięcia znacznych kosztów albo istotnego utrudnienia lub przewleczenia postępowania

(3) Jeżeli odmówiono przejęcia postępowania, rozstrzyga trybunał pierwszej instancji, któremu podlega sąd odmawiający

4) Dla ubezwłasnowolnienia krajowca, który nie ma w kraju stałego miejsca pobytu, jest właściwy sąd powiatowy w miejscu ostatniego pobytu w kraju, a jeżeli również tego niema, w rozporządzeniu wskazać się mający sąd powiatowy w Wiedniu właściwy. Ten według przepisów powyższych sąd właściwy może za zgodą sądu krajowego wyższego zaniechać wdrożenia i prowadzenia postępowania o ubezwłasnowolnienie w kraju, jeżeli krajowiec ma swoje miejsce zamieszkania lub przebywa zagranicą i jeśli kuratela lub opieka,

zagranicą ustanowiona, wystarczają dla ochrony praw i interesów krajowca.

§ 13. (1) Ubezwłasnowolnienie obcokrajowca należy pozostawić państwu, do którego obcokrajowiec przynależy.

(2) Dla obcokrajowca stale przebywającego w kraju, sąd tutejszy ma aż do rozstrzygnięcia przez władzę jego państwa ojczystego wydać wszystkie dla ochrony jego osoby i majątku potrzebne zarządzenia, a w szczególności zamianować tymczasowego doradcę, jeżeli zaistnieją warunki z § 8.

(3) O wdrożeniu tymczasowych kroków chroniących obcokrajowca, jak również o wniosku uczynionym w sądach tutejszych o ubezwłasnowolnienie należy niezwłocznie zawiadomić władzę państwa, do którego obcokrajowiec przynależy.

(4) Jeżeli obcokrajowiec stale tutaj przebywa, sąd tutejszy ma określić stosowny termin, w jakim należy oczekiwać orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu władzy państwa, do którego przynależy. Po bezskutecznym upływie tego terminu sąd tutejszy ma sam orzec o ubezwłasnowolnieniu.

(5) Właściwym jest tutejszy sąd powiatowy, w którego okręgu obcokrajowiec w chwili wdrożenia postępowania stale przebywa.

§ 14. (1) Jeżeli dla orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu obcokrajowca są właściwe tutejsze sądy, mają one postąpić i wyrzec według prawa tutejszego. Wyrzeczony tutaj ubezwłasnowolnienie można uchylić, jeżeli władze państwa, do którego obcokrajowiec przynależy, orzekną, że niema warunków do ubezwłasno-

wolnienia, albo skoro ubezwłasnowolnienie w państwie przynależności obcokrajowca zostaje uchylone.

(2) Sądy w kraju mogą uchylić wyrzeczone przez nie ubezwłasnowolnienie obcokrajowca z przyczyn tutaj przewidzianych.

§ 15. Postanowienia §§ 12 do 14 nie mają zastosowania, o ile w traktatach państwowych lub w oświadczeniach rządów o miejscowych granicach prawa wydano odmienne zarządzenia.

Rozdział III.

Postępowanie sądowe w razie przyjęcia do zakładów zamkniętych.

§ 16 (1) Kierownik publicznego lub prywatnego zakładu dla obłąkanych, ma sądowi powiatowemu, w którego okręgu znajduje się zakład, donieść o przyjęciu każdego umysłowo chorego, nie przyjętego na własne żądanie, w zasadzie w ciągu dwudziestu czterech, najpóźniej zaś w ciągu czterdziestu ośmiu godzin, o ile możliwości przy podaniu choroby i przy podaniu istniejącego na nią zaświadczenia. Dobrowolne oddanie się do zakładu musi potwierdzić kierownik zakładu i dwóch świadków w złożonym pisemnym oświadczeniu. Oświadczenie to może być każdej chwili odwołane.

(2) Skoro tylko chorego, przyjętego na własne żądanie, ograniczono w swobodzie ruchu lub w zetknięciu się ze światem zewnętrznym, należy złożyć doniesienie sądowi powiatowemu co do takich chorych w zasadzie w ciągu dwudziestu czterech, najpóźniej zaś

w ciągu czterdziestu ośmiu godzin po wszczęciu tych ograniczeń.

(3) Odnośnie do obowiązku doniesienia są inne zakłady lecznicze lub pielęgniarskie, przyjmujące umysłowo chorych, zrównane z zakładami dla umysłowo chorych. Jak dalece mają być składane doniesienia o przyjęciu osób do psychiatrycznych klinik i oddziałów obserwacyjnych szpitali i t. p., rozporządzenie postanowi.

(4) Za opóźnienie lub zaniechanie doniesienia przez kierownika zakładu prywatnego ma sąd powiatowy, do którego należy złożyć doniesienie, nałożyć na obowiązanych do doniesienia karę porządkową (§ 220 p. c.) od 10 do 1000 K. Jeżeli obowiązek doniesienia we właściwym czasie kilkakrotnie naruszono, władza administracyjna może zarządzić w zakładach prywatnych usunięcie kierownika zakładu albo cofnięcie koncesji. O opóźnieniu lub zaniechaniu doniesienia przez kierownika zakładu publicznego należy zawiadomić jego przełożoną władzę służbową.

§ 17. O ile nie zarządził przyjęcia do jednego z wymienionych zakładów sąd albo właściwy dowódca w wojskowym postępowaniu karnem (§ 221 wojsk. ust. post. kar.), sąd powiatowy, w którego okręgu zakład się znajduje, ma wdrożyć natychmiast postępowanie w myśl tego ustępu i o ile możności orzec w ciągu trzech tygodni po doniesieniu o przyjęciu chorego do zakładu o dopuszczalności przytrzymania (§ 22).

§ 18. (1) Orzeczenie to ma wyprzedzić zbadanie chorego przez jednego lub dwóch znawców pod kie-

runkiem sędziego samoistnego sądu powiatowego, powołanego do orzecznictwa.

(2) O zbadaniu chorego należy zawiadomić polityczną władzę krajową. Organowi sanitarnemu, wysłanemu przez nią, służy prawo współdziałania przy badaniu chorego przez zadawanie pytań choremu i znawcom.

(3) Znawców ustanawia sędzia jednostkowy. Znawcami należy zamianować lekarzy, posiadających wykształcenie i doświadczenie psychiatryczne. Jeżeli potrzeba, może nastąpić powtórzenie badania lub uzupełnienie orzeczenia przez tych samych albo przez innych znawców.

§ 19. (1) Zasadniczo należy zamianować znawcą lekarza urzędowego lub sądowego; można zawezwać jako drugiego znawcę także lekarza publicznego zakładu dla obłąkanych. Natomiast znawca nie może należeć do zakładu prywatnego, w którym przytrzymany się znajduje, ani pozostawać w stałych interesach z tym zakładem. Znawca nie może ani z przytrzymanymi ani z osobami, na których wniosek przytrzymanie nastąpiło, ani z właścicielem lub lekarzem, kierującym zakładem prywatnym, być spokrewniony lub spowinowacony w linii wstępnej lub zstępnej, albo w linii bocznej aż do czwartego stopnia spokrewniony lub do drugiego stopnia spowinowacony.

(2) Jeżeli według świadectwa lekarskiego, będącego podstawą przyjęcia, albo według ogólnego sprawozdania kierownictwa zakładu o badaniu lekarskiem w zakładzie lub według innych przedłożonych zaufania godnych sprawozdań choroba umysłowa lub niedołęstwo

umysłowe są widoczne, wystarczy powołanie jednego znawcy.

(3) Na żądanie przytrzymanego lub jego zastępcy, albo skoro przypadek przy badaniu okaże się wątpliwym, należy powołać drugiego znawcę.

§ 20. (1) Sędzia, któremu powierzono kierownictwo badaniem, ma dociec przez przesłuchanie świadków i osób, mogących dać wyjaśnienia, przez zarekwirowanie aktów, dokumentów i dowodów naocznych, przez uzyskanie oświadczenia władz i inne odpowiednie dochodzenia to, co do oceny stanu umysłowego przytrzymanego jest potrzebne lub celowe.

(2) Na żądanie należy sędziemu umożliwić przejście w zakładzie i poczynienie odpisów z historii choroby i innych podobnych ustaleń, które o przytrzymanym lub ze spokrewnionymi z nim osobami spisano w zakładach publicznych lub w zakładach prywatnych dla obłąkanych i obserwacyjnych.

§ 21. Sędzia ma osobiście przesłuchać przytrzymanego; wątpliwości przeciw przytrzymaniu przemawiające należy sędziemu podać. Przytrzymanego oraz lekarzy i funkcjonariuszów zakładu należy w zasadzie przesłuchać w zakładzie; w tym celu sędzia ma w każdej chwili wolny wstęp do zakładu; jednak należy w zakładach publicznych przedtem zawiadomić kierownictwo.

§ 22. Na podstawie wyniku dochodzeń należy orzec uchwałą, czy dalsze przytrzymanie w zakładzie jest dopuszczalne albo czy należy przytrzymanego zwolnić jako uznanego za umysłowo zdrowego.

§ 23. (1) Uchwała o dopuszczalności przytrzymania nie przeszkadza innemu zarządzeniu sądu opiekuńczego. Skuteczność jej gaśnie najpóźniej z upływem roku.

(2) W uchwale sądowej można określić także krótszy termin

(3) Przedłużenie przytrzymania poza termin określony musi, o ile wśród tego czasu sąd opiekuńczy nie spowodował dalszego umieszczenia w zakładzie, wyprzedzić ponowne przesłuchanie przytrzymanego przez sędziego i zbadanie przez jednego lub dwóch znawców.

(4) Przytrzymanemu, jeszcze nie ubezwłasnowolnionemu, jego rodzicom, dzieciom, małżonkowi, rodzeństwu i zastępcom nie odbiera się prawa żądania jeszcze przed terminem określonym ponownego sądowego badania i orzeczenia, o ile zaistnieją przyczyny do przypuszczenia, iż dalsze przytrzymanie nie jest już konieczne.

(5) Jeżeli wnioskowi o uwolnienie odmówiono, sąd może uchwalić, że nie odbędzie się ponowne dochodzenie przyczyn przytrzymania przed upływem czasu, na który przytrzymanie jako dopuszczalne wyrzeczono.

§ 24 (1) Przeciw uchwale o przytrzymaniu w zakładzie dla obłąkanych (§ 22) służy prawo rekursu przytrzymanemu i jego zastępcom jakoteż organowi sanitarnemu, ustanowionemu przy politycznej władzy krajowej dla opieki nad obłąkanymi, a przeciw uchwale, zarządzającej uwolnienie przytrzymanego z zakładu dla obłąkanych, kierownikowi zakładu. Środek prawny przedstawienia nie ma miejsca.

(2) Rekursowi organu sanitarnego, ustanowionego przy politycznej władzy krajowej dla opieki nad umysłowo chorymi, i odpowiedzialnego kierownika zakładu dla obłąkanych służyć moc wstrzymująca.

(3) Rekurs należy wnieść w nieprzekraczalnym czternastodniowym terminie zawitym do sądu powiatowego, który orzekł w pierwszej instancji. Przeciw uchwale zatwierdzonej przez sąd rekursowy nie ma dalszego rekursu.

Rozdział VI.

Postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

Tytuł 1.

Postępowanie aż do ubezwłasnowolnienia.

Wdrożenie postępowania.

§ 25. O ubezwłasnowolnieniu wskutek choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego orzeka się na wniosek albo z urzędu; o ubezwłasnowolnieniu wskutek marnotrawstwa, pijaństwa lub nadużywania trucizn działających na system nerwowy orzeka się tylko na wniosek.

§ 26. (1) Do wniosku o ubezwłasnowolnienie są uprawnieni: małżonek, dopóki nie nastąpił rozdział małżeństwa od stołu i łoża, dalej osoby spokrewnione lub spowinowaczone z ubezwłasnowolnionym w linii wstępnej lub zstępnej, albo spokrewnione w linii bocznej do czwartego stopnia lub spowinowaczone do dru-

giego stopnia, dalej rodzice i dzieci nieślubne, żyjące z ubezwłasnowalnianym we wspólnem gospodarstwie domowem, jakoteż zastępca ustawy ubezwłasnowalnianego.

(2) Ubezwłasnowolnienie z powodu choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego, pijaństwa lub nadużywania trucizn działających na system nerwowy, może ponadto zawnieoskować prokurator przy trybunale pierwszej instancji, w którego okręgu sąd właściwy się znajduje, jeżeli tego wymaga interes publiczny, a w szczególności jeżeli zaistnieje widoczna obawa, że chory mógłby drugich narazić na niebezpieczeństwo.

(3) Wniosek o ubezwłasnowolnienie z powodu marnotrawstwa, pijaństwa lub nadużywania trucizn działających na system nerwowy może również uczynić naczelnik gminy pobytu i przynależności jak również przełożony związku powołanego do zaopatrzenia biednych albo inna do opieki nad biednymi powołana organizacja publiczna.

(4) Co do osoby, będącej pod władzą ojcowską lub opiekuńczą, nie może uczynić wniosku krewny lub spowinowacony.

§ 27. Wniosek o wdrożenie postępowania można uczynić pisemnie lub protokolarnie. Równocześnie należy podać okoliczności faktyczne uzasadniające i wskazać środki dowodowe lub zaświadczające.

§ 28. Przed wdrożeniem postępowania na wniosek o ubezwłasnowolnienie z powodu choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego sąd może zarządzić przedłożenie świadectwa lekarskiego o stanie umysłowym chorego, o ile nie ma jeszcze skutecznej uchwały o do-

puszczalności przytrzymania w zakładzie. Badanie, będące podstawą świadectwa, nie może się odbyć wcześniej niż na dni czternaście przed przedłożeniem świadectwa. Rodzice, dzieci, małżonkowie i rodzeństwo chorego nie mogą takich świadectw wystawiać.

Postępowanie.

§ 29. Wnioskodawcę, ubezwłasnowalnianego, jego zastępcę i doradcę tymczasowego należy wzywać do wszystkich dochodzeń, przesłuchań i innych rozpraw oraz przesłuchać co do okoliczności faktycznych, dla orzeczenia istotnych.

§ 30. Należy pominąć wezwanie ubezwłasnowalnianego, jeżeli jego osobiste stawiennictwo jest niemożliwe lub byłoby dla niego szkodliwe. W tym przypadku należy doręczyć wezwanie jego zastępcy, albo, gdy takiego niema, kuratorowi ustanowionemu dla niego. Przeciw ustanowieniu takiego kuratora nie ma środka prawnego.

§ 31. Wnioskodawca, ubezwłasnowalniany, jego zastępca i doradca tymczasowy są uprawnieni do zadawania pytań znawcom, świadkom i osobom wywiadowczym, do podania punktów uważanych przez nich za ważne do dochodzenia, do czynienia wniosków, wreszcie do przejrzenia aktów i do powzięcia odpisów.

§ 32. (1) Sąd ma przy użyciu okoliczności faktycznych i dowodów przedstawionych przedsięwziąć dochodzenia, niezbędne dla ustalenia przesłanek ubezwłasnowolnienia.

(2) Ubezważnialnianego samego należy przesłuchać. Można go w tym celu doprowadzić do sądu, oszczędzając go możliwie, albo przesłuchać przez sędziego rekwirowanego. Jeżeli ubezważnialniany jest w zakładzie dla obłąkanych albo w podobnym zakładzie pielęgnarskim, należy go zasadniczo przesłuchać w zakładzie. Przesłuchania wolno zaniechać tylko wtedy, kiedy w ogóle nie można go przeprowadzić, albo nie bez szkody dla stanu zdrowia ubezważnialnianego.

§ 33. (1) Orzeczenia o ubezważnialnieniu z powodu choroby umysłowej lub niedołąstwa umysłowego albo z powodu nałogowego nadużywania trucizn działających na system nerwowy nie wolno wydać bez uprzedniego zbadania ubezważnialnianego przez jednego lub dwóch znawców. Do tego badania należy odpowiednio zastosować §§ 18. ust. 1 i 3, i § 19.

(2) Jeżeli zaś zbadano sądownie stan umysłowy ubezważnialnianego w ciągu ostatnich sześciu miesięcy przy sposobności przyjęcia go do jednego z zakładów wymienionych w § 16, a według zaświadczenia kierownika zakładu i wyników dochodzeń sądowych nie zaszła odtąd żadna dla rozstrzygnięcia istotna zmiana w stanie umysłowym zbadanego, można zaniechać ponownego przesłuchania i zbadania przez znawców, a wziąć za podstawę orzeczenia o ubezważnialnieniu wyniki poprzednich dochodzeń.

§ 34. Sąd może zarządzić oddanie osoby do badania do zakładu leczniczego na czas co najwyżej trzech miesięcy, jeżeli to według orzeczenia lekarskiego jest niezbędne dla ustalenia stanu umysłowego i da się wykonać bez uszczerbku dla stanu zdrowia i innych

stosunków zbadać się mającego. Przed wydaniem zarządzenia należy, jeżeli to możliwe, przesłuchać wnioskodawcę, ubezwłasnowolnianego, jego zastępcę i do radcę tymczasowego. Tym osobom należy doręczyć uchwałę, zarządzającą umieszczenie w zakładzie, przeciw której służy im rekurs.

Uchwała.

§ 35 (1) Po zakończeniu dochodzeń orzeka sąd uchwałą. W uchwale należy wyrzec, czy i z jakiego powodu (§§ 1 i 2) orzeka się całkowicie lub ograniczone ubezwłasnowolnienie

(2) W uchwale należy wyrzec o zwrocie kosztów postępowania. Uchwałę należy uzasadnić przedstawieniem wyników postępowania

§ 35. (1) Jeżeli istnieją przesłanki ubezwłasnowolnienia z powodu pijaństwa lub nadużywania trucizn działających na system nerwowy, lecz jeżeli należy oczekiwać według wyników całego przewodu poprawy ubezwłasnowolnianego, sąd może wstrzymać się od powzięcia ostatecznej uchwały przy ustanowieniu stosownego terminu próby. Sąd może to odroczenie uczynić zależnym od poddania się przez sześć a conajwyżej dwanaście miesięcy oznaczony w podanym przez sąd zakładzie odzwyczajającym.

(2) Po upływie terminu należy załatwić wniosek o ubezwłasnowolnienie, o ile wśród tego czasu go nie cofnięto.

(3) Przed upływem terminu próby należy wydać orzeczenie, skoro się okaże, że nie można liczyć na

poprawę bez ubezwłasnowolnienia, albo jeżeli ubezwłasnowolniany opuści przedwcześnie wskazany mu zakład bez słusznej przyczyny, udaremni leczenie albo będzie zwolniony z zakładu z powodu swego zachowania się, naruszającego prowadzenie zakładu.

Tytuł 2.

Środki prawne w postępowaniu ubezwłasnowalniającem.

Sprzeciw.

§ 37. (1) Orzekającą ubezwłasnowolnienie uchwałę sądu powiatowego lub trybunału pierwszej instancji, który wskutek rekursu dozwolił ubezwłasnowolnienia, przez sąd powiatowy odmówionego, można zaskarżyć sprzeciwem.

(2) Do rozstrzygnięcia sprzeciwu powołany jest sąd krajowy lub okręgowy, w którego okręgu znajduje się sąd powiatowy, w pierwszej instancji orzekający.

§ 38. Do sprzeciwu są uprawnieni: ubezwłasnowolniony, jego zastępca jakoteż doradca tymczasowy, a jeżeli chodzi o ubezwłasnowolnienie z powodu choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego, także upoważnieni w myśl § 26 ust. 1 do wniosku o ubezwłasnowolnienie, o ile sami nie uczynili wniosku o ubezwłasnowolnienie. Oprócz tego jest uprawniony do sprzeciwu kurator (§ 65 ust. 3), ustanowiony dla odbioru za ubezwłasnowolnionego uchwały ubezwłasnowalniającej.

§ 39 (1) Sprzeciw należy wnieść pisemnie lub protokolarnie w czternastodniowym terminie zawitym do sądu powiatowego.

(2) Termin do sprzeciwu poczyna biec dla osób, którym uchwałę doręczono, od dnia doręczenia; dla innych uprawnionych do sprzeciwu od dnia doręczenia ubezwłasnowolnionemu, albo w razie niedoręczenia uchwały ubezwłasnowolnionemu, od dnia doręczenia jej kuratorowi.

§ 40. (1) W razie wniesienia sprzeciwu na czasie należy osobom, które uczyniły wniosek o ubezwłasnowolnienie, doręczyć drugi egzemplarz pisma albo odpis protokołu z pouczeniem, że wolno im brać udział w postępowaniu dla obalenia lub poparcia sprzeciwu. Oświadczenie co do współudziału w postępowaniu należy w terminie zawitym czternastodniowym od dnia doręczenia przy równoczesnem złożeniu oświadczenia wnieść pisemnie lub ustnie złożyć do protokołu w sądzie powiatowym.

(2) Jeżeli dla uzasadnienia lub obalenia sprzeciwu przedstawiono nowe okoliczności faktyczne i środki dowodowe, należy je podać już w piśmie lub do protokołu, w oświadczeniu pisemnem lub protokolarnem.

(3) Spóźnione sprzeciwy lub oświadczenia ma sąd powiatowy odrzucić.

(4) Po wniesieniu na czasie oświadczenia lub po upływie terminu należy przedłożyć akta trybunałowi, w razie potrzeby ze sprawozdaniem wyjaśniającem.

§ 41. Ubezwłasnowolniony, któremu przyznano prawo ubogich, ma prawo do dodania mu zastępcy ubogich. Zastępstwo ubogich można powierzyć także

urzędnikowi sądowemu lub prokuratorskiemu. Postanowienia ustawy o postępowaniu cywilnem o dodaniu zastępcy ubogich mają zastosowanie z tą odmianą, że rozstrzygnięcie takiego żądania służy sądowi powiatowemu, w którym zawisło postępowanie o ubezwłasnowolnienie

§ 42 (1) Trybunał ma sprzeciw odrzucić bez zarządzenia rozprawy ustnej, jeżeli go wniosła osoba do sprzeciwu nieuprawniona lub jeżeli jest spóźniony.

(2) We wszystkich innych przypadkach należy rozpisać audjencję do ustnej rozprawy nad sprzeciwem, do której należy zawiadzać zainteresowanych, którzy wnieśli sprzeciw lub złożyli oświadczenie co do sprzeciwu, jakoteż wnioskodawcę, ubezwłasnowolnionego, jego zastępcę i doradcę tymczasowego.

§ 43. (1) Jeżeli okaże się już przy wyznaczeniu audjencji do ustnej rozprawy konieczność ustalenia na rozprawie prawdziwości poszczególnych okoliczności faktycznych, przytoczonych w sprzeciwie lub oświadczeniu, powtórzenia dowodów w sądzie powiatowym przedstawionych, uzupełnienia lub przeprowadzenia nowych dowodów, przewodniczący senatu ma wezwać do rozprawy wymienionych świadków albo jeszcze przez sąd powiatowy przesłuchanych znawców lub innych osób zarządzić dostarczenie wszystkich innych środków dowodowych.

(2) Przewodniczący może zarządzić zjawienie się ubezwłasnowolnianego, a w razie potrzeby nakazać jego doprowadzenie.

§ 44. W razie niestawienia się tego, który wniósł sprzeciw albo złożył oświadczenie co do sprzeciwu,

należy pomimoto przeprowadzić rozprawę nad sprzeciwem i orzec po uwzględnieniu przedstawionych okoliczności w sprzeciwie lub w oświadczeniu, o ile je udowodniono.

§ 45. (1) Rozprawa rozpoczyna się, po wywołaniu sprawy, referatem członka senatu jako sprawozdawcy. Ma on przy pomocy aktów przedstawić stan rzeczy i dotychczasowy tok postępowania, o ile to potrzebne dla zrozumienia sprzeciwu, następnie istotną treść oświadczeń przez strony wniesionych i określić wynikające stąd punkty rozprawy. Sprawozdawcy nie wolno wypowiedzieć swego zdania o wydać się mającem orzeczeniu.

(2) Wreszcie należy odczytać zaskarżoną uchwałę; jeżeli przewodniczący lub senat uważa to za konieczne, należy odczytać również inne części aktów. Po tem słucho się wywodów stron.

§ 46. Do zbadania stanu rzeczy i do przesłuchania samego ubezwłasnowalnianego mają zastosowanie §§ 32 do 34.

§ 47. (1) Sprzeciw można cofnąć aż do zamknięcia rozprawy ustnej. Jeżeli cofnie się sprzeciw jeszcze przed rozpoczęciem rozprawy ustnej, może przewodniczący senatu jako sędzia jednostkowy zarządzić skreślenie wyznaczonej audjencji.

(2) Cofnięcie pociąga za sobą obok utraty środka prawnego jeszcze to zobowiązanie, że wnoszący sprzeciw ma wynagrodzić tym, którzy wnieśli oświadczenie na sprzeciw, na ich wniosek koszta powstałe dla nich w postępowaniu nad sprzeciwem, niezbędne dla celowego współdziałania w postępowaniu.

(3) Wniosek należy uczynić w trybunale pod rygorem utracenia w ciągu czternastu dni po zawiadomieniu o cofnięciu sprzeciwu. Wniosek załatwia przewodniczący senatu jako sędzia jednostkowy bez uprzedniej rozprawy ustnej.

§ 48. (1) Trybunał załatwia sprzeciw uchwałą. Jeżeli nie należy wyrzec całkowitego, lecz ograniczone (częściowe) ubezwłasnowolnienie, należy zaskarżoną uchwałę w tej myśli zmienić.

(2) Postanowienia §§ 35 ust. 2 i 36 mają zastosowanie.

Rekurs.

§ 49. (1) Przeciw uchwale sądu powiatowego o ubezwłasnowolnieniu służy wnioskodawcy, temu, przeciw któremu wdrożono postępowanie o ułezwłasnowolnienie, jego zastępcy i doradcy tymczasowemu prawo rekursu. Jeżeli wniesiono przeciw uchwale sądu powiatowego rekurs i sprzeciw, ma trybunał równocześnie załatwić obydwa środki prawne Środka prawnego przedstawienia niema.

(2) Przeciw orzeczeniu trybunału o sprzeciwie służy zainteresowanym, którzy wnieśli sprzeciw lub złożyli oświadczenie o sprzeciwie, wnioskodawcy, dalej ubezwłasnowolnionemu jakoteż jego zastępcy i doradcy tymczasowemu, o ile zaś zaskarży się orzeczenie o kosztach, tym, na których orzeczeniem o sprzeciwie nałożono obowiązek zwrotu kosztów, rekurs do Sądu Najwyższego.

(3) Rekurs należy wnieść w terminie zawitym czternastodniowym do sądu, który orzekł w pierwszej

instancji, a jeżeli przeciw orzeczeniu o sprzeciwie wnosi się zażalenie, do sądy powiatowego.

(4) Przeciw uchwale zatwierdzonej przez sąd rekursowy niema dalszego środka prawnego.

Tytuł 3.

Uchylenie i zmiana ubezwłasnowolnienia.

1 50. (1) Jeżeli już nie ma warunków dla ubezwłasnowolnienia, należy uchylić ubezwłasnowolnienie z powodu choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego z urzędu lub na wniosek, ubezwłasnowolnienie z powodu marnotrawstwa, pijaństwa lub nadużywania trucizn działających na system nerwowy tylko na wniosek.

(2) Jeżeli choroba umysłowa lub niedołęstwo umysłowe wprawdzie jeszcze nie minęły, lecz tak dalece nastąpiła poprawa, że wystarcza częściowe ubezwłasnowolnienie, może sąd zmienić całkowite na częściowe ubezwłasnowolnienie.

§ 51 (1) Postanowienia §§ 12 do 15 mają odpowiednie zastosowanie do uchylenia i zmiany ubezwłasnowolnienia.

(2) Do wniosku o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia są uprawnieni: ubezwłasnowolniony, jego zastępca, a jeżeli chodzi o ubezwłasnowolnienie z powodu choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego, osoby w § 26 ust. 1 podane

§ 52. Do postępowania mają postanowienia §§ 27 do 32, 33 ust. 1, 35, odpowiednie zastosowanie.

§ 53 (1) Jeżeli sąd powiatowy lub trybunał pierwszej instancji odmówił uchylenia lub zmiany ubezwłasnowolnienia wskutek rekursu przeciw dozwołonemu uchyleniu lub zmianie przez sąd powiatowy, można uchwały zaskarżyć sprzeciwem. Do wniesienia sprzeciwu są uprawnione osoby w § 38 podane.

(2) Postanowienia § 37 ust. 2 i §§ 39 do 48 mają odpowiednie zastosowanie.

§ 54. Jeżeli odmówiono wnioskowi o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia albo sprzeciwowi od odmówionego uchylenia lub zmiany i należy przyjąć jako pewnik według wyników postępowania, że w najbliższym czasie nie oczekuje się wyleczenia lub znacznego polepszenia, może sąd uchwalić, że nie wolno ponownego wniosku o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia uczynić przed upływem pewnego odpowiedniego oznaczonego terminu, jeżeli nie będzie dostatecznie uprawdopodobniona poprawa w stanie ubezwłasnowolnionego. Terminu dłuższego ponad jeden rok nie wolno określić. Wniosek wbrew tej uchwale uczyniony można odrzucić z pominięciem dalszego postępowania.

§ 55 Orzeczenie o uchyleniu lub zmianie ubezwłasnowolnienia można zaskarżyć rekuresem przy odpowiednim zastosowaniu przepisów § 49.

Rozdział V.

Postanowienia wspólne.

Postępowanie.

§ 56. (1) Do postępowania tem rozporządzeniem cesarskiem uregulowanego mają zastosowanie przepisy

o postępowaniu w niespornych sprawach (§§ 1 do 19 patentu ces. z 9. sierpnia 1854 Nr. 208 Dpp.), o ile nie wydano postanowień odmiennych. Wolno zainteresowanemu zastąpić się przez adwokatów.

(2) Oprócz tego obowiązują odpowiednio postanowienia ustawy o postępowaniu cywilnem o przeprowadzeniu dowodów i dostarczeniu dokumentów, przedmiotów naoczni i rzeczy mogących służyć do informacji, z tą odmianą, że sąd jest uprawniony postąpić we wszystkich przypadkach z urzędu i że nie potrzeba do przeprowadzenia dowodów formalnej uchwały dowodowej.

(3) Nie można odmówić przedłożenia dokumentów, jeżeli posiadacz dokumentu sam nań się powołał albo jeżeli jest obowiązany do wydania lub przedłożenia według ustawy cywilnej lub dlatego, że dokument jest przez swą osnowę wspólny dla posiadacza i ubezwłasnowalnianego lub wnioskodawcy. Uchwałę o wydaniu dokumentu należy wykonać z urzędu.

§ 57. (1) Do rozprawy ustnej nad sprzeciwem od ubezwłasnowolnienia (§§ 37 do 47) i od odmowy uchylenia lub zmiany ubezwłasnowolnienia (§ 53) mają odpowiednie zastosowanie postanowienia ustawy o postępowaniu cywilnem o rozprawie ustnej przepisy §§ 412 i 426 p. c. Na wniosek ubezwłasnowalnianego, ubezwłasnowolnionego lub jego zastępcy narzą jawność w każdym razie, na wniosek innego zainteresowanego wtedy wykluczyć, kiedy jest to w interesie ubezwłasnowalnianego lub ubezwłasnowolnionego

(2) Niema rekursu lub osobnego rekursu, jeżeli wykluczony jest przy tego samego rodzaju uchwałach

w procesie cywilnym. W tych przypadkach niedopuszczalne jest również przedstawienie.

Koszta.

§ 58. (1) Koszta postępowania w myśl §§ 16 do 23 tudzież postępowania wszczętego z urzędu lub na wniosek prokuratora państwa celem pozbawienia własnowolności, uchylenia lub zmiany ubezwłasnowolnienia zaliczać będzie państwo.

(2) Koszta postępowania wszczętego na wniosek innych osób w sprawach pozbawienia własnowolności, sprzeciwu, uchylenia lub zmiany ubezwłasnowolnienia, tudzież koszta takich czynności sądowych, które w toku postępowania wszczętego z urzędu podjęto tylko na wniosek zainteresowanego albo tylko przez niego zostały spowodowane, poniesie na razie zainteresowany, który je spowodował. Jeżeli według tej zasady więcej osób jest obowiązanych do ponoszenia kosztów, odpowiadają one do niepodzielnej ręki.

(3) Zainteresowanemu, który jest obowiązany tymczasowo do ponoszenia kosztów, można polecić złożenie zaliczki wystarczającej. Jeżeli niełoży jej w czasie należyтым, można zaniechać czynności sądowych, o ile sąd nie uzna ich za potrzebne do osiągnięcia celu postępowania.

§ 59. (§) Koszta postępowania w myśl §§ 16 do 23 oddany do zakładu winien zwrócić.

(2) Sąd może jednak nałożyć całkowicie lub w części na tego, kto spowodował umieszczenie zatrzymanego w zakładzie, zwrot tych kosztów, jeżeli

osoba ta wiedziała lub wiedzieć musiała o bezpodstawności tego zarządzenia.

§ 60. (1) Skarb państwa poniesie koszta, jeżeli postępowanie w sprawie pozbawienia własnowolności, uchylenia lub zmiany ubez własnowolnienia wszczęto bez skutku z urzędu lub na wniosek prokuratora państwa. Sąd może jednak nałożyć całkowicie lub w części na tego, kto spowodował postępowanie w sprawie pozbawienia własnowolności, uchylenia lub zmiany ubez własnowolnienia, zwrot tych kosztów, jeżeli osoba ta wiedziała lub musiała wiedzieć o bezpodstawności tych zarządzeń

(2) Koszta postępowania w sprawach pozbawienia własnowolności, sprzeciwu, uchylenia lub zmiany ubez własnowolnienia, których nie spowodował sam pozbawiony wolności lub jego zastępca, a które zakończyło się odrzuceniem wniosku, ten ponieść winien, na czyj wniosek wszczęto postępowanie.

(3) Sąd może jednak zawsze zwrot kosztów spowodowanych tylko wnioskami przeciwnymi celowi lub nieuzasadnionymi albo zachowaniem się osoby trzeciej w postępowaniu zainteresowanej nałożyć na tę trzecią osobę.

§ 61. O ile postanowienia powyższe nie zawierają innego zarządzenia, pozbawiony własnowolności winien ponieść koszta.

§ 62. Koszta zastępstwa ponosi sam zastąpiory.

§ 63. (1) Z majątku osoby zatrzymanej albo pozbawionej własnowolności wolno ściągać koszta tylko o tyle, o ile to nie zagraża utrzymaniu jej lub jej rodziny.

(2) O ile koszta nie dadzą się ściągnąć z majątku osoby zatrzymanej lub pozbawionej własnowolności, ci mają je ponieść, którzy podług ustawy mają obowiązek starania się o ich utrzymanie.

(3) Postanowienia ustępu pierwszego mają zastosowanie także do ściągnięcia kosztów od tego, kto jest obowiązany do utrzymania.

§ 64 Droga rozporządzenia mogą być ustanowione taryfy należytości znawców, którzy wedle niniejszego rozporządzenia cesarskiego mają być przesłuchiwani.

Doręczenie i zawiadomienie urzędowe o orzeczeniu.

§ 65. (1) Uchwałę, orzekającą przytrzymanie w zakładzie dla obłąkanych (§ 22), należy doręczyć przytrzymanemu, jego zastępcy i doradcy tymczasowemu, dalej kierownikowi zakładu i organowi sanitarnemu, ustanowionemu przy politycznej władzy krajowej dla opieki nad obłąkanymi.

(2) Uchwałę, orzekającą o ubezwłasnowolnieniu lub uchyleniu (zmianie) prawomocnego ubezwłasnowolnienia, należy doręczyć wnioskodawcy, dalej temu, którego ubezwłasnowolnienie wyrzeczono, jego zastępcy i doradcy tymczasowemu.

(3) Wolno zaniechać doręczenia temu przeciw któremu wyrzeczono przytrzymanie lub ubezwłasnowolnienie tylko wtedy, kiedy doręczenie wskutek jego stanu byłoby widocznie bezcelowe albo dla jego zdrowia szkodliwe. Jeżeli nie ma zastępcy, należy ustanowić

kuratora dla odbioru uchwały. Przeciw ustanowieniu takiego kuratora nie ma środka prawnego.

(4) W wypisie uchwały należy zwrócić uwagę na środek prawny rekursu i sprzeciwu oraz na termin do ich wniesienia.

(5) Orzeczenie trybunału o sprzeciwie ma doręczyć sąd powiatowy, który orzekł o ubezwłasnowolnieniu lub o jego uchyleniu (zmianie).

§ 66. (1) Jeden wypis uchwały, orzekającej przytrzymanie w zakładzie dla obłąkanych, należy przesłać sądowi właściwemu do orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu, wypis zaś uchwały, orzekającej ubezwłasnowolnienie przytrzymanego albo ustanawiającej dla niego kuratora lub doradcę, odpowiedzialnemu kierownikowi zakładu dla obłąkanych, w którym umieszczono chorego albo pod którego kierownictwem pielęgnuje się chorego poza zakładem.

(2) Wypis uchwały, którą orzeczono o ubezwłasnowolnieniu, o jego uchyleniu lub zmianie, należy przesłać do wiadomości sądu opiekuńczego, a o ubezwłasnowolnieniu chorego, którego pielęgnuje się poza zakładem publicznym dla umysłowo chorych, jakoteż o ustanowieniu doradcy lub kuratora dla takiego chorego należy zawiadomić władzę polityczną pierwszej instancji i władzę gminną miejsca pobytu.

(3) Przepis § 65, ustęp ostatni, ma zastosowanie.

Początek skuteczności ubezwłasnowolnienia,
— jej uchylenia lub zmiany.

Obwieszczenie.

§ 67 (1) Uchwała, którą wyrzeczono ubezwłasnowolnienie albo prawomocne ubezwłasnowolnienie uchylono albo całkowite ubezwłasnowolnienie zmieniono na częściowe, staje się skuteczną z nastaniem dnia, w którym doręczono orzeczenie ubezwłasnowolnionemu lub tej osobie, która ma za niego uchwałę odebrać (§ 65, ust 3) Jednak sąd może w uchwale odroczyć jej skuteczność do nastania dnia, w którym staje się prawomocną

(2) Ubezwłasnowolnienie jakoteż uchylenie lub zmiana prawomocnie wyrzeczonego ubezwłasnowolnienia ma sąd opiekuńczy bezzwłocznie po nadejściu skuteczności uchwały publicznie obwieścić.

(3) Rozporządzenie może wydać dokładniejsze przepisy o sposobie obwieszczenia.

Rozdział VI.

Postanowienia końcowe i przechodnie.

§ 68 (1) Kogo przed wejściem w życie tego rozporządzenia cesarskiego oddano pod kuratelę wskutek niezdolności zawiadywania własnymi sprawami, wskutek choroby umysłowej, niedołęstwa umysłowego, obłąkania lub przytępienia umysłu, ten równa się od chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego

całkowicie ubezwłasnowolnionemu z powodu choroby umysłowej lub niedołęstwa umysłowego.

(2) Kogo oddano pod kuratelę z powodu marnotrawstwa, równa się od chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego ubezwłasnowolnionemu z powodu marnotrawstwa.

§ 69. Przepisy niniejszego rozporządzenia cesarskiego o uchyleniu lub zmianie ubezwłasnowolnienia mają zastosowanie również do osób, które przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego oddano pod kuratelę.

§ 70. O ile w ustawach i rozporządzeniach, których nie narusza wejście w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego, łączą się pewne skutki z zarządzeniem kurateli lub oddaniem pod kuratelę, skutki te wchodzi w życie u osób ubezwłasnowolnionych na mocy niniejszego rozporządzenia cesarskiego. Skutki, połączone z zarządzeniem kurateli z powodu choroby umysłowej w ustawach obowiązujących, wchodzi w życie również przy całkowitem ubezwłasnowolnieniu z powodu niedołęstwa umysłowego.

§ 71. Postanowienia niniejszego rozporządzenia cesarskiego mają zastosowanie do będących w toku spraw o zarządzenie kurateli wówczas, gdy sąd powiatowy lub trybunał pierwszej instancji nie powziął jeszcze uchwały o zarządzeniu kurateli. W razie potrzeby należy postępowanie uzupełnić w myśl rozporządzenia cesarskiego.

§ 72. Przepisy o przedłużeniu władzy ojcowskiej i opieki pozostają nienaruszone.

§ 73. (1) Niniejsze rozporządzenie cesarskie wchodzi w życie w dniu 1. września 1916.

(2) Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia cesarskiego tracą moc prawną wszystkie w innych przepisach ustawowych zawarte postanowienia o sprawach niniejszem rozporządzeniem cesarskiem unormowanych, a odmienne od postanowień niniejszego rozporządzenia cesarskiego.

Ustawa z 31. marca 1918. l. 128 dpp.
o uznaniu śmierci osób zaginionych w obecnej wojnie.

§ 1. Osoby, należące do siły zbrojnej monarchji austr.-węgierskiej lub państwa z nią sprzymierzonego albo zaprzyjaźnionego, które zaginęły jako uczestnicy w obecnej wojnie, mogą być uznane za zmarłe nie tylko, gdy zachodzą wymogi § 24. pow. ks. ust. cyw., lecz także wówczas, jeżeli od ostatniej wiadomości o ich zejściu upłynęły 2 lata, a z tego conajmniej rok o 1 dnia, który będzie oznaczony w drodze rozporządzenia,

To samo odnosi się do osób zaginionych, które nie należąc do siły zbrojnej, znajdowały się przy niej w polu albo towarzyszyły jej lub dostały się w moc nieprzyjaciela albo w ostatnim czasie znajdowały się w miejscowości obszaru wojennego, w której miały wówczas miejsce szczególne wydarzenia wojenne (poleczka, wysadzenie w powietrze, ostrzeliwanie, rzucanie bomb, wypadek okrętowy, eksplozja i t. p.).

Uznanie śmierci osoby, której majątek zajęto celem zabezpieczenia roszczenia państwa o zwrot szkody z powodu zdrady wojennej, może być orzeczone tylko wtedy, gdy zachodzą wymogi § 24. pow. ks. u. cyw.

§ 2. Prośbę o uznanie śmierci w myśl § 1 ustęp 1. i 2., można wnieść już po upływie roku od nadejścia ostatniej wiadomości o życiu zaginionego.

Edykt nie może być wydany przed dniem oznaczonym w drodze rozporządzenia (§ 1. ust. 1).

Jeżeli w chwili wydania edyktu upłynęły już terminy, oznaczone w § 1. ust. 1., to termin edyktalny należy oznaczyć na sześć miesięcy, a w innych przypadkach na rok i to tak, by termin ten nie skończył się przed upływem terminów, oznaczonych w § 1 ust. 1.

§ 3. Bez ujmy dla osobnych postanowień § 2. obowiązują przy uznaniu śmierci osób zaginionych w obecnej wojnie przepisy ustawy z dnia 16. lutego 1883,

Dz. u. p. Nr. 20, o postępowaniu tyczącem się uznania i dowodzenia śmierci.

Ustawa z dnia 16. lutego 1883 l. 20 Dz. u. p. w brzmieniu zmienionem ustawą z 31. III. 1918 r. l. 129 dpp. o postępowaniu tyczącem się uznania i dowodzenia śmierci.

§ 1. Uznanie śmierci nieobecnego (takiego, który zaginął), należy do tego trybunału pierwszej instancji, w którego okręgu nieobecny w ostatnim czasie przebywał.

Przeprowadzanie rozprawy o wydawanie rozstrzygnięcia należy do wyznaczonego w tym celu przez naczelnika trybunału członka sądu jako sędziego samoistnego.

§ 2. O ile ta ustawa inaczej nie zarządza, zastosować należy w postępowaniu wdrożonem na żądanie uznania śmierci ogólne rozporządzenia o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych.

§ 3. Wszystkie stosunki faktyczne, mogące dać podstawę do orzeczenia sędziowskiego, należy wysledzić przez dochodzenie z urzędu. Pod względem użycia

srodków dowodowych i oceniaenia dowodów nie wiążą sądu prawidła ustawowe. W razie potrzeby można przesłuchać pod przysięgą osobę, żądającą uznania śmierci, a także inne osoby.

§ 4. Jeżeli zachodzi obawa, że stwierdzenie wydarzeń, mogących mieć wpływ na wyjednanie uznania śmierci, stanie się przy dłuższej zwłoce niemożliwe lub będzie znacznie utrudnione, można żądać stwierdzenia tego jeszcze przed żądaniem uznania śmierci w tym sądzie powiatowym, w którego okręgu mają być przedsięwzięte dochodzenia potrzebne do tego stwierdzenia.

§ 5. Prośbę o uznanie śmierci można wnieść na rok przed upływem czasu oznaczonego w § 24. u. c. Gdy jednak chodzi o wyjednanie uznania śmierci nieobecnego, który się znajdował w blizkiem niebezpieczeństwie śmierci, można wnieść żądanie uznania śmierci zaraz po wydarzeniu, w którym nieobecny był na śmierć narażony. Orzeczenie wypowiedające uznanie śmierci nie może w żadnym razie nastąpić przed terminem oznaczonym w § 24 u. c.

§ 6. Gdy wniesiono prośbę o uznanie śmierci, sąd winien ustanowić kuratora do zastępowania nieobecnego w postępowaniu ; sąd może jednak tego zaniechać,

jeżeli stosownie do okoliczności zbytecznym jest w danym przypadku zastępowanie nieobecnego w postępowaniu.

Obowiązkiem kuratora jest w szczególności czynienie poszukiwań odpowiednich celem odnalezienia nieobecnego.

§ 7. Jeżeli sąd uważa, że wymogi ustawowe do uznania śmierci wykazano w sposób wystarczający do wdrożenia dalszego postępowania, to ma wezwać o udzielenie wiadomości o nieobecnym sądowi lub kuratorowi, jeżeli takiego ustanowiono, za pomocą edyktu, w którym podać należy istotne okoliczności poszczególnego przypadku. Zarazem należy ogłosić, że rozstrzygnięcie prośby o uznanie śmierci nastąpi po upływie roku.

Termin ten należy jednak w przypadku, określonym w § 5 ustęp 2. przedłużyć aż do upływu czasokresu oznaczonego w § 24 1., 2. i 3. pow. ks. ust. cyw.

Edykt należy przybić na tablicy sądowej i umieścić raz w dzienniku, przeznaczonym na obwieszczenia urzędowe. Sąd może zarządzić, by edykt ogłoszono także w innych dziennikach i obwieszczono w pewnych oznaczonych miejscowościach w sposób tamże praktykowany, tudzież, by edykt ogłoszono kilkakrotnie.

Dzień, w którym termin edyktałny się kończy, należy podać na edykcie i tak go oznaczyć, by od umieszczenia edyktu w dzienniku urzędowym musiał upłynąć conajmniej rok. Przy uznaniu śmierci w myśl § 1, ustawy z dnia dzisiejszego o uznaniu śmierci osób zaginionych w obecnej wojnie obowiązują osobne postanowienia § 2 wspomnianej ustawy, odbiegające od przepisów ustępów 2. i 4.

§ 8. Po upływie czasu, oznaczonego edyktem, orzeknie sąd na ponowne żądanie o prośbie o uznanie śmierci. Gdy orzeczono uznanie śmierci, należy także wymienić dzień domniemanej śmierci. Jeśli podług przedsięwziętych dochodzeń da się oznaczyć dzień, który można przyjąć za dzień śmierci, a względnie za dzień, którego nieobecny nie przeżył, należy oznaczyć jako domniemany dzień śmierci ten dzień, a nadto także dzień, w którym skończył się termin, którego upływ w dotyczącym wypadku uzasadnia domniemanie śmierci w myśl § 24. u c.

§ 9. Jeżeli nieobecny pozostawił małżonka, nanczas może przy zachodzących warunkach, określonych w prawie cywilnem, postawić żądanie, by z uznaniem śmierci połączono także orzeczenie, że małżeństwo uważać należy za rozwiązane. Sąd ma w tym wypadku ustanowić obrońcę węzła małżeńskiego. Może

nim być także ustanowiony w myśl § 6. kurator nieobecnego. W orzeczeniu wypowiadającym uznanie śmierci, orzec należy także co do żądania, że małżeństwo uważać się ma za rozwiązane. Pozostały małżonek może także już po uznaniu śmierci nieobecnego wnieść dodatkowe żądanie o orzeczenie, że małżeństwo uważać należy za rozwiązane. Sąd postąpi w tym względzie podług postanowień tej ustawy, a jeżeli się do żądania przychyli, ograniczy się w rozstrzyganiu do orzeczenia, że małżeństwo uważać się ma za rozwiązane. obrońca związku małżeńskiego ma wnieść w obu wypadkach rekurs przeciw rozstrzygnięciu, zapadłemu w pierwszej instancji, zawierającemu orzeczenie, że małżeństwo uważa się za rozwiązane. To samo obowiązuje, gdy orzeczenie takie zapadło dopiero w drugiej instancji wbrew rozstrzygnięciu pierwszej.

§ 10. Gdy dowód śmierci nieobecnego nie da się ustalić przez dokumenty publiczne, można prowadzić dowód śmierci przed sądem, oznaczonym w § 1. i wyjednać orzeczenie, że dowód ten należy uważać za ustalony. Przy postępowaniu tem należy stosować postanowienia § 1 ust. 2 i §§ 2 do 4. Jeżeli sąd uzna, że żądanie prowadzenia dowodu śmierci nadaje się do dalszego postępowania, wyda edykt, do którego zastosować należy postanowienia § 7. z tą odmianą, że

termin edyktałny wyznaczyć należy podług uznania sądu, jednak nie krótszy, jak trzymiesięczny. Równocześnie z wydaniem edyktu winien sąd ustanowić kuratora; sąd może jednak tego zaniechać, jeżeli stosownie do zachodzących okoliczności zbytecznym jest w danym przypadku zastępowanie nieobecnego w postępowaniu. Podjęcie dowodów może nastąpić przed upływem terminu edyktałnego. Przed rozstrzygnięciem przesłuchać ma sąd strony co do wyników prowadzonych dowodów. Jeżeli dowód śmierci uznany zostanie za ustalony, należy w rozstrzygnięciu podać dzień, co do którego udowodniono, że jest dniem śmierci, względnie, że go nieobecny nie przeżył, dzień ten uważany być ma w ostatnim przypadku za dzień śmierci.

Uchylenie i sprostowanie uznania i dowodzenia śmierci.

§ 10a. Jeżeli nieobecny żyje jeszcze po uznaniu śmierci lub jeżeli umarł w innym dniu niż w domniemanym dniu śmierci, wymienionym w uznaniu śmierci (§ 8), to uznany za zmarłego lub każdy, kto ma prawny interes w uchyleniu lub sprostowaniu uznania śmierci, następnie w interesie publicznym prokuratorja skarbu może przedstawić w sądzie, który orzekł w pier-

wszej instancji uznanie śmierci, wniosek o uchylenie lub sprostowanie uznania śmierci.

Sąd (§ 1., ustęp 2.) rozstrzyga o wniosku uchwałą, przestrzegając przepisów §§ 2 i 3. Uchylenie lub sprostowanie uznania śmierci jest skutecznem dla wszystkich interesowanych i przeciw nim.

§ 10 b. Jeżeli uznany za zmarłego stanie w sądzie osobiście i zażąda uchylenia uznania śmierci, to o ile identyczność wnioskodawcy z osobą, uznaną za zmarłą, jest stwierdzona ponad wszelką wątpliwość, winien sąd bez dalszego postępowania orzec uchylenie uznania śmierci. W bezpośredniej łączności z tem należy za pośrednictwem sądu właściwego dla postępowania spadkowego zarządzić w postępowaniu niespornem wprowadzenie wnioskodawcy z powrotem w posiadanie majątku objętego przez inne osoby na podstawie uznania śmierci, a to z uwzględnieniem przepisu § 2. l. 7. patentu z dnia 9. sierpnia 1854 Dz. u. p. Nr. 208.

Podobnie ma sąd zarządzić, by ustanowiona ewentualnie opieka dla dzieci osoby uznanej za zmarłą, została uchylona i aby też sobie przywrócono władzę ojcowską.

§ 10 c. Postanowienia §§ 10 a i 10 b. należy stosować odpowiednio wtedy, gdy nieobecny po wydaniu rozstrzygnięcia, którem uznano dowód jego śmierci za przeprowadzony, jeszcze żyje lub gdy zmarł w innym dniu niż w dniu, który w myśl rozstrzygnięcia ma być uważany za dzień śmierci (§ 10).

Ces. rozp. z 31. sierpnia 1915 Nr. 257 dpp.
o umarzeniu dokumentów.

Dopuszczalność postępowania
amortyzacyjnego.

§ 1. Dokumenty, które zaginęły albo uległy zniszczeniu, mogą być umorzone wedle następujących postanowień.

O ile poniżej nic innego nie postanowiono, będą stosowane do postępowania amortyzacyjnego ogólne przepisy o postępowaniu sądowym w sprawach niespornych. Wnioskodawca i inne osoby mogą być przesłuchiwane pod przysięgą.

§ 2. Dotychczasowe przepisy, dopuszczające lub wykluczające umarzenie pewnych dokumentów, pozostają w mocy.

W szczególności następujące dokumenty nie mogą być umarzone :

1. Pieniądze, papierowe państwowe i bankowe;
2. Kwity na stawki loterii liczbowej, jakoteż losy loterii klasowej i loteryj, urządanych na cele dobroczynne;
3. Talony papierów wartościowych (§ 16);
4. Bilety i marki codziennego obrotu, jakoto: bilety wstępu, bilety jazdy, marki restauracyjne i t. p.

Wniosek co do wdrożenia postępowania amortyzacyjnego.

§ 3. Do wniosku co do wdrożenia postępowania amortyzacyjnego uprawnionym jest każdy, kto z dokumentu lub na podstawie dokumentu mocen jest prawa dochodzić, albo kto ma inny interes prawny w umorzeniu dokumentu.

Wnioskodawca obowiązany jest :

1. przedłożyć odpis dokumentu, lub podać istotną jego treść i wszystko to, co do rozpoznania dokumentu jest potrzebem;

2. uprawdopodobnić utratę dokumentu i okoliczności faktyczne, od których uprawnienie do czynienia wniosku jest zawisłe.

Pierwsze zapytanie.

§ 4. Jeżeli sąd po dokładnem zbadaniu przedstawionych twierdzeń i dowodów co do nabycia, posiadania i utraty dokumentu, uzna, że uprawdopodobnienia dostarczono i że wniosek jest dopuszczalny, — to wystosuje do zobowiązanego, a w razie potrzeby i do innych interesowanych zapytanie, czy dokument odpowiadający podanym cechom istnieje, tudzież, czy i co wdrożeniu postępowania amortyzacyjnego stoi na przeszkodzie. Zobowiązany może wskazać organa, powołane do odpowiedzi na te pytania i do złożenia oświadczeń.

Zapytywania zobowiązanego należy zaniechać, jeżeli on sam wniosek uczynił, jeżeli przedłożono jego wiarygodne oświadczenie z ostatnich czasów co do przedmiotu zapytania, jeżeli doniesienie o utracie dokumentu już ogłoszono (§ 14), a wreszcie, jeżeli wskutek wojny, przerwy komunikacji, lub innych nadzwyczajnych wydarzeń, zapytaniu, lub odpowiedzi stoi na zawadzie przeszkoda, na razie nie do usunięcia.

Edykt amortyzacyjny.

§ 5. Wdrożenie postępowania amortyzacyjnego należy obwieścić publicznie za pomocą edyktu.

Edykt ma zawierać:

1. oznaczenie wnioskodawcy i jego zastępcy z nazwiska, zawodu, miejsca zamieszkania (adresu);
2. dokładny opis albo oznaczenie dokumentu;
3. oznaczenie terminu amortyzacyjnego;
4. wezwanie do okazania dokumentu Sądowi albo do wniesienia zarzutów przeciw wnioskowi;
5. zapowiedź, że po bezskutecznym upływie terminu dokument będzie umorzony.

Doręczenie i obwieszczenie edyktu.

§ 6. Edykt należy doręczyć interesowanym, przybić na tablicy sądowej i ogłosić jednorazowo w gazecie, przeznaczonej do publikowania urzędowych ogłoszeń Sądu. Zresztą należy odpowiednio stosować przepisy § 117 ust. 2. procedury cywilnej.

Jeżeli edykt dotyczy jednego z dokumentów, oznaczonych w § 7. l. 1., to należy wyciąg z edyktu obwieścić także w Skorowidzu, który zostanie na mocy rozporządzenia zaprowadzony, i powtarzać to ogłoszenie nieprzerwanie aż do umorzenia dokumentu lub do zastanowienia postępowania.

Termin amortyzacyjny.

§ 7. Termin amortyzacyjny wynosi:

1. dla dokumentów, które opiewają na okaziciela, albo dają się przenosić indosem i zaopatrzone są w indos in bianco, albo do których dodane są kupony procentowe, rentowe lub zyskowe, jakoteż dla takichże kuponów, jeżeli opiewają na okaziciela, — conajmniej rok (§ 8),

2. dla wszelkich innych dokumentów sześć miesięcy.

§ 8. Termin amortyzacyjny biegnie od dnia pierwszego obwieszczenia w gazecie urzędowej, jeżeli zaś chodzi o jeden z dokumentów, oznaczonych w § 7 l. 1., od dnia pierwszego obwieszczenia w Skorowidzu. Co do dokumentów, do których dodane są opiewające na okaziciela kupony procentowe, rentowe lub zyskowe, termin amortyzacyjny nie może się skończyć wprzód, zanim nie upłynie rok od dnia płatności ostatniego wydanego kuponu, a jeżeli wierzytelność sama wcześniej jest płatna, — od dnia płatności wierzytelności. Jeżeli na ostatni wydany kupon zyskowy nie ma być uiszczona żadna wogóle zapłata, to ów rok ma się liczyć od 1. lipca tego roku kalendarzowego, w którym zapłata miałaby być uskutecznią

Jeżeli się amortyzuje kupony procentowe, rentowe lub zyskowe, na okaziciela opiewające, które są

już płatne, należy stosować pierwsze zdanie ustępu 1. Co do każdego kuponu, jeszcze nie płatnego, kończy się termin amortyzacyjny dopiero po upływie roku od dnia płatności kuponu.

Skutki wdrożenia postępowania; zakaz wypłaty.

Wdrożenie postępowania przerywa wobec wnioskodawcy przedawnienie z tym dniem, w którym podano wniosek do właściwego Sądu.

Zobowiązanemu i jego organom pomocniczo-wykonawczym (filiom, kantorom) nie wolno po upływie dnia, w którym edykt został im doręczony, lub za pomocą Skorowidza do wiadomości ich doszedł, albo przy zachowaniu należytej staranności dojść mógł, — ani uiszczać świadczenia na podstawie dokumentu, ani przedsięwziąć żadnych zmian odnośnie do dokumentu, wymiany na inne dokumenta tego samego rodzaju lub przepisania dokumentu, ani też wydawać nowych kuponów procentowych, rentowych, lub zyskowych, albo talonu (Zakaz wypłaty). Zakaz ten trwa dopóty, dopóki postępowanie nie zostanie zastanowionem lub dokument umorzonym. Zakaz ten nie dotyczy wypłat na kupony procentowe, rentowe lub zyskowe, ani też wymiany, lub przepisania państwowych papierów warto-

ściowych, nie podlegających losowaniu, a opiewających na okaziciela.

Zobowiązany i jego organa pomocniczo wykonawcze mają prawo zatrzymać przedłożony im, a zakazem wypłaty objęty dokument za potwierdzeniem odbioru. Są oni obowiązani uwiadomić Sąd amortyzacyjny o przedłożeniu im takiego dokumentu, nawet, gdy go nie zatrzymują, i wskazać osobę okazującą dokument i jej adres, o ile daty te są im znane. Sąd obowiązany jest uwiadomić o tem wnioskodawcę.

Zastanowienie postępowania.

§ 10 Postępowanie i dalsze obwieszczenia należy za uwiadomieniem interesowanych zastanowić, jeżeli wnioskodawca tego zażąda, lub jeżeli nie uiszczy należności za ogłoszenie w odpowiednim terminie; jeżeli osoba trzecia ten dokument Sądowi przedłoży, lub posiadanie jego w inny sposób wykaże, albo jeżeliby twierdzenia wnioskodawcy (§ 3 ustęp 2) okazały się następnie nieprawdziwymi.

Zgłoszenia osób trzecich należy badać, chociażby wpłynęły do Sądu po upływie terminu amortyzacyjnego, ale przed powzięciem orzeczenia umarzającego. Wnioskodawcę uwiadomić należy o każdym zgłosze-

niu. Z powodu spóźnienia terminu zgłoszeń nie ma restytucji.

Jeżeli posiadacz się zgłosi i dokument przedłoży, należy przed zastanowieniem postępowania zezwolić wnioskodawcy na przegląd dokumentu w odpowiednim terminie. Poza tym wypadkiem należy na wniosek polecić w tym celu posiadaczowi przedłożenie dokumentu Sądowi amortyzacyjnemu lub Sądowi tej miejscowości, w której dokument się znajduje. Jeżeli rzekomy posiadacz ani dokumentu, ani dostatecznego dowodu posiadania nie przedłoży, natenczas zgłoszenia jego się nie uwzględnia.

Drugie zapytanie.

§ 11. Po upływie terminu amortyzacyjnego Sąd obowiązany jest za zgłoszeniem się wnioskodawcy wystosować do zobowiązanego zapytanie, czy po odpowiedzi na pierwsze zapytanie, nie uiszczono jakiego świadczenia na podstawie dokumentu lub nie przedsięwzięto jakiej zmiany dokumentu (wymiany, przepisania). Zapytania tego należy zaniechać, jeżeli co do przedmiotu zapytania przedłożono wiarygodne oświadczenie zobowiązanego, wystawione po upływie terminu amortyzacyjnego.

Jeżeli zobowiązany dokument bądź całkowicie wykupił, bądź zmiany co do niego (wymiany, przepisania)

dokonał, albo wydał nowe kupony procentowe, rentowe, lub zyskowe, wówczas należy postępowanie zastanowić i uwiadomić o tem wnioskodawcę. Zobowiązany odpowiada za zawinione niezastosowanie się do zakazu wypłaty.

Umorzenie.

§ 12. Sąd może przed umorzeniem wdrożyć dalsze dochodzenia. Jeżeli roszczenia o dokument docho- dzi się skargą, należy wstrzymać decyzję co do umo- rzenia aż do ukończenia sporu.

Uchwała, uznająca dokument za umorzony, za- wierać ma szczegóły oznaczone w § 5. ustęp 2 L 1 i 2, jakoteż stwierdzenie, że termin amortyzacyjny bez- skutecznie upłynął.

Uchwałę należy doręczyć interesowanym. Obwiesz- czanie w Skorowidzu należy zastanowić.

Skutki umorzenia.

§ 13. Uchwała umarzająca dokument wstępuje aż do czasu wystawienia nowego dokumentu w miejsce dokumentu umorzonego. Ten, kto uzyskał umorzenie, może za okazaniem uchwały dochodzić przeciw zobowiązanemu praw, przysługujących mu z dokumentu, lub na podstawie dokumentu, albo też żądać wystawienia nowego dokumentu, a to za wydaniem uchwały i zwro- tem kosztów. Dopełnienie świadczenia na rzecz tej oso-

by zwalnia zobowiązanego z jego zobowiązania o tyle, o ile byłby zwolnionym przez dopełnienie świadczenia na rzecz posiadacza dokumentu umorzonego.

Doniesienie o utracie dokumentu.

§ 14. Jeżeli zaginie dokument, który opiewa na okaziciela, a może być umorzony, to poszkodowany może udać się do władzy bezpieczeństwa swego miejsca pobytu, albo tego miejsca, w którym zaszła utrata dokumentu, z wnioskiem, aby utratę ogłoszono na jego koszt w Skorowidzu. To postanowienie nie stosuje się do kuponów procentowych, rentowych i zyskowych.

Do wniosku tego należy się przychylić, jeżeli proszący uczynił zadość postanowieniom § 3, i jeżeli składa kosztą ogłoszenia. Zobowiązanego należy uwiadomić o zarządzeniu ogłoszenia. Ogłaszanie należy powtarzać bez przerwy aż do obwieszczenia edyktu amortyzacyjnego, najdłużej jednak aż do upływu drugiego, po pierwszym ogłoszeniu następującego miesiąca kalendarzowego. Należy je zastanowić jeszcze przedtem, jeżeli wnioskodawca tego zażąda, albo jeżeli dokument będzie przedłożony władzy, która ogłoszenie zarządziła.

Ogłoszenie takie ma wobec zobowiązanego te same skutki, co zakaz wypłaty (§ 9 ustęp 2), skoro do wiadomości jego za pomocą urzędowego oznajmienia

lub za pośrednictwem Skorowidza doszło, lub przy zachowaniu odpowiedniej staranności dojść mogło.

Obowiązek zapłaty bez umorzenia.

§ 15. Jeżeli zaginęły lub uległy zniszczeniu kupony procentowe, rentowe lub zyskowe, to poszkodowany może w ciągu roku po upływie czasokresu przedawnienia żądać zapłaty od zobowiązanego, jeżeli mu utratę kuponu za okazaniem dokumentu głównego przed upływem terminu przedawnienia oznajmił, i jeżeli w tym terminie kuponu nie przedłożono, ani też sądownie nie dochodzono roszczenia.

Osobne postanowienia co do talonów.

Talony są bezskuteczne tak długo, dopóki postępowanie amortyzacyjne co do dokumentu głównego jest w toku (§ 9 ustęp 2), albo jeżeli utratę dokumentu głównego ogłoszono, albo jeżeli posiadacz dokumentu głównego za okazaniem tegoż zgłosił wobec zobowiązanego zastrzeżenie, aby nowych kuponów na podstawie talonu nie wydawano. Jeżeli zastrzeżenie takie ogłoszono, to wolno wydawać dalsze kupony procentowe, rentowe lub zyskowe, lub dalszy talon tylko temu, kto dokument główny przedłoży. Zastrzeżenie winien zobowiązany uwidocznic na dokumencie głównym.

Przez umorzenie dokumentu głównego umarza się także talon.

Przepisy pozostające w mocy.

§ 17. Postanowienia o umarzaniu weksli, czeków i innych dokumentów, których umorzenie na podstawie przepisu ustawowego ma się odbywać według artykułu 73. ustawy wekslowej, pozostają w mocy; o ileby w postanowieniach owych brakło jakiego przepisu, należy stosować przepisy niniejszego rozporządzenia cesarskiego. Obwieszczenie w Skorowidzu oraz zakaz wypłaty w myśl § 9, ustęp 2 nie mają jednak zastosowania.

Pozostają również w mocy przepisy artykułu 14. ustawy z 28. maja 1882. Nr. 56. Dz. u. p. o unieważnianiu zaginionych książeczek wkładowych pocztowej Kasy oszczędności i § 10. rozporządzenia ministerjalnego z 24. kwietnia 1885 Nr. 49 Dz. u. p. o zaginionych kwitach zastawniczych osób, udzielających pożyczek na zastawy.

Nr. 258 dz. u. p.
ogłoszony 5. września 1915.

Rozp. min. sprawiedliwości z 31. sierpnia
1915 l. 258 dpp.

O ogłaszaniu utraty i amortyzacji papierów
wartościowych i podobnych dokumentów.

Na podstawie § 19. rozporządzenia cesarskiego
z 31. sierpnia 1915. Nr 257. Dz. u. p. rozporządza się:

§ 1. (1) Do obwieszczeń i ogłoszeń, przepisanych
w § 6, ustęp 2 i § 14 rozporządzenia cesarskiego wy-
chodzić będzie w Warszawie z polecenia Ministerstwa
sprawiedliwości „Skorowidz amortyzowa-
nych papierów wartościowych i podob-
nych dokumentów“.

(2) Każdy numer Skorowidza zawierać ma cał-
kowity spis wszystkich papierów wartościowych i innych
w § 6, ustęp 2 i § 1 oznaczonych dokumentów, któ-
rych utratę lub amortyzację podały do wiadomości
kierownictwa pisma, władze bezpieczeństwa lub Sądy.

Ogłaszanie ma być nieprzerwanie powtarzane dopóty, dopóki doniesienie o utracie zachowuje skuteczność prawną, lub dopóki postępowanie amortyzacyjne nie zostanie przez zastanowienie lub orzeczenie umarzające ukończone.

(3) Oprócz tego należy osobno podawać nowo przybywające ogłoszenia o utracie i amortyzacji, jakoteż zaprzestanie dalszego ogłaszania.

§ 2. (1) Sądy obowiązane są w wypadkach, przytoczonych w § 6. ustęp 2 przesyłać kierownictwu pisma po jednym egzemplarzu edyktu amortyzacyjnego, tudzież uchwały, którą postępowanie się zastanawia lub dokument się umarza.

(2) Zawiadomienia władz bezpieczeństwa o ogłoszeniach utraty dokumentów mają zawierać daty, oznaczone w § 5, ustęp 2 l. 1. 2. rozporządzenia cesarskiego. Ponadto zawiadomić należy kierownictwo pisma o odwołaniu doniesienia o utracie dokumentu, zaszłem przed upływem maksymalnego czasu ogłaszania, nie potrzeba zaś zawiadamiać o samym upływie tego terminu ustawowego.

(3) Edykta amortyzacyjne i doniesienia o utracie dokumentów należy przysyłać kierownictwu pisma dopiero po złożeniu należytości za ogłoszenie. Jeżeli edykt, doniesienie lub inna uchwała nie są w języku polskim, należy dołączyć przekład na ten język.

Przesyłki adresować należy do „Skorowidza amortyzowanych papierów wartościowych w Warszawie.

§ 3. Kierownictwo Skorowidza udzielać ma na zapytanie wyjaśnień, na czyj wniosek i u jakiej władzy toczy się postępowanie, będące podstawą ogłoszenia, albo z jakiego powodu ogłaszania zaprzestano.

§ 4. (1) Należytość za ogłaszanie wynosi bez względu na trwanie ogłaszania po 50 hal. od sztuki. Za kupony procentowe, rentowe lub zyskowe, amortyzowane równocześnie z dokumentem głównym, nie opłaca się osobnej należytości. Większą liczbę kuponów procentowych, rentowych lub zyskowych, należących do jednego dokumentu głównego, liczyć się będzie przy ogłaszaniu bez dokumentu głównego za jedną sztukę.

(2) Należytość za ogłoszenia mają władze bezpieczeństwa w każdym poszczególnym wypadku, Sądy zaś, wedle postanowień punktu I. rozporządzenia ministra sprawiedliwości z 10. grudnia 1901. Nr. 40 Dz. r. m. spr. przekazywać za pomocą czeków na konto czekowe Skorowidza.

§ 6 Wszystkim Trybunałom sądowym pierwszej instancji z wyjątkiem tych, które wykonywują tylko orzecznictwo karne, i państwowym Władzom bezpie-

czeństwa w Warszawie i w krajowych miastach sto-
łecznych przesyłać się będzie Skorowidz stale i bez-
płatnie. Innym Sądom i Władzom bezpieczeństwa do-
starczany będzie bezpłatnie w poszczególnych wy-
padkach ten tylko numer, w którym wydany przez nie
edykt (doniesienie o utracie dokumentu) po raz pierw-
szy ogłoszono.

Spis rzeczy.

	str.
Patent cesarski z dnia 9/8 1854 r.	3
Postanowienia ogólne	3
Obowiązek sędziego postępowania z urzędu	3
Forma podań	9
Przybieranie rzeczników	10
Doręczanie załatwień	10
Obliczanie czasokresów	11
Moc dowodowa dokumentów	11
Srodki prawne przeciw sądowym zarządzeniom	12
Przywrócenie do stanu pierwotnego	18
Prawomocność zarządzeń sądowych	18
Egzekucja	19
O pertraktacji spadkowej	21
Postanowienia ogólne	21
O akcie zejścia	28
O ogłoszeniu ostatniej woli	41
O zarządzeniach sądu odnośnie do aktów zejścia i ostatniej woli rozporządzenia	47
O inwentarzu i zastępującem miejsce zaprzysię żenia zezraniu majątku	58
O oświadczeniu się do spadku	74

	str.
O zwołaniu wierzycieli spadkowych	90
O szczególnych zarządzeniach odnośnie do spadków cudzoziemców	94
O zarządzeniach co do poszczególnych przedmiot spadkowych w czasie trwania pertr. spadk.	97
O przyznaniu spadku	102
O postępowaniu w sprawach opiekuń. i kuratel.	123
O pieczy nad fideikomisami	146
O przysposobieniu, uprawnieniu i uwolnieniu z pod władzy ojcowskiej	163
O dobrowolnem ocenieniu i przetargu	167
O świadectwach sądowych w ogólności, o uwie- rzytelnianiu odpisów i dokumentów	173
Ustawa o wieku pełnoletności	176
„ w przedmiocie papierów mających bez- pieczeństwo pupilarne	178
Rozp. w sprawie aktu zejścia po wojskowych	179
„ o zwinieciu kas sierocych	180
„ o znawcach	180
Okólnik w sprawie zapisów i darowizn na cele dobroczyne	185
Rozp. w sprawie współdziałania sądów przy wymiarze należności	185
Okólnik w sprawie spadków amerykańskich	188

	str.
Okólnik w sprawie wydobycia z Ameryki spadków	190
Ordynacja o ubezwłasnowolnieniu	196
Ustawa o uznaniu za zmarłego z 3/III. 1918. l. 128 dpp.	226
Ustawa z 16. II. 1883 r. l. 20 dpp. o uznaniu i dowodzeniu śmierci w brzmieniu zmienio- nem ustawą z 31. III. 1918 l. 129 dpp.	228
Rozp. ces. o amortyzacji dokumentów z r. 1915	235
Rozp. min. sprawiedl. o ogłaszaniu utraty i amor- tyzacji dokumentów	247

NAKLADY KSIĘGARNI
Dra **MAKSYMILJANA BODEKA**
WE LWOWIE, UL. BATOREGO 16.

- Ustawa karna dla b. zaboru austr. wyd. IV.
Ustawa o postępowaniu karnem dla b. zaboru austr.
Ustawa wekslowa i czekowa.
F. KONIECZNY: Ustawa cywilna austriacka wyd. III.
Dr. A. LANIEWSKI i Dr. J. REINHOLD: Ustawa konkursowa,
ugodowa i zaczepna z orzeczeniami i komentarzem.
B. ŁUKOMSKI: Służba śledcza i taktyka kryminalna.
A DUMAS: Trzej muszkietery. (3 tomy).
J. OHNET: Precz z Napoleonem I pow. hist. (2 tomy).
G. BOCCACCIO: Dekameron wyd. pełne w 3 tomach.
J. I. KRASZEWSKI: Stara baśń (3 tomy).
CONAN DOYLE: U wrót śmierci. Powieść krym.
A. K. GREEN: Tajemnica zamku pow. kryminalna.
- Powieści podróżnicze z licznymi rycinami:
- K. MAY: Przez dzikie Gran Chaco.
K. MAY: W dżunglach Bengalu.
J. VERNE: Wśród dzikich plemion Buchary (2 tomy).
J. VERNE: Robinzon amerykański.
J. VERNE: W płomieniach indyjskiego buntu. (2 tomy).
J. VERNE: Archipelag w płomieniach.
Dr. BIRD: Duch puszczy.
J. F. COOPER: W dziewiczych prerjach Ameryki.
E. A. POE: Przygody Gordona Pyma.
JACHOWICZ i KRASZEWSKI: Bajki wierszem i prozą.
Ł. KONCEWICZ: Słownik łacińsko-polski.
CH. PIKE i F. MODRZEWSKI: Słownik angielski-polsko i polsko-angielski (z wymową).
J. SŁOWACKI: Dzieła. (4 tomy).
M. ROŚCISZEWSKI: Dobry ton.
- Wyłączne zastępstwo firm K. GRAESER
i H. MANZ w Wiedniu.**